

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Euphrosyne.

Vol. 13

København, 1796-1803

12 bd. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

57. - 8.

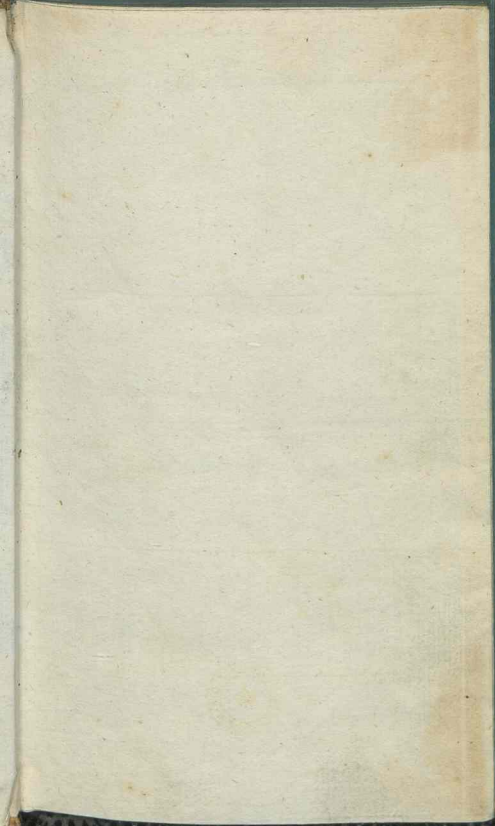
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 57 8°

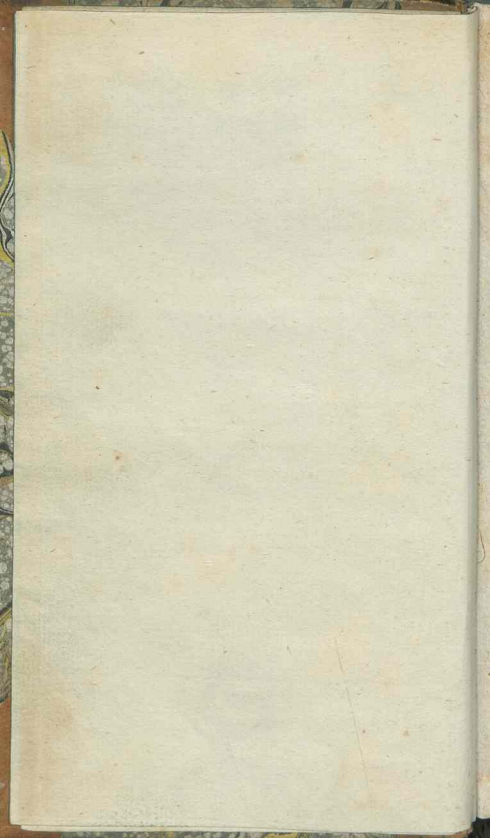

1 1 57 0 8 00055 2

+ Rex

Fortale.

Store Stæder behøve Skuespil, og fordærvede Folk Romaner. Jeg har været Nienuidne til min Tid; alders Gæder og jeg har udgivet disse Breve. O! at jeg havde levet paa en Tid, jeg kunde ofret dem til Ilden!

Jeg bærer vel blot Navnet af Udgiver, men jeg har dog selv haft Deel i Arbejdet, og gjør ingen Hemmelighed deraf. Er jeg maaskee Forfatter til det alt, og hele Brevvekslingen blot en Opdigtelse? Verdensmand! hvad kommer det Eder ved? Det er sikkert i eders Mune en Opdigtelse!

Enhver brav Mand bør vedkiende sig de Bøger, han udgiver. Jeg nævner mig derfor paa Titelbla-

Det af denne Samling, ikke for at tilskrive mig den, men for at svare for den. Indeholder den noget Ondt, skrive man det paa min Begjning; indeholder den derimod noget Gødt, har jeg ikke Forkand paa at gjøre mig nogen Ære deraf. Er Bogen ussel, er jeg mere forpligtet til at erkjende det; jeg vil ikke holdes for bedre end jeg er.

I Hensyn til de forfattede Tings Sandhed forstærker jeg, at skjøndt jeg har adskillige Gange været i de to Elskendes Fødeland, har jeg hverken hørt tale om Baron d'Etange eller hans Datter eller Madam d'Orbe, eller Visford Edouard Bonisson, eller Hr. Wolmar. Seemdeles tilskaaer jeg at Topographien er ganske forvirret i mange Stykker enten for deslo bedre at føre Læseren bag Løser eller fordi Forfatteren ikke har vidst det bedre. Dette er alt hvad jeg kan sige, lad enhver tænke hvad han vil!

Denne Bog er ikke skreven for at omløbe i Verden; den passer sig for meget saa Læsere. Stilen vil misshage Folk af Smag, og Materien vil sætte de Strænge i Bevægelse; alle de Tanker, den indeholder, vil være imod Naturen for alle dem, der ikke troe paa Døden. Den vil misshage de Andægtige og Wiismandene; den vil skade de galante Damer, og forarge de brave Koner. Hvem skal den da behage? måaskee

maaffee eene mig; men sikkerligen vil den ikke forekomme nogen maadelig.

Den, der beslutter at læse disse Breve, maa væbne sig med Taalmodighed i Hensyn til Sprogfeilene, til den fundige og jævne Stil, og til de Hverdagstanker, der ere indslæbte i høistravende Ord; han maa forud vide, at de, der have skrevet dem, ikke vare Indfødte, ikke skionne Mander, ikke Philosopher, men fremmede, unge, eensomtlevende, næsten Børn, der i deres romantiske Indbilledninger toge deres adle Hjernesvind for Philosophi.

Ja, hvorfor skulde jeg ej tørde sige hvad jeg tænker? Denne Samling med sin erotiske Tone skiller sig bedre end philosophiske Skrifter for Juvenimmere. Den kan endog være dem nyttig, der, uagtet de have fæst et uordentligt Liv, dog føle nogen Kjærlighed for Dyden. Hvad Piger angaaer, forholder det sig anderledes. Aldrig læse nogen kodd Pige Romaner, og jeg har givet denne en saa bestemt Titel, at man, ved at aabne den, strax kan vide hvad man har at vente. Den Pige, der uagtet Distelen, dog læser en eneste Side, er fortabt; men hun tilskrive ikke Bogen sin Ulykke; hun havde paa draget sig den i Forveien. Har hun begyndt, da læse hun den til Ende, hun har intet mere at frygte for.

Vil en ivrig Mand gjennemløbe denne Samling og stodes ved de første Sider, eller slænger Bogen i Brede og harmes over Udgiveren, skal jeg dog ei beklage mig over hans Ubillighed, maaſkee jeg i hans Sted kunde gjøre det ſamme, men den, der læſer den heelt igjennem og tør haane mig, fordi jeg har gjort den bekendt, maa ſige det, om han vil, til hele Verden, kun komme han ei til mig og ſige det! jeg føler at jeg aldrig i mit Liv kunde agte det Menneſke.

Anden Fortale.

N. Der er Deres Haandskrift, jeg har læst det
heelt igjennem.

M. Heelt igjennem? jeg forstaaer Dem: De
venter altsaa kun paa at saa ville giøre det samme?

M. Vel duo vel nemo. (Maaskee To eller ingen.)

M. Turpe & miserabile! (Skam og Jammer!)

Men jeg forlanger en bestemt Dom.

M. Jeg tør ikke sælde den.

M. De tør alt, naar De tør sige saa meget.
Forklar Dem.

M. Min Dom beroer paa det Svar, De vil
give mig, naar jeg spørger Dem: er denne Brevvers
Sag virkelig eller opdigtet?

M.

N. Jeg indseer ikke Vigtigheden af at vide det. Behøver man vel at vide hvorledes en Bog er bleven til for at sige om den er god eller slet?

N. I Hensyn til denne siger det meget. Et Billede beholder altid sin Værdi, naar det ligner, hvor selsom end Originalen er. Men et Maleri af Indbildningskraften maa fremstille enhver Menneskes Følelse med Træk, der ere sættes for Mennesket, ellers duer det ikke. Naar baade Billedet og Maleriet ere gode, er der dog den Forskjel, at Billedet kun indtager saa, men Maleriet kan eene finde almindeligt Bifald.

N. Jeg forstaaer Dem. Ere disse Breve Billeder, interessere de ikke, ere de Malerier, ligne de kun slet. Er det ikke saa?

N. Netop.

N. Saaledes kan jeg gielte Deres Svar, inden De har svaret; og da jeg for Næsten ikke kan tilfredsstillende besvare Deres Spørgsmaal, maa De være fornøjet med at opføre mine. Sæt altsaa det pærke: at min Julie

N. O! gid hun havde været til!

N. Godt.

N. Men det er sikkerlig blot en Opdigtelse.

N. Lad det saa være.

N.

N. Saa kjender jeg da heller intet dummeere; disse Breve ere da ingen Breve; denne Roman er da ingen Roman; Personerne ere Folk fra den anden Verden.

N. Det gjør mig ondt for den nærværende Verden.

N. Trøst Dem! her mangler ikke paa gale Folk, men Deres findes ikke i Naturen.

N. Jeg kunde Nej, jeg seer den Afvej, Deres Nysgjærighed leder Dem paa. Hvorfor taler De saa bestemt? Veed De vel hvor vidt Forskiellen paa Mennesker gaaer? Hvor modsatte Karakterer der ere? Hvor meget Sæder og Fordomme forandre sig efter Læder, Steder og Aldere? Hvo er den, der tør audise Naturen bestemte Grændser, og sige: saavidt kan Mennesket komme, men ikke længere.

N. Med det skønne Sual kan man paaskaae de ubørligste Sælsomheder; man kan troe paa Giganter og Pygmæer og lyhorer af alle Slags; alt i hele Naturen bliver Vanskabninger, og vi har ikke mere Skabningen tilfældes. Jeg gientager det, i Menneskeheden's Skilderi maa enhver kunne gienkjen-
de Mennesket.

N. Jeg er enig med Dem deri, saafremt man veed at opdage Forskiellighederne ved det, der er næstligst hos hele Slægten. Hvad siger De om dem,

der

der ej vil kjendes ved et Menneske, der ej klæder sig paa Grant?

M. Hvad vilde De vel sige om den, der udek at udtruffe enten Træl eller Vert vilde male en Menneskeskabning med et Glor til Klædebon? Maatte man ikke med Rette spørge ham, hvor er Mennesket?

K. Hverken Træl eller Vert! er De upartist? Ingen fuldkomne Mennesker, deri ligger det. En ung Pige, der fornærmer Døden, skjøndt hun elsker den, og ledes tilbage til sin Pligt af Grog for en storre Forbrudelse; en alt for mild Veninde, der omsider straffes af sit eget Hjerter for sin overdrevene Estergjævenhed; en ung vakker men sølsom Mand, svag og velsalende; en gammel Adelsmand, stolt af sit Adelskab, som opofrer alt for andres Mening; en ædel og kæt Engländer, altid lidenskabelig for Døden, ræsonnerer altid uden Fornuft

M. En ejegod og gjæstfri Mand, der gjør sig al Umage for at indføre sin Kones gamle Elsker i sit Huus; o de skjøne Sjæle!

K. O Philosophi! hvor du gjør dig Umage for at indsnævre Sjælene og gjøre Mennesker smaae!

M. Romanoanden hæver dem og bedrager dem — Men til Sagen! de to Veninder? hvad siger De da om dem? og den hastige Omvendelse i Kirken? det var Naaden, uden Tvivl

K. Min Herre!

M. En friskelig Kone, en Andægtig, der ikke lærer sine Børn Katekismussen; der døer uden at vilse bede til Gud, og hvis Død imidlertid opbagger en Præst og omvender en Gudsfor nægter!
D!

N. Min Herre!

N. Bogen har Interesse for hele Verden; det er at sige ingen. Ikke en fløi Handling, ikke et ondt Menneske, der er frygtelig for de Gode; naturlige og simple Hverdagstildragelser; intet urentet; ingen Theaterknude; Alt kan man see lange forud og alt seer som det er forudsæet. Er det vel Umagen værd at holde Bog over det man hver Dag kan see i Ikt eget eller i sin Naboes Hus?

N. Det er at sige, De vil have almindelige Mennesker og usædvanlige Tildragelser? Jeg troer, jeg heller vilde have det modsatte. Forresten bedømmer De hvad De har læst som en Roman. Det er ingen, De har jo selv sagt det. Det er en Samling af Breve

N. Som ikke ere Breve, hvilket jeg ogsaa troer jeg har sagt. Hvilken Brevstil! hvor den er opstruet! Hvilke Udbræk! Hvilke Anstalter! Hvilken Eftertrost for at sige Hverdagsting! Hvilke værgtige Ord til ubetydeligt Snak! Sjælden findes en fund og rigtig Tanke, aldrig Enhed, aldrig Størke,
aldrig

aldrig et dybt Blik! Sproget svæver stedse i Skyerne og Tankerne krybe stedse. Sindes deres Karakterer i Naturen, maa De dog tilstaae at Stilen ikke er naturlig.

N. Jeg tilstaaer at det maa forekomme Dem saaledes fra den Synspunkt, De seer det.

N. Men er De vel at Publikum vil betragte det anderledes? Og er det ikke min Dom De vil høre?

N. Det er for at faae den saa meget vidtløftigere at jeg modsiges Dem. Jeg mærker, at De holder mest af Breve, der ere skrevne for at trykkes.

N. Dette Ønske synes dog meget grundet i Hensyn til de Breve, man giver i Trykken.

N. Man skal altsaa ikke see Mennesker i Begreb anderledes end som de virkelig ville vise sig?

N. Forfatteren kan vise sig, som han vil, men de, han skildrer, maae være som de virkelig ere; og just dette Fortrin mangler her. Ikke et Maleri med levende Farver. Ikke en veltruffen Karakter; ingen grundig Anmærkning; ingen Kjendskab til Verden. Hvad lærer man i to eller tre Ellendes og Benneris snævre Kredse, der altid ere spjælsatte med sig selv?

N.

K. Man lærer at elske Menneskeheden. I store
Selvfæber lærer man kun at hade Menneskene.

Deres Dom er streng; Publikum maa endnu
være strengere. Uden at beklage mig over Ubillighed,
vil jeg sige Dem, fra hvilken Synspunkt jeg betrag-
ter disse Breve, og det mere for at finde Rilden til
de Sejl, De paaanker, end for at undkolde dem.

I Ensomhed seer og føler man paa andre Maas-
der end i Omgang med Verden; Liden skaberne ere
anderledes stemte og deres Udbrud er ogsaa anderle-
des. Indbildningskraften, der altid sysselsættes med
de samme Gienstande, røres mere levende. Det lidet
Antal Billeder kommer altid tilbage, blander sig i alle
Begreberne, og giver dem denne sære og eensformige
Vending, som man altid opdager i de Ensomtlevendes
Tale. Følger nu vel deraf, at deres Sprog skal være
Kraftsprog? Aldeles ikke; det er blot usædvanligt.
Blot i den store Verden lærer man at tale med Gød;
forst fordi man altid maa tale anderledes og bedre end
andre; dernæst fordi man er nødt til hvert Øjeblik at
forstærke det, man ikke selv troer, at yttre Tølelser,
man ikke har; man søger at give det, man siger, et
overbevisende Anslog, der skal oprette den indvortes
Overbevisning. Troer De, at de Folk, der virkelig
føle hvad de sige, har den levende Maade at udtrække
sig paa; den stærke Kolorit i deres Tale, som I be-
andre

Hesgenes Døder, de himmelske Soligers Salighed. I disse Hættkædder, omringet af saa høje Villeder, Kulde den vel tale i frøbende Udtryk? Kunde den vel ville forringe og nedsatte sine Ideer med hverdags Benævnelser? Skulde dens Stil ikke høve sig? Skulde den ej faae Adel og Værdighed? Hvad taler De om Breve og Brevsil? Naar man skriver til den, man elsker, kan der da vel være Spørgsmaal om Stilen? Det er ikke længere Breve, man skriver, det er Hymner.

M. Borger! lad see Deres Puls!

M. Nej! see Sneen paa mit Hoved! det er en Advarsel for Erfaring, og en anden for Erindring. Følelsen udsuffles endelig, men den sølende Sjæl lever evig.

Læser De, for igien at komme til vore Breve, læser De dem som et Arbejde af en Forfatter, der vil behage, eller søger en Væi i at skrive, saa ere de afsværgelige. Men hold dem for det, de ere, og bedøm dem i deres Slags. To eller tre simple men sølsomme unge Mennesker underholde sig med hverandre om deres Hjerterets Anliggende. De tænke ikke paa at glimre i hverandres Øine. De kiende da ikke hverandre gjensidigen for meget til at Egenkiærlighed længere skulde have mere at sige blandt dem. De ere Vorn, skulde de vel tænke som Mand? De, ere Fremmede, skulde

Skulle de vel skrive forreft? De ere Enchebære, skulle de vel kjende Verden og Selskabet? Besjælede af den Solesse, der throner hos dem, ere de i et Slags Sværmeri, og troe at philosophere: Vil De, at de skulle forstaae at spejdes, bedømme og reflektere? Deraf forstaae de intet; de forstaae at elske og henseere alt til deres Videnskab. Den Vigtighed, de give deres taabelige Ideer, er den vel mindre indtagende end alt det Vid, de kunde prunke med? De bedrage dem i alt; man lærer ingen at kjende uden dem selv; men man lærer ei at kjende dem uden at elske dem; deres Wildfarelser ere mere værd end de Vises Kløgskab; deres ærlige Hjertes vise overast, endogsaa i deres Fjell, den godtroende og stedsse bedragne Døds Gjordomme. Ingen forstaaer dem, ingen svarer dem, alle bedrage dem. De kjende ingen modsvakkende Sandheder, og fordi de ingensteds finde hvad de søle, troe de til sin selv; de løsrive sig fra den øvrige Verden, og skabe sig en liden Verdenskreds forskjellig fra vores, der spille de en virkelig ny Rolle.

N. Jeg indrømmer, at et Mandfolk paa tyve og Tjger paa atten Aar, skønde de ere underviste, ikke bør tale som Philosoph, om de endog troe at de ere det. Jeg tilstaaer endog (thi denne Forstjæl kan jeg godt indsee) at saadanne Tjger vorde værdige Røner, og en saadan ung Mand vorder en bedre Jagttager. Jeg gjør ingen Sammenligning mellem

Verkets Begyndelse, og dets Ende. Det huslige Livs Træk udsætte den første Alders Tiel. Den lodse Maa-ge, den fornuftige Kone, den værdige Husmoder bringer den lastværdige Elskerinde i Forglemmelse. Men just dette er en Gienstand for Daddel. Samlingens Ende gjør dens Begyndelse saa meget mere lastværdig; man skulde næsten sige, at det er to forskellige Bøger, som de samme Mennesker ikke bør læse. Naar man vil fremstille fornuftige Mennesker hvorfor anseer man dem derfor, førend de ere det? Barndommens Leeg, der gaaer forud for Visdommens Grunde-ætninger, standser Opmærksomheden paa disse. Det Onde forarget, førend det Gode kan opbygge; omstøder bliver den fortørnede Læser uvillig, og kaster Bogen i det Nieblis, han skulde have nogen Nytte af den.

R. Jeg troer toertimod at Slutningen af dens ne Samling vil være overflødig for Læsere, der have stødt sig over Begyndelsen, og at just Begyndelsen maa være behagelig for dem, der kunne drage Nytte af Enden. Altsaa tabe de intet, der ej læse Bogen til Ende, da den ikke er dem nyttig; og de, der kunne have Gavn af den, ville ikke have læst den, om den havde begyndt mere alvorligen. For at gjøre Nytte med det, man siger, maa man i Begyndelsen lade sig høre for dem, der skulde gjøre Brug af hvad man siger.

Jeg

Jeg har ikke altid brugt de samme Midler, men Gjenstanden er altid bleven den samme. Naar jeg har søgt at tale til Mænd, har man ei forstået mig: maaskee naar jeg taler til Børn, vorder jeg bedre forstået.

Mine unge Folk ere elskværdige; men for at elske dem i deres tredivte Aar maa man have kjendt dem i det tyvende. Man maa have levet længe med dem for at finde Behag i dem; først efterat man har begravet deres Fælle, kan man Pionne paa deres Døder. Deres Breve behage ikke strax, men lidet efter lidet vinde de; Ynde og Fæthed have de ikke, ei heller finder man Grandtning, Vid og Veltalenhed i dem, men Følelse. Den meddeles Hjertet gradvis, og den alene opretter alt til Slutning. Det er en lang Romance, hvis Stroffer for sig selv betragtede intet rørende have, men hvis Sammenhæng gjør omsider Virkning. Det er min Erfaring, naar jeg læser dem, sig mig om De føler det samme.

M. Nej. Men jeg kan dog godt begribe den Virkning i Hensyn paa Dem. Naar De er Forfatter, er den Virkning ganske naturlig. Er De det ikke, kan jeg dog alligevel begribe den. Et Menneske, der lever i Verden, kan ikke finde sig i de overspændte Ideer, den freimtvungne Pathos, det affindige Sprog, De lægger Deres Godsfolk i Munden. En

Eneboer kan føle alt det, og De har selv sagt Grunden dertil. Men førend De udgiver Haandskrivet, saa betænk at Publikum ikke bestaaer af Eremiter. Det er saare bældigt isald man tager Deres lille gode Stakkel for en Celadon, Deres Edouard for en Don Quichotte og morer sig over dem som virkelige Narsere. Men Personernes vedvarende Galsskab morer ikke. Man maa skrive som Cervantes for at faae Folk til at læse ser Vind Drømme.

A. Just den Grund, der vilde drive Dem til at tilbageholde dette Arbejde, giver mig Mod til at udgive det.

N. Hvad? at De er vis om ei at vorde læst?

A. En Smule Taalmodighed! og De vil snart forstaae mig.

I moralske Materier er der ingen nyttig Læsning, efter min Overbevisning, for Folk af den store Verden. Forst fordi Mængden af de nye Bøger, de læse, og som tale snart for og snart imod, tilintetgjør Virkningen af dem alle, og gjør alt til Hiernespiid. De udvalgte Bøger, som man læser om igjen, have heller ingen Virkning: thi, naar de tale for den store Verdens Grundsætninger, ere de overflødige, og bestride de dem, ere de unyttige. De finde Læserne søngfæde til Selskabets Laster med

Læm

Tænker, de ei kunde bryde. Verdensmanden, der før et Djæbbl sætter sin Sjæl i Bevægelse før at underkaste den igjen den moralske Orden, finder fra alle Sider uovervindelige Hindringer og nødes til at blive i sin forke Stilling. Jeg er overbevist om at der er faa godhjertede Mennesker, der ei have erfaret dette, i det mindste een Gang i deres Liv; men naar man engang er bleven modløs ved et mislykket Forsøg, gjentager man det ikke mere; man vænner sig til at betragte Moralens i Bøgerne som Snak af ærkesløse Mennesker. Jo mere man bortsejerner sig fra Forretninger, fra store Byer og talrige Selskaber, jo mere formindskes Hindringerne. Der er en Grændse, hvor disse Hindringer ophøre at være uovervindelige, og der er det at Bøger kunne have nogen Nytte. Naar man lever i Eensomhed, søger man ei at sætte sin Læsning til Skue, man afværter mindre og tænker mere. Man finder ikke faa stor Modstand uden fra og derfor er den indvoortes Virkning stærkere. Afsomhed, denne Eensomhedens og den store Verdens Svøbe, tringer os til at vælge morende Bøger, den eneste Tilflugt, den har, der lever eene, naar han ingen har hos sig selv. Man læser mange flere Romaner i Provindsene end i Paris, flere paa Landet end i Byerne, og Indtrykket er stærkere hist end her: De indseer vel, hvorfor dette ei kan være anderledes.

Men de Bøger, der paa enaars tjene til Moer-
 skab, Undervisning og Trost for Landmanden, som
 eene er uløffelig, fordi han troer at være det, synes
 derimod blot at krybe for at gjøre ham kjed af sin
 Forsømming, ved at udvide og befæste den Jordom,
 der gjør ham den foragtelig. Føls af god Tone,
 Fruentimmere efter Moden, Stormænd og Krigsmænd
 ere Heltene i alle eders Romaner. Bøsmagens For-
 sinde, Hoffets Mening; Overdaad og Pragt; epikul-
 ræist Moral er Gjæsten i deres Foredrag. De falske
 Døders Kolorit fordunkler de sandes Glæde; gam-
 mel Glendrian seer de ægte Plieters Plads. Skion-
 ne Ord bringe gode Handlinger i Foragt, og gode
 Gæders Reenbed ansees for Plumpbed.

Hvad Virkning skal saadanne Skildringer gjøre
 paa den ærlige Jorddrot, at den Oprigtighed spottes,
 hvormed han antaaler sine Gjæster, og at den Glæde,
 han skaber i sin Egn, ansees som frist Naseri?
 Hvad bliver da af hans Kone, naar hun hører at
 en Husmoders Plieter ere Damer af hendes Rang
 uverdige? Hvorledes stemmes hans Datter, naar
 hun seer stolt Bøsen og Bøsladder haane den vakke
 og simple Nabo, hun har givet sig med? Alle vor-
 de enige om ej længere at være Landboer; de kjedes
 ved deres Landsby, forlade deres gamle Gaard, der
 snart forvandles til en Steenhob, og reise til Hoved-
 staden, hvor Herren bliver Diener eller Dagdriver.

Mode

Moderen foranstalter Spillepartier og Datteren isol-
 ler Spillere; Familien doer i Glendighed og Skjands-
 sel, efter at have henbragt et æresløst Liv.

Forsattere, Bogmænd, Philosopher opføre ei at
 raabe, at man, for at opfylde sine Borgerpligter og
 tjene sine Lige, maa besøge de store Stæder; at ikke
 Hovedstaden, er efter deres Mening at bade Menne-
 skelysten; Landmanden er intet i deres Øine; efter
 deres Indbildning skulde man troe, at der ei er
 Mennesker uden, hvor der er Pensioner, Akademier
 og Spisequartierer.

Lidt efter lidt smitter samme Haand alle Stæ-
 der. Fortællinger, Romaner, Theaterstykker, alt vies
 for paa Provindserne; alt udsætter de landlige Gæ-
 ders Simplicitet for Naanlatter; alt udbasuner den
 store Verdens Væsen og Fornøjelser; ikke at tænke
 disse er en Skam, og ikke at nøde dem er en Miske.
 Hvo veed med hvor mange Slyngeer og Skiager disse
 tillokkende Fornøjelser betiger Hovedstaden? Saaledes
 sammenhober Fordomme og Folkemening forskellige
 Steders Beboere paa nogle Landpletter og efterlader
 det Øvrige øde og tomt. Saaledes affolkes Natio-
 nerne for at gjøre Hovedstæderne glimrende, og den
 tomme Glæde, der frøgler Daarens Øine, bringer
 Europa med stærke Skridt sin Nædelæggelse nær. Det
 er vigtigt for Menneskeheden, at man stræber at standse
 denne

denne Strøm af gistige Grundfæstninger. Det er
 Præsternes Bald at tilraabe os: værre gode og
 dydige, uden at de bekymre sig meget om deres Ta-
 les Fremgang. Den Borger, der sidder paa Hjerte,
 maa ikke blot raabe: værre gode, men han maa
 lære os at elske den Tilstand, hvori man kan vende
 det.

N. Just De kun et Nibstik! Jeg elsker nytti-
 ge Betragtninger, og jeg har saa godt sat Dem i
 Deres, at jeg troer at kunne tale for Dem. Det er
 tydeligt efter Deres Tonengang, at man, for at give
 Indbildningskraftens Fostere den enkle Notte, de kun-
 ne have, maa føre dem til et Maal, der er det mod-
 sat, Forfatterne foresatte sig; man maa tilfidesætte
 al Slags Dannelse og henføre alt til Naturen; man
 maa indblæse Menneſkene Hæderlighed til et ordent-
 ligt og tarveligt Liv; helbrede dem for Gelfemenin-
 gens Griller og give dem Smaa paa sande Fornøj-
 elser; man maa lære dem at elske Ensomhed og
 Fred; holde dem i nogen Afstand fra hverandre, og,
 isædenfor at opmuntre dem til at sammendrage sig i
 Buer, heller overtale dem til at udbrede sig ligemeget
 over en Landskræftning for at bringe Liv paa alle
 Kanter. Jeg fatter ogsaa at det ej er Dem om at
 gjøre at skabe Daphniffer, Silvandrere, arkadiske Hyr-
 der, udmærkede Bønder, der dyrke sine Marker med
 deres egne Hænder og philosophere over Naturen,
 eller

eller deilige romantiske Bøfener, som blot ere til i Bøger, men derimod at vise Verden at Bondelivet og Agerdyrkning have Glæder, ukjendte for den; at disse Glæder ikke ere saa smagløse eller plumpe, som de tænke; at der ogsaa paa Landet kan hæfte Smag, Valg og Fjndhed; at en Mand, der vilde søge Ensomhed paa Landet med sin Familie og der være sin egen Forpagter, kunde henbringe et ligesaa behageligt Liv som midt i Byens Moerskaber; at en Husholder paa Landet kan være et opperligt Fruentimmer med ligesaa mange og flere rørende Indsigtheder end alle Byens Glæder; at endelig Hjertets sødeste Tølelser kunne bringe mere behagelig Munterhed i Selskabet end visse Kredsens stive Sprog, hvor lidende og stikkende Latter er den sorgelige Maade, hvorpaa man udslyder Manglen af en Fornøjelse, man ikke kjender. Er det vel saa, De mener?

A. Ja iust saa. Kun en Anmærkning vil jeg tilføje: man klager over at Romaner forvirre Hovederne; jeg troer det nok. Ved uophørligen at vise dem, der læse, den Forsatnings Fortrin, hvori de ikke ere, vildlede Romanerne dem, og give dem Affmag for deres Stilling. Naar man vil være, hvad man ikke er, forledes man til at tro sig andet end man er. Fremstillede Romanerne for deres Læsere kun Skildringer af de Gjenstande, der omringe dem, af de Pligter, de kunne opfylde, af de Fornøielser de kunne nyde,

vilde

Gandste lignende Tilstand kunde gjøre dem den nærværende taaleligere? Jeg vil gjerne foreskille mig to Batefæller læse i denne Samling og hente nyt Mod til at udholde det daglige Arbejde. Kunne de vel betragte Skaderiet af en lyffelig Husforsatning uden at vilke efterligne et saa sødt Mønster? Kunne de roes ved det yndige Syn af et ægtekabeligt Baand, uden at deres knottes stærkere? Naar de forlade Bogen vorde de hverken mismodige over deres Forsatning eller kiede af deres Svæler. Tværtimod, alt vorder mere smilende omkring dem; deres Pligter forskiennes for deres Mine; de saae Smag paa Naturens Glæder; dens ægte Goleffer saae igjen Liv i deres Barm, og fordi de opdage en Løkke, de kunne opnåge, lære de at nyde den. De gjøre de samme Forketninger, men de giøre dem med en anden Sjæl, og bære sig ad som sande Patriarker i det de bære sig ad som Bønder.

M. Gaavidt er alt godt. Mændene, Konerne, Husmodrene men Pigerne, vil de ej tale om dem?

N. Nej. En uskyldig Pige læser aldrig! Es Povsbøger. Den Pige, der trods Litsen læser denne Bog, maa ej beklage sig over den Skade, den gjør hende. Hun lover. Skaden var gjort i Forveien; hun har intet mere at yve.

N. Forunderligt! — Erotiske Forfattere kommer i Skole; I ere alle retfærdigstorte!

N. Ja dersom de ere det i deres eget Hjerte og i Hensigten af hvad de have skrevet.

N. Er De ogsaa det?

N. Jeg er alt for skole til at svare derpaa. Julie havde en Regel at bedømme Bøger efter; find der De den god, saa anvend den paa denne Bog!

Man har villet gjøre Romanlæsning nyttig for Ungdommen. Jeg kiender ingen ufornuftigere Taktik. Det er ligesom om man vilde stifte Ild paa et Huus for at prøve Sproisterne. Man henvender altid Moralens til unge Piger uden at betænke, at unge Piger ingen Deel have i den Usædelighed, hvorefter man beklager sig. Deres Opsørsel er i Almindelighed ordentlig; kjendt deres Hjertes ere fordærvede. De lude deres Modre, naar de høre, at de kunne ligne dem. Naar Konerne gjøre deres Pligt, kan man vare vis paa at Dottrene ei forsomme deres.

N. Erfaringen er Dem imod i denne Henseende. Det synes som at Truentimmerne altid maa have

have deres Afsetid; enten i een eller en anden Tilstand. Det er en slem Surdej, der sidde eller tidliggen kommer i Gjæring. Hos sædelige Folk ere Piigjerne sojelige og Konerne stræng. Hos de andre er det modsatte. De første see meest paa Fornøjelsen; de sidste paa de forargelige Exemppler. Man tænker blot paa at være fri for Omale; Broden selv regnes for intet.

R. Gaae man paa Følgerne, vilde man et domme saaledes. Men lader os være billige mod Fruentimmerne. Aarsagen til deres Uorden er mindre hos dem end i vore flette Indretninger. Siden Naturens Følger ere kvalte af den yderlige Ulyghed, komme Børnenes Laster og Ulykker af Forældrenes Herskesyge. Det er i tvungne og uvassende Forbindelser at de unge Koner, som Offere for deres Forældres Gjærrighed eller Forsængelighed, udsætte deres første Ukyld ved Usværser, hvori de endog sætte Fre. Vilde I afhjælpe dette Onde, saa stopper Kilderne! Er der nogen Forandring at vente i de offentlige Stæder, da er det med de huslige den maa begynde, og denne beroer aldeles paa Fædrene og Modrene. Men til denne Side henven-der man ej sine Lærdomme; eders usle Forfattere præke blot saadanne Sætninger, som man glemmer, og Bogmoralen vil altid være usrugbar, fordi den

fæste

Bedste blot er en Kunst at gjøre den Mægtigste sin Opvartning.

N. Deres Moral er vist nok ikke slavisk, men betragtet som fri, er den det ej formeget? Er det nok at den gaar til Udspringet af det Onde? Frygter de ej at den gjør det?

N. Noget Ondt? for hvem? I Smittens og Pestens Tider, naar alt er angreben, skulde man da afholde sig fra Brugten af de for de Enge gode Lægemidler under Skin af at de kunne skade de Sunde? Min Herre! vi tænke saa forskelligt i den Henseende, at naar man kunde haabe noget Hæls for disse Breve, er jeg gandske overbevist om at de vilde gjøre mere Gavn end en god Bog.

N. Det er sandt, De har en hyppelig Præle-
kerinde. Jeg er fornøjet over at see Dem lemp-
Dem efter Gruentimmere; jeg vilde være fornærmet
om de forbad dem at holde Prækenen for os.

N. De er haard! jeg maa tie. Jeg er hvers
ken gal nok eller vis nok til altid at have Ret,
Fader os give Kritiken det Bæen at gnave paa.

N. De er god! De frygter at den ellers in-
tet skal faar. Men er der da intet at udsætte
paa

paa det svære? Hvorledes kan de levende Stillinger, de lidenskabelige Følelser, hvoraf denne Samling er fuld, undgaae den strenge Dommer? Vis mig et Theaterstue-trin, der indeholder et Skilderi, som ligner Clarens Lund? — Gjennemlæs Brevet om Skuespillene; gjennemlæs denne Samling vær konsekvent, eller forlad deres Meninger Hvad vil De man skal tænke?

N. Jeg vil, min Herre! at Kejseren skal være konsekvent, og ikke domme førend den har undersøgt. Gjennemlæs heller det Skrift, De udligen har anført; gjennemlæs Forælen til Narcis, og De vil finde Svar paa den Inkonsquents, De bebrejder mig.

N. De agter kun Lidet Deres Samtidige!

N. Min Herre! jeg er ogsaa Deres Samtidige. O! hvorfor er jeg ej bleven født i en Tidssalder, hvor jeg kunde have kastet denne Samling paa Jorden!

N. De overdriver, som sædvanlig. Dog i en vis Henseende ere deres Grundsætninger riistige. Havde for Exempel deres Helstelse stedsse været dydig, vilde hun opbygget meget mindre, thi hvem skulde hun tjene til Mønster? I de meeste fordærvede Tidssalderes gjør man mest af den fuldkomneste Sædelæres

delæres Forskrifter. Man troer sig havet over dens Udvøelse; med liden Meje og ørkesløs Læsning vedligeholder man en Rest af Smag paa Dyden.

M. Hoje Forfattere nedstemmer lidet eders Mønstere, om I ville, at man skal søge at efterligne dem? Hvorfor prale I med en Død uden Pletter? De taler hellere om den, man kan opnaae, maaskee en eller anden i det mindste kan høre eder.

M. Deres unge Mand har allerede anstillet disse Betragtninger; men det gjør intet til Sagen; man vil dog ikke tilgive Dem, at De har sagt, hvad man gjør, for siden at vise hvad man burde gjøre. Jeg vil ikke tale om, at man, ved at indpræke Piger Elskov og Koner Forsigtighed, omskyrter den engang indførte Orden og understøtter den hele pedantiske Sædelære, som Philosophien har fredelevet. De maa sige hvad De vil, Elskov er hos Piger usømmelig og forargelig, og det er blot Manden, der kan give Elskeren Afgang. Det er en underlig Raabeslighed, at være overbærende med Pigerne, der ej læse Dem, og stræng mod Konerne, der skulle dømme Dem! Eroer mig, frygter De for at blive læst, saa berolige Dem kun! Deres Forholdsregler ere alt for godt valgte til at De kan frygte for saadant. Vær blot ikke alt for uflog! Eroer De at levere en nyt
 e sig

tig Bog, velan! saa troe det, men vogt Dem for at sige det!

N. At sige det, min Herre? Skal en brav Mand kiule sig, naar han taler til Publikum? Skal han vove at trykke det, han ej tør vedkiende sig? Jeg er Udgiver af denne Bog, og jeg vil nævne mig som Udgiver.

N. Vil De nævne Dem? vil De?

N. Javist.

N. Vil De sætte Deres Navn under!

N. Ja, min Herre!

N. Deres rette Navn? Johan Jakob Rousseau foran alle Brevene?

N. Johan Jakob Rousseau foran alle Brevene.

N. De betænker Dem ikke! Hvad vil man sige om Dem?

N. Hvad man vil. Jeg nævner mig paa Titelbladet, ikke for at tilskrive mig Samlingen, men for at spare for den. Er den slet, tilregne man mig det; er den god, forstaaer jeg ikke at gjøre mig nogen Ære deraf. Ginder man Bogen ussel i sig selv, har jeg en Grund mere at sætte mit Navn paa den. Jeg vil ikke gjælde for bedre end jeg virkelig er.

N.

N. Er De fornøjet dermed?

N. Ja, i Eder, da det ei er mueligt for nogen at være god.

N. Og de skjonne Siæle, dem glemmer De?

N. Dem danner Naturen, men eders Dannelsse fordærver dem.

N. Paa Titellbladet af en Kiærlighedsbog skal man læse disse Ord: af J. J. Rousseau, Vores i Genf!

N. Vores i Genf! Nej langt fra. Jeg vanhelliger ikke mit Fædrelands Navn; jeg sætter det aldrig uden paa Skridter, som jeg troer kunne gjøre det Ære.

N. De bærer selv et Navn, der ei er uden Ære, og De har ogsaa noget at tabe. De kommer med en Bog, der er mat og flau og vil gjøre Dem Skam. Jeg vilde hindre Dem deri; men begaaer De den Daarlighed, billiger jeg at De gjør det lige frem for alle. Det i det mindste ligger i Deres Karakter. Men, sig mig, sætter De ogsaa Deres Valgsprog i denne Bog?

N. Min Boghandler har allerede spøget med mig derom, og jeg har lovet at gjøre ham den Ære. Nej, min Herre! jeg sætter ikke mit Valgsprog i denne

denne Bog; men jeg forlader det ikke derfor, og jeg er nu mest fornøjet med at have valgt det. De erindrer, at jeg tænkte paa at lade disse Breve trykke, da jeg skrev mod Skuespillene. Jeg gaaer maaskee haardere i rette med mig selv end nogen anden gjør. Den der foretrakker Sandhed for Ære, kan ogsaa foretrække den for sit Liv. De vil at man altid skal være konsekvent; jeg tvivler paa, at det er noget Menneſte mueligt. Men mueligt er det altid at være sandtru; det er det jeg vil stræbe at være.

N. Naar jeg spørger Dem, om De er Forsætter til disse Breve, hvorfor søger De da at undgaa mit Spørgsmaal?

N. Just fordi jeg ei vil sige en Vagn.

N. Men De nægter dog at sige Sandheden.

N. Det er at ære den, naar man erklærer, at man vil fortie den. Det Menneſte, der vilde lyve, vilde give bedre Kiøb. Men hvorledes kan De gjøre et Spørgsmaal, der staaer til Dem at opføre?

N. I Henseende til disse Breve kunde jeg nok opføre det; de ere sikkerligen af Dem. Men i andre gjenkiender jeg Dem ikke, og jeg tvivler om, at man i en saa høj Grad kan forskille sig. Naturen, der ei frygter for at man skal tage Gejst af den, flister ofte Glor, og Konſten røber sig tit, naar den vil
være

være naturligere end Naturen; lig Grønningen i Ga-
belen, der vil efterligne Dyrets Nest bedre end Dag-
ret selv. Denne Samling er fuld af saa mange
taabelige Ting, som den værste Guffe ikke vilde ha-
ve gjort sig skyldig i; den er fuld af tomme Ud-
raab, Gjentagelser og Modsigelser. Hvo er den Mand,
der kunde gjøre det bedre, og vilde gjøre det saa slet?
Hvo er den, der kunde lade Edouards dummeste og flæ-
dende Forslag til Julie blive staaende? Hvo er den,
der ikke vilde have rettet det latterlige hos den stogede
Mand, der altid vil doe for at kunne sige hele Verden
det, og omstøder besinder sig altid vel? Hvo er den,
der ikke strax vilde sagt til sig selv: jeg maa omhyg-
geligen tegne Karaktererne, jeg maa passe paa at give
Stilen Afvejsling? unægtelig vilde han efter den Plan
have gjort det bedre.

Jeg maa tillige anmærke, at Sproget i en fore-
trølig Vennekreds har noget lignende ligesaavel som
Karaktererke, og at Venner, hvis Støle stemme med
hverandre, ogsaa stemme overens i Maaden at tænke,
sole og handle paa. Deres Julie, saadan som hun
er, maa være et tryllende Væsen; alt hvad der nær-
mer sig hende maa ligne hende; Alt maa blive Ju-
lier omkring hende; alle hendes Venner maae have
een Tone; men saadant maae soles og ikke være blot
i Indbildningen. Er det blot i Indbildningen, tør
Ophinderen ikke drive paa det, virkelige Udøvelse.

Han

Han behøver da blot Træk, der forbause Mængden; det der ved sin Kunst igien vorder smelt, kan han ikke bruge. Men deri beskæer Sandhedens Indsegl; der er det, det opmærksomme Øje søger og finder Naturen.

N. Godt! Deres Slutning er altsaa?

N. Jeg gjør ingen Slutning; jeg tvivler, og jeg kan ikke sige Dem hvor meget den Tvivl har foruroliget mig under Læsningen af disse Breve. Er alt Opmærksomme, har De upaatvivleligen skrevet en stak Bog: smyk sig at de to Koner have levet, og jeg vil hvert Aar, saa længe jeg lever, giennemlæse denne Samling.

N. Hvad siger det, enten de har levet eller ikke? De vil forgæves søge dem paa Jorden. De ere ikke mere.

N. Ere de ikke mere? De have altsaa været?

N. Den Slutning er vilkaarlig: naar de have været, ere de ikke mere.

N. Indrom, mellem os, at disse smaa Spidsfindigheder bestemme mere end de forvirre.

N. De siore, hvad De tvinger dem til at gjøre, naar jeg ikke enten skal røbes eller lyve.

N.

M. De maa, min Ero! bære Dem ad som De vil, man opdager Dem dog imod Deres Willie. Geer De da ikke at Deres Motto allene siger alt?

N. Jeg troer ikke, det siger noget i den Henseende; thi hvo kan vide om jeg har skrevet det i Haandskriftet, eller om jeg selv har sat det der? Hvo kan sige om jeg ikke er i samme Uvisshed, som De; om ei den hele hemmelighedsfulde Bøne maa skee er opdigtet for at skjule min egen Uvisshed for Dem i det, De ønsker at vide?

M. Men De kender dog hine Steder? De har vel været i Beval og i Baastlandet?

N. Mange Gange: og jeg forstærker Dem, at jeg hverken har hørt tale om Baron d'Etange eller hans Datter. Hr. Wolmars Navn er ikke engang bekendt der. Jeg har været i Clarend, men ikke seet et saadant Huus; som det heri beskrevne. Jeg reiste derigjennem fra Italien, det samme Aar hin uforklarelige Bildeagelse skal være seet, og man begræd ingen Julie eller noget, der lignede hende, saavidt jeg veed. Saavidt jeg kan erindre mig hine Steders Beliggenhed, har jeg i disse Breve mærket Omstændigheder og Billedsareiser i Topografien; enten nu Forfatteren ikke selv har vidst det bedre, eller han med Willie har søgt at forstærke sine Læsere. Det er nu
alt,

alt, hvad jeg i den Henseende kan sige Dem; og
 var forvissat om, at ingen skal aflokke mig, hvad jeg
 har nægtet at fortælle Dem.

N. Hele Verden vil være ligesaa nysgjærrig
 som jeg. Lader De denne Bog trokke, saa flig dog
 Publikum, hvad De har sagt mig. Gjør det, som
 mere er! sæt denne Samtale istedenfor Fortale: i de
 nødvendige Oplysninger findes jo deri.

N. De har Ret! det er bedre end hvad jeg selv
 kan skrive. Forresten gjøre saadanne ForsvarsSkrifter
 ingen Lykke.

N. Nei. Naar man nemlig seer at Forsattes
 ren skaaner sig selv; men jeg har sørget for at den
 Feil ei skalde indløbe heri. Jeg vil blot raade Dem
 at ombytte Røllerne. Lad det være mig, der skønder
 Dem til at udgive denne Samling, og Dem, der no-
 digen vil. Læg Dem selv Indvendingerne i Munden
 og mig Svarene; det vil være mere beskedent og gjo-
 re bedre Virkning.

N. Skal det da ogsaa være efter den Karakter,
 De ovenfor har rost mig for?

N. Nei. Jeg vilde sætte en Snare for Dem.
 Lad det altsammen være, som det er!

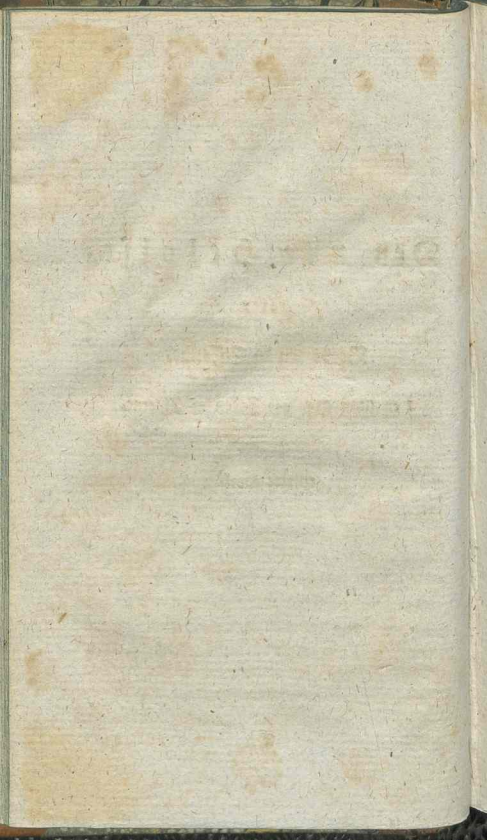
Den nye Heloise,

eller

Breve fra to Elskende,

i en liden By, ved Foden af Alperne,

Sjette Deel.

I. Brev.

Fra Madam d'Orbe til Madam Wolmar.

Førend jeg reiser fra Lausanne, maa jeg skrive et Par Ord, for at underrette Dig om, at jeg er kommen hertil; skjøndt ikke saa fornøjet, som jeg troede. Jeg gottede mig ret til denne lille Rejse, der selv saa ofte har fristet Dig, men fordi Du ej vilde tage med, har Du næsten gjort mig den ubehagelig; thi hvad Trøst har jeg i den Henseende? Er den kjedsommelig, kjedes jeg blot for egen Regning, og er den behagelig, gjør det mig ondt at jeg moerer mig uden Dig. Om jeg end intet har at indvende mod dine Grunde, troer Du derfor at jeg vorder tilfreds? Min Tro, Cousine! Du bedrager Dig håsligen, og det er endvidere

det, der gjør mig fortrædelig, at jeg ikke engang har Ret til at være fortrædelig. Siig, Stemme! skammer Du Dig ikke over at Du altid har Ret mod din Veninde, og at du altid sætter Dig imod det, der fornøjer hende, uden engang at unde hende den Fornøjelse at kunne knurre? Havde Du for en otte Dages Tid hidstøttet din Mand, din Huusholdning og dine Duffer, vilde man da ikke sagt, at alt var splittergalt? det er sandt, Du havde paa den Maade gjort en dum Streg, men det havde været hundrede Gange bedre, end at Du nu, i det Du giver Dig af med at blive fuldskommen, ikke mere vorder nyttig til noget, men kun kan søge Venner blandt Engle.

De forbigangne Ubehageligheder uagtet, har jeg ej uden Omhyed kunnet see mig omkring af min Familie; jeg blev modtaget med Fornøjelse, eller i det mindste med mange Kjærligheds tegn. Jeg langes efter at gjøre Bekjendtskab med min Broder. Med en temmelig smuk Skabning forener han det Lands stive Væsen, hvorfra han er kommen. Han er alvorlig og kold; jeg finder ham endog lidt bister: jeg frygter saare meget for at den lille Person vil spille en liden smule Herre, isteden for at blive en saa god Mand som vores.

Min

Min Fader var saa glad ved at see mig, at han, for at omfavne mig, løb fra en Beretning om et stort Slag, som Franskmændene havde vundet i Flandern, ligesom for at bekræfte vor Vens Ven, Edouards Spaadom. Hvilk! Ten Enkke, at han ej var der! Forestiller Du Dig den brave Edouard at see Engländerne flygte og selv at flygte? Nej ingen Lunde! Hundrede Gange heller havde han ladet sig hugge ned.

Men, det er sandt, der er lang Tid siden vore Venner skrev os til. Var det ikke i Gaar Postdag? Saaer Du noget Brev fra dem, haaber jeg Du ej glemmer den Deel, jeg tager deri.

Farvel, Cousine! Jeg maa rejse. Jeg venter Efterretninger fra Dig i Genf, hvor vi tænke at komme i Morgen Middag. I øvrigt siger jeg Dig forud, at hvordan det end gaaer, skal Brylluppet ej holdes uden Dig; og vil Du ikke komme til Lausanne, saa kommer jeg med mit hele Slægt til Elarens, plyndrer den og drikker af Verdens Vine.

II. Brev.

Fra Madam d'Orbe til Madam Wolmar.

Ypperligt min kjære Præsesøster; men jeg synes, Du regner en liden Smule for meget paa dine Talers velgjørende Virkning: uden at ville bestemme, om de engang temmelig dyffede din Ven i Søvn, forsikkrer jeg Dig, at de nu ikke gjør den Virkning paa din Veninde; og det Brev jeg fik i Gaar Aftes var saa langt fra at indbyde mig til Søvn, at det tværtimod berøvede mig den hele Natten. Bevar mig Gud fra min Augustes (Wolmars) Anmærkninger, isald han faaer dette Brev at see! Men jeg skal nok lave det saa, at Du hellere brænder dine Fingre, end viser ham det.

Dersom jeg vilde følge Dig Punkt fra Punkt, gjorde jeg et Indgreb i dine Rettighedsheder. Jeg vil heller gaae efter mit eget Hoved; og, for at paatage mig en anstændigere Mine, og ikke give Dig alt for fint Spil, vil jeg ikke strax tale om vore Rejsende og om den italienske Post. Hændes det mig, vil den værste Folge deraf blive, at jeg maa skrive mit Brev om igjen, og satte Begyndelsen ved Enden. Nu et Par Ord, om den foregionne Lady Bomston.

Jeg

Jeg ærgrer mig allene over Titelen. Jeg kan ligesaalet tilgive Saint-Preux, at han har ladet Pigen tage den, som Edouard, at han har givet hende den, og Dig, at Du erkjender den. Julie Wolmar modtage Laurella Pisana i sit Huus! taale hende hos sig! Al! mit Barn! er det din Tanke? Hvilken grusom Omhed er ikke det? Beed Du da ikke, at den Luft, der omgiver Dig, er dræbende for en Banæret? Den skækkels Ulykkelige skulde tørre vove at blande sin Aande med din? skulde vove at leve med Dig? Nej hun vilde vorde værre faren, end en Besat, der berøres af Reliquier, dit Blik allene vilde bringe hende i Forbunden, din Skygge allene vilde myrde hende.

Jeg foragter ikke Laura; Gud bevare mig derfor! tværtimod, jeg beundrer og agter hende saa meget mere, som en saadan Omvendelse er helttemodig og sjelden. Men er da det nok til at retfærdiggjøre de lave Sammenligninger, hvormed Du vover at vanhellige Dig selv? Ligesom den sande Kjærlighed endog i de svageste Øjeblikke ikke skulde værne om Personer og gjøre dem mere vagtsomme paa deres Værelse! Men jeg forstaaer Dig, og jeg undskylder Dig. De stærke og lave Gjenstande forvirres nu for dit Blik; fra din høie Standpunkt skuer Du ned

ned til Jorden og seer ej Uligheberne. Din andægtige Ydmyghed veed endog at anvende din Dyd til sin Fordeel.

Nu Velan ! hvortil tjener alt dette ? Komme de naturlige Følelser derfor mindre tilbage ? Driver Egenkjerligheden derfor mindre sit Spil ? Imod din Villie søger Du hos Dig selv Modstand ; Du anseer den for Stoltthed, Du ønsker at sejre over den, Du tilskriver Gjordom den. Gode Pige ! Naar var Laastens Skjandsel blot Gjordom ? Hvilket Samfund troer Du er muligt med en Kone, for hvem man ej kan nævne Kyskhed, Verbarhed, Dyd, uden at bringe hende til at udøse Taarer af Skamsfuldhed, uden at levende begjære hendes Rummer, ja næsten endog haane hendes Anger ? Trøst mig, min Engel, man maa agte Laura, men ikke see hende. At fre hende, er den Opmærksomhed, retskafne Koner skylder hende ; hun vilde lide alt for meget i Selskab med os.

Hør ! dit Hjerte siger Dig at der intet bør blive af dette Vgteskab. Er det ikke det samme som om det sagde Dig, der skal intet blive af ? Bør Ven, siger Du, taler intet derom i sit Brev i det Brev Du siger han har skrevet mig til og Du siger
at

at dette Brev er meget langt og bert
paa kommer Du paa Tale om din Mand. . . .
Han er hemmelighedsfuld, din Mand!
I ere begge Skjalme, der ere enige om at
drille mig; i øvrigt var hans Mening heri ej
meget nødvendig især for Dig, der har
seet Brevet og heller ikke for mig, da
jeg ikke har seet det; thi jeg lider me-
re paa din og min Ven, end paa hele Philo-
sophien.

Net saa! er nu ikke dette fortrædelige
Menneske kommen der igjen, Gud veed, hvors
ledes? Af Frygt for at han endnu en Gang
skal komme igjen, maa jeg, min Tro! da jeg
er paa det Kapitel, udtømme det, at jeg ej
skal gjøre det samme to Gange.

Lader os ikke tabe os i Sværmeriernes
Land. Havde Du ikke været Julie; havde
din Ven ikke været din Elsker, veed jeg ikke
hvad han havde været for Dig, jeg veed ikke
selv, hvad jeg kunde have været. Alt, hvad
jeg veed, er, at dersom hans uheldelige Stjer-
ne havde fra først af drevet ham til mig, var
det blevet ilde fat med hans arme Hoved; og,
jeg maa være sjanteret eller ikke, jeg havde usejls-
bartlig gjort ham gal. Men hvortil nytter det
at tale om hvad jeg kunde være? Lader os tale
om

om hvad jeg er. Det allerførste jeg gjorde, var, at jeg elskede Dig. I vor tidligste Alder forenedes mit Hjerte med dit. Hvor om og sølsom, jeg end havde været, kunde jeg ikke have elsket eller sølet mere for mig selv. Alle mine Følelser, kom fra Dig, Du allene var mig istedet for alt, og jeg levede ikke uden for at være din Veninde. Dette var det Chailot saae; derefter dømte hun om mig; og siig, Cousine bedrog hun sig vel?

Jeg gjorde din Ven til min Broder, det veed Du; Min Venindes Elsker blev mig som min Moders Søn. Det var ikke min Fornuft men mit Hjerte, der gjorde det Valg. Jeg skulde have været endnu hæftigere, naar jeg ej havde elsket ham anderledes. Jeg omfavnede Dig i det jeg omfavnede din kjæreste Halvdeel; mine Kjærtegn's Fyrighed, var mig Borgen for deres Reenhed. Omgaaes en Pige saaledes den, hun elsker? Behandlede Du ham selv saaledes? Nei, Julie; vor Elsker er frugtsom og tilbageholden; Hemmelighedsfuldhed og Blyghed er dens Forbud: den htrer sig i Afslag; og naar den forvandler sine Kjærtegn til Gunstbeviisninger, forstaaer den dog meget godt at bestemme Brugten af disse, Venstak er ødsel, men Kjærlighed er farrig.

Jeg

Jeg tilstaaer at alt for nøie Forbindelser altid ere skadelige i den Alder, hvori han og jeg vare, men da vi begge havde Hjertet fuldt af den samme Gjenstand, vante vi os virkelig til at stille denne mellem os, saa at vi ej kunde komme til hinanden, med mindre vi fik Dig af Veien. Selv den Fortrolighed, der var bleven os til en saa sød Bane; den Fortrolighed, der i ethvert andet Tilfælde vilde være saa farlig, blev den Gang min Frelser. Vore Følelser beroe paa vore Forestillinger, og naar disse have faaet en vis Retning forandres de vanskeligen. Vi havde sagt Alt for meget i een Tone til atter at stemme i en anden; vi vare allerede komne alt for langt til at vende tilbage, Kjærlighed vil gjøre alle sine Fremstredt allene; den seer ikke gjerne at Venstabs spare den det Halve af Veien. Kort, jeg har eengang sagt det, og jeg har endnu Grund til at troe det, man faaer neppe urene Rys af den samme Mund, der giver de uskyldige.

Til endnu mere Held kom han, som Himlen bestemte til at skabe mit Livs korte Lyksalighed. Du veed det Cousine! han var ung, velstakt, sødelig, flittig, søielig; han forstod vel ogsaa at elske som din Ven, men det var mig, han elskede, og naar man har et slikt Hjerte

Hjerte, har altid den Lidenſkab, for hvilke vi ere Formaalet, noget Smittende. Jeg gav ham af mit Hjerte alt det, der endnu var igjen at ſage, og hans Lod var ſtor nok til ej at lade ham fortryde ſit Valg. Hvad havde jeg med alt dette at frøgle? Jeg tilſtaaer vel at Kjønnets Rettigheder, forenede med Pligtens, gjorde dine for et Diebliſt Afbræk, og at jeg, indtraadt i en ny Stand, i Begyndelſen var mere Rone end Beninde; men da jeg igjen kom til Dig, bragte jeg Dig to Hjerter iſteden for eet, og jeg har ſiden ikke glemt, at jeg eene er bleven ſtaaende i denne dobbelte Skyld.

Hvad kan jeg ſige Dig mere, min ſøde Beninde? Ved vor gamle Lærers Hjemkomſt, havde jeg, ſaa at ſige, et nyt Bekjendſſkab at gjøre: jeg troede at ſee ham med andre Øjne. Jeg troede, ved at omfavne ham, at føle en Ghen, der hidindtil havde været mig uſkjendt: jo mere vellykſfuld denne Fornemmelse var mig, jo mere Frygt indjog den mig: jeg blev urolig, over en Gøleſe, der maaſtee ikke ſandt ſted, uden fordi den ikke var laſtværdig, ſom om det havde været en Fornedſelſe. Jeg tænkte alt for meget paa, at din Elſker ikke længer var din Elſker, og at han ej længer kunde være det; jeg mærkede alt for

for godt, at han var fri, og at jeg var det ogsaa. Du veed det Dyrige, elskværdige Cousine! min Frygt, min Tvivl vare Dig ligesaa snart bekjendte som mig. Mit uerfarne Hjerterængstedes over en Tilstand, der var det saa ny, og jeg bebrejdede mig endog min Bængsel efter at gjenfinde Dig, ligesom om den ikke var opstaaen hos mig førend denne Bens Gjenkomst. Jeg leed ikke at han just skulde være, hvor jeg saa inderlig ønskede at være, og jeg troer, jeg hellere kunde have udstaaet at føle dette Ønske lunkent, end at forestille mig, at det ej gandske var for din Skyld.

Endelig gjenforenedes jeg med Dig, og blev næsten beroliget. Jeg bebrejdede mig mindre min Svaghed, efter at jeg havde tilstaaet Dig den. I dit Selskab bebrejdede jeg mig den endnu mindre. Jeg troede at være sat under din Varetægt, og jeg lod af at frygte for mig selv. Jeg besluttede selv ifølge dit Raad, ikke at forandre min Opsørsel mod ham. Det er upaatvibeligt at en større Tilbageholdenhed havde været et Slags Erklæring, og der var alt for mange, der kunde liste sig fra mig mod min Villie til at jeg skulde gjøre een frivilligen. Jeg blev derfor ved at være spøgfuld af Undseelse, og fortrolig af Blufærdighed, men da

maaskee alt dette skede mindre naturligt, skede det heller ikke mere med den samme Forsigtighed. Fra en Overgiven, som jeg var, blev jeg reent affindig, og det, som end mere gjorde mig dristig dertil, var at jeg følede, at jeg kunde være det ustraffet. Enten det nu var Exemplet af din Selvovertindelse, der gav mig mere Styrke til at efterligne Dig, eller det var fordi min Julie luffrer alt, hvad der nærmer sig til hende, nok jeg var ganske rolig, der blev intet tilbage af mine første Bevægelser, uden en meget sød — det er sandt — men tillige stille og rolig Følelse, og som intet mere fordrede af mit Hjerte, uden den Tilstands Barighed, hvori jeg var.

Ja kjære Veninde! jeg er søm og sølsom, saavel som Du; men jeg er det paa en anden Maade. Mine Kjærlighedsfølelser ere mere levende; dine ere mere stærke. Maaskee jeg, med livfuldere Sandser, dog har flere Hjælpe midler til at undgaae deres Trykninger; og dens ne samme Munterhed, der har kostet saa mange andre deres Ufkyldighed, har altid reddet min. Det er ikke altid skeet uden Møje, jeg maa tilstaae det, men hvorledes kan man blive Enke i min Alder, og ikke stundum føle at Dagens kun ere det Halve af Livet? Dog,
som

som Du har sagt, og som Du selv beviser, Wiisdom er et ypperligt Middel til at være viis. Thi med alt det, Du veed at holde gode Miner, troer jeg dog ikke at Tilfældet med mig og Dig er saa meget forskjelligt. Min Enstigheds kommer mig til Hjælp, og gjør maaskee mere for Dyden end Fornuftens alvorlige Paarindelser vilde gjøre. Hvor mange Gange har jeg ikke i Natens Taushed, naar man ej kan undslø sig selv, forjaget fortrædelige Forestillinger ved at pønse paa Spadseregange til den følgende Dag! Hvor ofte har jeg ikke undgaaet Farerne af en fortrolig Sammenkomst blot ved et sindrigt Indfald! Sikker, min Nære, er der altid, naar man er svag, et Øjeblik, i hvilket Munterheden er alvorlig, og dette Øjeblik skal aldrig komme for mig. Det er, hvad jeg troer at føle og hvorfor jeg tør indestaae Dig.

Ifølge deraf forsikrer jeg Dig friligen alt, hvad jeg har sagt Dig i Elysæum om den Tilbøjelighed jeg mærkede opstod hos mig, og især om den Ensalighed jeg nød den Winter. Jeg overlod mig med et saa meget gladere Hjerte til den Lust at leve med det, jeg elsker, da jeg følede, at jeg intet ønskede mere. Havde den Tid været stedse, skulde jeg aldrig have tragtet efter en anden. Min Munterhed kom

af Fornøjelse og ikke af Konst. Jeg slog den Glæde, jeg fandt i uophørligen at selskabsatte mig med ham, hen i Narrestreger. Jeg indsaar, at jeg ved at indskrænke mig blot til at lee, ingen Lejlighed skabte mig til Taarer.

Jeg syntes min Tro, Cousine! stundum at mærke, at Pegen just ikke mishagede ham saa meget. Den Skjelm var ikke fortrædelig over at han var fortrædelig, han lod sig med megen Nøje stille tilfreds, blot for et lade sig saa meget længere stille tilfreds. Jeg tog ders af Lejlighed at snakke ham meget Dmt for, just i det jeg syntes at drille ham! det kom virkelig an paa, hvo af os der skulde være det største Barn. En Dag, i din Graværelse, spillede han Skak med din Mand, og jeg spillede Hjærs hold med Fanchan i det samme Værelse; han vidste Bæst, og jeg holdt Dje med vor Philosoph. Af hans ydmygstolte Mine og hans raske Træk kunde jeg see at han havde godt Spil. Bordet var lille og Skakbrættet stod et Stykke udenfor. Jeg passede Tiden, og uden at lade, som jeg rørte derved, bragte jeg ved et Slag med Kæften Spillet i Vorden og han blev Skakmat. Du har aldrig i dine Dage seet en saadan Forbittrelse; han var saa rasende, at da jeg lod ham Valget mellem at give

Give mig et Drenfigen eller Kys til Straf, og
 rakke ham Kinden til, vendte han sig bort.
 Jeg bad ham om Forladelse; han var ubøjes-
 lig; han havde, om jeg var faldet paa Knæ
 for ham, ladet mig ligge. Jeg spillede ham
 endelig et andet Puds, der bragte det første i
 Sorglemmelse hos ham, og vi bleve de bedste
 Venner.

Harde jeg faaet Tingen paa en anden
 Maade, vilde jeg sluppet mindre godt ders-
 fra; og jeg mærkede een Gang, at dersom
 Pegen var bleven alvorlig, kunde den blevet
 det alt for meget, det var en Aften han
 spillede med os den saa simple og saa rørende
 Duet af Leo, *) *vado a morir, bien mio*. Du
 sang med temmelig Eiegenlydighed; dette var just
 ikke Tilfældet med mig. Da jeg i et lidenskab
 beligt Øjeblik, hvori jeg var meget rørt, førte
 Haanden til Klaveret, trykkede han paa denne
 Haand et Kys, som trængte til mit Hjerte. Jeg
 kjender just ikke Elskovskysse, men jeg kan sige
 Dig, at aldrig har Vensteb, ikke engang vor
 res,

*) Leonardo Leo var een af de meest berømte Roma-
 ponister i Begyndelsen af det attende Aarhund-
 rede.

res, enten givet eller taget et saadant Kys. Og nu mit Barn! hvad bliver deraf, naar man efter lignende Djebliske gaaer hen og sværmer eene, og bringer Mindet af dem med sig? Jeg forstyrrede Musikken; man skulde dandse, og jeg fik Philosophen til at dandse; man vaagede til langt ud paa Natten; jeg gik til Sengs meget træt og sov kun een Søvn.

Jeg har meget gode Grunde til ej at tvinge mit Humør, eller forandre min Adfærd. Det Djeblisk, der vil gjøre denne Forandring nødvendig, er saa nær, at det ej er Umagen værdt at fremskynde det. Tiden til at være stille og tilbageholden kommer alt for snart; saalænge jeg endnu er i de tyve, skynder jeg mig at bruge mine Rettigheder; thi naar man er over de tredive, er man ikke langer sjantet, men latterlig, og din Spottefugl tør vel sige mig, at jeg endnu har sex Maaneder tilbage at lave Salaten med Fingrene. *) Wie kun, for at betale ham denne Stikpille, paastaaer jeg, at jeg skal lave den i sex Aar, og jeg sværger, at han

*) I Frankrig laves ikke Salaten med Kniv og Gaffel eller Gæe, men med Fingrene. Salatlavningen er derfor i Paris den yngste og smukkeste Dames Forretning.

han skal komme til at spise den; men til
Lingen.

Om man end ikke er Herre over sine Fø-
lelser, er man det dog i det mindste over sit
Forhold. Uden Tvivl vilde jeg bede Himlen om
et roligere Hjerter; men maatte jeg kun i min
sidste Time kunne for den højeste Dommer frems-
lægge et Liv, der var saa skyldfri som det, jeg
henbragte den Winter! sandelig, jeg havde in-
tet at bebrejde mig i det eneste Menneskes
Selskab, der kunde gøre mig lastværdig. Min
Elskede! det forholder sig ikke saaledes, siden
han rejste; jeg har vant mig til at tænke paa
ham i hans Graværelse; jeg tænker hvert Øj-
eblik af Dagen paa ham, og jeg finder hans
Billede farligere end Personen selv. Naar
han er borte, er jeg forelsket; naar han er til-
stede, er jeg overgiven. Lad ham komme; jeg
frygter ej mere for ham.

Til min Rummer over hans Graværelse
kommer Urolighed over hans Drøm. Ifald
Du har skrevet alt paa Kjærligheds Regning,
har Du bedraget Dig, Venstreb havde Deel i
min Sorg. Efter deres Vortrejse saae jeg Dig
bleg og forandret; jeg tænkte hvert Øjeblik, at
Du skulde blive syg. Jeg er ikke overtroisk,
men frygtsom. Jeg ved meget vel, at en Drøm
ikke

Ikke altid medfører et virkeligt Tilfælde, men jeg frygter stedse, for at Tilfældet indtræffer efter den. Denne forbandede Drøm har neppe levet mig en rolig Nat, inden jeg saa, at Du gandske var kommen Dig, og havde faaet din Ansigtssfarve igjen. Skulde jeg, uden at vide det, have blandet en mistænkelig Tilbøjelighed i denne Omhed, var det vist den, at jeg vilde have givet Alt i Verden til at han havde ladet sig see, da han gik bort som en Toffe. Kort, min tomme Skræk er forsvunden med dit søgelige Ansigt. Din Sundhed, din Madlyst har gjort mere end dit Spøg. Jeg har seet Dig saa godt gjendrive min Angest ved Wortet, at den aldeles er adspredt; og det, der endnu er større Lykke, han kommer igjen, og jeg er i alle Henseender glad derved. Hans Hjemkomst forurolicher mig ikke, den beroliger mig meget mere; og saasnart vi see ham, frygter jeg aldeles ikke mere hverken for dit Liv eller min Rolighed. Cousine! Lad mig bisfalde min Veninde, og var ikke bekymret for din; jeg staaer Dig inde for hende, saa længe hun har Dig. Men, min Gud! hvad er det, der angster mig endnu, og quæler mit Hjerte, uden at jeg veed hvorfor? Al! mit Barn! skal engang een af os to overleva
hinans

hinanden? Bee den, som en saa grusom Løb skal træffe! hun vil blive Livet uærdig, eller hun vil døe, førend hun døer.

Men kan Du ret sige mig, hvorfor jeg udbrænder i disse tossede Jammerklager? Vorsk med denne paniske Skrak, hvori der ikke er Mennekesforstand! Lader os, istedet for at tale om Døden, tale om Giftermaal; det vil være mere moersomt. Din Mand har for lange siden hørt denne Tanke, og havde han ej yttret den for mig, var den maaskee aldrig faldet mig ind. Siden den Tid har jeg stundum tænkt derpaa, men altid med Modbydelighed. En! en ung Enke blive saa tidlig gammel: naar jeg fik Børn af et andet Ægteskab, vilde jeg holde mig for deres Bedstemoder, som jeg havde med min første Mand. Jeg finder Dig ogsaa meget god, i det Du saa hastigen vil vise din Veninde Ære og betragte denne Forbindelse som en Frucht af din milde Kjærlighed! Godt! jeg forstaaer Dig; alle disse Grunde, der støtte sig paa din Omhu for mig, kunde ikke veje op mod den mindste af dem jeg har, til ej at indlade mig i et andet Ægteskab.

Vi ville tale alvorligen, jeg har ikke lavt Sjæl nok til at anbringe blandt disse Grunde, enten Undseelse over at bryde en ubestanssom For-

Forpligtelse, jeg blot har indgaaet med mig selv, eller Frygt for Vebrejdelser, naar jeg gjør min Pligt, eller Ulighed i Stand mellem to Mennesker, af hvilke hele Verden hører den til, som den anden gjerne vil skyldes sin: men uden at gjentage, hvad jeg saa ofte har sagt om mit uafhængende Bune, og om min naturlige Utilbøjelighed til Egtteskabsbæget, vil jeg blot holde mig til en eeneste Indvending, som er hentet fra en hellig Stemme, en Stemme ingen i Verden agter saa meget som Du; hør denne Indvending, Edusine! og jeg overgiver mig. Midt i al den Pyssighed, der forarsager Dig saa megen Angest, er min Samvittighed rolig. Mindet af min Mand bringer mig ej til at rødme; jeg vil gjerne falde ham til Vidne paa min Uskyld; og hvorfor skulde jeg være bange for i hans Billedes Mærkværelse at gjøre alt, hvad jeg engang gjorde i hans egen? Men, Julie! skulde det være det samme, om jeg frakendte de hellige Forpligtelser, der forenede os; om jeg lovede at sværge en anden den evige Kjærlighed, jeg saa ofte tilsvor ham; om jeg uværdigen beledet mit Hjerte og røbede hans Erindring det, jeg skændte hans Eftermand, og derfor ikke kunde, uden at fornærme een af dem, opfylde det, jeg skyldte den anden?

Det

Det samme Billede, der er mig saa kjær, skulde være en Forsærdelse og Straf for mig, det vilde uophørligen forgifte min Lyksalighed; og hans Minde, der udgjør mit Livs Fjend, vilde blive detes Qval; hvorledes vover Du at tale om at give min Mand en Eftermand, da Du selv har svoret aldrig at give din nogen? Blevsom de Grunde, Du indskærper mig, være mindre anvendelige paa Dig, i lige Tilfælde? de holdt af hverandre, vil Du sige — saa meget værre. Med hvilken Uvillje maatte han ikke see et Menneſke, der var ham kjær, tilræne sig hans Rettigheder og gjøre hans Røne utroet? Dog, lad det endog være sandt, at jeg ikke skylder ham selv noget, skylder jeg da det dyrebare Pant paa hans Kjærlighed intet? Kan jeg vel troe, at han vilde have taget mig, naar han havde forudseet at jeg engang havde udsat hans eneste Datter for den Skjebns at see sig blandt en andens Børn?

Endnu et Ord, saa er jeg færdig. Hvo har sagt Dig at alle Hindringer kom fra mig? Da Du er Talsmanden for ham, som er Formaalet for Forbindelsen, maa jeg spørge Dig, om Du ikke snarere i den Henseende har raadført Dig med dit Onſke end med din Evne? Om Du end var vis paa hans Gæstfælle, soledes
Du

Du dog ingen Betænkelse ved at tilbyde mig et Hjerter, der er fortæret af en anden Liden, Haab? Troer Du at mit Hjerter kan nøjes dermed, og at jeg kan være lykkelig med et Menneske, som jeg ej kan gjøre lykkelig? Cousine! overtant Tingen bedre; uden at fordrere mere Kjærlighed, end jeg selv søger, vil jeg dog, at al den Hengivenhed, jeg viser, skal gjengjældes mig; og jeg er alt for retfærdig Kons til at kunne ansee det ligegyldigt at behage min Mand. Hvad Himmel har Du for Dit Haab? En vis Fornøjelse at see hinanden, der dog kan være en Virkning af Venstreb allene, en stakket Hengivelse, der kan rejse sig i vor Als der ene af Forskjelligheden i Alen; er alt dette tilstrækkelig Grund for dit Haab? Om denne Hengivelse havde frembyldt nogen varig Følelse, er det da troligt, at han skulde tie dermed ikke allene for mig, men ogsaa for din Mand, af hvem dette Forslag ikke kunde andet end blive vel modtagen? Har han vel nogenstunde sagt et Ord til Nogen derom? Har der vel i vore Sammenkomster under fire Dage været noget paa Bane uden Du? Er jeg vel nogenstunde bleven nævnt i eders Samtaler? Kan jeg forresten mig, at jeg ej skulde mærke hans Evang, eller at en Hømmelighed, det var ham saa vanskeligt

Keligt at skjule, ej skulde faldet ham usorgsamt
 gen af Munden? Endelig, om hvem af os To
 har han vel, siden hans Bortrejse, talet meest
 i sine Breve? Med hvem har han meest været
 selskabsat i sine Drømme? Jeg forundrer mig
 over, at Du skulde holde mig for søm og søl-
 som, og ej falde paa, at jeg maatte gøre selv
 alle disse Spørgsmaal? men jeg mærker De-
 res Kneb, min Allerkjæreste! Det er for at
 gjengjælde mig, hvad De engang bekyldte mig
 for, at jeg nemlig havde reddet mit Hjerte paa
 Deres Beføstning. Men denne Gang driller
 De mig ikke.

Der har Du mit hele Skrivemaat. Jeg
 har gjort det for at opløse Dig og for at mod-
 sige Dig. Du staaer ene tilbage at give Dig
 min Erklæring i den Sag. Du kjender for næst-
 værende Tid mit Jnderste ligesaa godt, ja maa-
 ske bedre end jeg selv; og da Lidenstaberne
 hos Dig tie, vil din Fornuft bedre kunne ind-
 see hvor jeg skal finde baade det eene og det an-
 det. Naatag Dig at paasee mit Forhold, jeg
 overlader Dig ganske St. relsen deraf. Lader
 os sætte os ind igjen i vor oprindelige Tilstand
 og skifte Forretninger med hinanden, vi ville
 begge to bedre komme ud deraf. Vær min Hof-
 mesterinde; jeg skal være lærvillig; det er Dig
 der

der skal vilte, hvad jeg bør gjøre; det er mig
der skal gjøre, hvad Du vil. Indhyl min
Sjæl i din: hvad nytter det at de Uadskillige
have to Sjæle?

Du da! Fader og Komme tilbage til vore
Rejsende! men jeg har allerede talet saa meget
om den eene, at jeg ej tør tale mere om den
anden, af Trængt for at Stileas Forskjellighed
skal worde alt for kjendelig, og at selv det Ben-
skab, jeg bærer for Engländerne, skal sige alt
for meget til Fordeel for Spejtsieren. Hvad
skal man desuden vel kunne sige om Breve,
man ej har seet? Du burde dog i det mind-
ste sende mig Mylord Edouards Brev; men
Du har vel ikke rovet at sende det uden det
andet, og deri har Du handlet meget viselli-
gen. . . . Du kunde dog endnu gjøre det be-
dre. . . . Oh! leve Duegnerne *) paa tyve
Aar! de ere bedre at komme tilrette med end
de paa tredive.

Jeg maa dog i det mindste faae den Hævn
at sige Dig, hvad Du har udrettet med denne
din kjønne Forbeholdenhed. Du har saaret mig
til

*) Saaledes kaldtes i Spanien tilforn de for Elsker-
ndlevede Kvinder, der vaagede over unge Fruens
timmeres Skjæbne.

til at forestille mig benævnte Brev saa
hundrede Gange mere saa end det
virkelig er. Til Trods finder jeg Glæde i, at
opfylde det med Ting som maaskee ikke staae
deri. Men er jeg ikke tilbudet deri, skal Du
nok betale alt hvad jeg nødes til at staae af.

Jeg veed sandeligen ikke hvorledes Du es-
ter alt dette vover at tale om den italienske
Post. Du paastaaer at jeg ej har havt Uret
i at vente den, men i ikke at bide længe nok
paa den. Et lille bitte Kvarteer tidligere gik
jeg Postsækken i møde, jeg snappede det første
Brev og læste det ret i god Mag, og nu var
det mig, der skulde sætte Næsen høit. Druers
ne ere alt for sure; man holder to Breve til
bage for mig; men jeg har to andre, som jeg,
i hvad Du end troer, sikkerlig ikke vilde bytte
med dine, om end al Verdens saa stod i dem.
Jeg sværger Dig, at dersom Henriettes Brev
ikke kan staae ved Siden af dit, er det fordi
det overgaaer det, og fordi hverken Du eller
jeg i vort Liv komme til at skrive noget saa
højerligt, og ovenikjøbet gaar man og giver
sig Mine af at behandle dette Vidunder som en
lille Løse! O! det er den rene skjære Avind-
syge. Seer man Dig virkelig aldrig paa Knæ
for

for hende at knytte begge hendes Hænder ydmygs-
 geligen den ene efter den anden? Tak være Dig
 hun er saa sødelig som en Jomfrue, og saa
 alvorlig som en Cato, hun agter hele Verden
 lige indtil sin Moder; der er aldrig det mindste
 at lee af i det hun siger, og det, hun skriver,
 gaaer endnu an. Jeg tænker ogsaa, siden jeg
 har opdaget dette nye Talent hos hende, og
 førend Du fordrarver hendes Breve som hendes
 Tale, at oprette fra hendes til mit Kammer en
 Italiensk Post, som man ej saa let skal snappe
 Pakkerne fra.

Lev vel, lille Cousine! Dette Svær skal
 lære Dig at have Verbødighed for min atter
 tiltagende Kredit. Jeg vilde gjerne endnu ta-
 le med Dig om dette Land og dets Beboere,
 men jeg maa slutte dette Bind; saa har Du
 gandske forvirret mig med dine Griller, og for
 Mandens Skyld har jeg næsten glemt Fol-
 kene her. Da vi endnu have fem eller sex
 Dage at blive her, og jeg altsaa faaer Tid til
 bedre paa ny at see den Smule jeg har seet,
 vil Du intet tabe ved at vente; og Du kan
 gjøre Regning paa et andet Bind, inden jeg
 rejser.

III. Brev.

Fra Mylord Edouard til Herr Bolmar.

Nej, kjære Bolmar! De har ikke bedraget Dem: den unge Mand er sikker; men jeg er det derimod ikke, og jeg har hørt maattet betale den Erfaring, som har overbevist mig derom. Uden ham vilde jeg seget selv under den Prøve, jeg havde besluttet at sætte ham paa. De veed at jeg, for at skyldtgjøre hans Erkjendelighed, og fylde hans Hjerte med nye Gjenstande, bemøje mig for at gjøre denne Rejse vigtigere end den virkelige var. At søge gamle Bytter og endnu een Gang følge en gammel Bane, var i Forening med de Grunde, der bestemte mig i Hensyn til Saint-Preux, alt, hvad der skyndte mig til at foretage Rejsen. At sige det sidste Farvel til mine Ungdoms Forbindelser, at bringe en fuldkommen helbredet Ben tilbage, dette var den Frugt, jeg ønskede at høste deraf.

Jeg har sagt Dem, hvilken Urolighed Drømmen i Villeneuve havde efterladt hos mig. Denne Drøm gjorde mig de levende Glædesntringer mistænkte, hvortil han overlod sig, da jeg havde fortalt ham, at han var den, der
skul

fulbe opbrage eders Børn, og henbringe sit Liv hos eder. For bedre at lægge Merke til ham i hans Hjertes Udtømmelser, havde jeg naar gaaet hans Bønsmøder i møde; ved den Erklæring, at jeg vilde flytte ind til Eder, kunde hans Bønsmøder ikke gjøre mig flere Indvendinger; men nye Beslutninger bragte mig til at forandre Sproget.

Han havde ikke seet Marquisen tre Gange før end vi vare enige om hende. Til Uheld for hende vilde hun vinde ham, og just dette røbede hendes Konfiger. Den Ulykkelige! hvor mange store Egenheder uden Dyd! hvilken Elsker uden Vrede! denne varme og sande Kjærlighed rørte mig, sangslede mig, og nærrede min; men den bar Præget af hendes sorte Sjæl, og omsider opvakte Afstød hos mig. Der var nu ikke længer to Meninger om hende.

Da han havde seet Laura, kjendte hendes Hjerter, hendes Skjønhed, hendes Forstand og den Hengivenhed uden Lige, der altfor meget var til, for at gjøre mig lykkelig, besluttede jeg at besjæle mig af hende for ret at faae Lys i Hensyn til Saint-Preux's Forsatning. Giøfter jeg mig med Laura sagde jeg til ham, er det ej min Plan at bringe hende til London, hvor enhver kunde gjenkjende hende, men til de Stæder

der

der hvor man hædrer Dyden allevegne, hvor den findes. De skal gjøre deres Forretninger, og vi ville stedse leve tilsammen. Vgter jeg hende ikke, er det Tid, at jeg indstutter mig i mig selv. De kjender min Gaard i Oxforbschire, De kan vælge enten at opdrage een Wens Børn eller at følge den anden i Ensomhed. Han gav mig det Svar, jeg kunde vente mig; men jeg vilde udspore ham i hans Forhold; thi dersom han for at leve i Elarens fremmede et Giøstermaal, han burde affke, eller dersom han, i dette krittiske Øjeblik foretraf sin Wens Ære for sin Vlykke, var Prøven i begge Tilfælde gjort og hans Hjerte var dømt.

I Forestillingen fandt jeg ham saadan, som jeg ønskede; standhaftig mod den Plan, jeg forestillede mig at have, og væbnet med alle de Grunde, som skulde afholde mig fra at agte Laura. Jeg sølede disse Grunde bedre end han: men jeg saae hende; og jeg saae hendes nedslaaen og sm. Mit Hjerte gandske løsrevet fra Marquisen, sangledes ved denne idelige Omgang. I Lauras Stemming fandt jeg noget, der fordobbede den Tilbøjelighed, hun havde indaandet mig. Jeg undsaae mig ved at opofre for den almindelige Mening, som jeg foragtede, den Agtelse jeg skyldte hendes Fortieneste.

nefte; og skulde jeg ikke ogsaa det Haab noget, jeg havde givet hende, om ikke ved min Tale, saa dog i det mindste ved min Omhyggelighed? Ikke holde noget, fordi jeg ikke udtrykkelig havde lovet noget, var at bedrage, og dette Bedrageri var fælt. Da jeg endelig forenede et Slags Pligt med min Tilhøjelighed, og tænkte mere paa min Lykkelighed end paa min Ære begyndte jeg at elske hende af Grunde: Jeg besluttede at drive min Forstillelse saavidt, som den kunde gaae, ja selv til Virkelighed, om jeg ej paa anden Maade uden Uretfærdighed kunde drage mig ud deraf.

Imidlertid mærkede jeg at min Urolighed tog til paa det unge Menneskes Vegne, da jeg saa at han ikke spillede den Rolle, han havde paataget sig, i al sin Kraft. Han satte sig imod mine Hensigter; han misbilligede de Baand, jeg vilde knytte; men han kjæmpede slet mod min vorende Videnskab, og talte om Laura med saadan Nøds, at i det han syntes at drage mig fra hende, forsøgede han min Tilhøjelighed for hende. Disse Modsigelser oprørte mig. Jeg fandt ham ej saa rask, som han burde været. Han vovede ikke ligesom at angribe min Forstillelse, han gav endog efter for min Modstand; han frøgte sig for at forføre mig; han havde ej
efter

efter mit Lykke, den Usorgfaghed, som Pligt indblaser dem, der elske den.

Andre Jagttagelser forøgede min Mis-
trøiel; jeg vidste, at han besøgte Laura lønli-
gen, jeg mærkede mellem dem Tegn paa god
Forstaaelse. Haab om at forenes med den,
hun saa inderlig havde elsket, gjorde hende ej
glad. Jeg lyste vel den samme Omhed i hens
des Blik, men denne Omhed var ikke me-
re blandet med Glæde, naar jeg kom; den
bar altid Sorgens mørke Præg. I hens
des Hjertes blideste Udgyddelser, saae jeg hens
de ofte kaste et Lønblif paa det unge Mennes-
ke, og dette Lønblif ledsagedes af nogle Taar-
er, som man søgte at skjule for mig. Endes-
lig blev denne Hemmelighedsfuldhed drevet saas-
vidt, at jeg blev urolig derover. Døm om min
Forundring! hvad skulde jeg tænke? Havde
jeg blot varmet en Slange i min egen Barm?
Hvorvidt vovede jeg ikke at drive min Mistans-
ke? Svage og Ulykkelige ere vi, men selv
skabe vi vore Ulykker! Hvorfor beklage vi os
over at de Læstefulde plage os, naar endog de
Gode pine hverandre indbyrdes?

Alt dette tjente blot for mig, til at tage
en fast Beslutning. Skjøndt jeg ej saae Gruns-
den til dette Lønspil (*intrigue*), mærkede jeg
E dog

dog at Lauras Hjerte var altid det samme, og denne Prøve gjorde mig hende end fjærere. Jeg foresatte mig at faae nøjere Forblaring af hende inden Enden kom; men jeg vilde bie til det sidste Øjeblik, for selv at indhente i Fortvejen alle mulige Oplysninger. Jeg havde besluttet at overbevise mig, at overbevise ham, Fort, at gaae til det Yderste, førend jeg sagde noget til ham, da jeg forudsaae at deraf vilde flyde et usejlsbart Brud, og jeg ikke vilde lægge et godt Hjerte og tyve Hædersaar paa Vagtskaalen med Mistanke.

Marquisen vidste meget nøje, hvad der foregik mellem os. Hun havde Spejdere i Lauras Kloster, og fik at vide, at der var Sistersmaal i Sjære. Der behøvedes intet mere til at sætte hende i Harnisk; hun skrev mig trufulde Breve til. Hun lod det ej blive ved Brevene; men da det ej var første Gang, og da vi vare paa vor Post, bleve alle hendes Angreb unyttige. Den eneste Fornøjelse, jeg ved denne Lejlighed nød, var at see Saint-Preux stride i egen Person, og ikke skaane sit Liv for at redde en Vens.

Overvunden af sin rasende Brede blev hun søg, gik til Sengs og rejste sig ikke mere.

Det

Det var Enden paa hendes Qualer, *) og hendes Forbrudelser. Jeg kunde ikke høre hendes Tilstand uden at nedslaaes over den. Jeg skilte Doktor Eswin til hende: Saint-Preux mødte paa mine Begne. Hun vilde hverken see den eene eller den anden; Hun vilde ikke engang høre tale om mig, hun overvældede mig med de anseligste Forbandelser, hver Gang hun hørte mit Navn nævne. Jeg sukkede over hende, og sølede mine Saar sårige at oprives; men endnu vandt Fornuften. Jeg maattet være det ugleste Menneske, om jeg havde tænkt paa Gistemaal, medens en Kone, der havde været mig saa kjær, laae paa sit Yderste. Saint-Preux, som troede, at jeg ikke kunde modstaae det Onske at see hende, foreslog mig en Reise til Neapel og jeg samtykkede deri.

For tre Dage siden, da vi vare komne her, saae jeg ham trine ind i mit Kammer, med en standhaftig og værdig Mine og med et Brev i Haanden. Jeg raabte: Marquisen er død. — Gud give det, svarede han koldt! det er bedre ikke at være, end at være

C 2

til

*) Af et Brev fra Mylord Edouard, som ikke staaer i denne Samling sees, at han troede, at de Dødes Siæle bleve i Døden tilintetgjorte.

Eller for at gjøre ondt; men det er ikke om hende, jeg kommer for at tale med Dem. Hør nu kun mig. Jeg taug og hørte.

Mylord, sagde han, i det han gav mig det hellige Mavn af Ben. De har lært mig at bære det, jeg har fuldført den Forretning De har paalagt mig, og i det jeg seer Dem færdig at glemme Dem, bør jeg bringe Dem tilbage til Dem selv. De har ej kunnet bryde een Lænke, uden ved Hjælp af en anden. Begge vare Dem uværdige. Naar kun Standsulighed kunde komme i Betragtning ved Gieters maalet, vilde jeg sagt Dem: Tænk paa, at De er Pair i England, fornægt al verdslig Værd, eller hav Agtelse for den almindelige Mening. Men et lumpent Parti De! Valg bedre Deres Kone. Det er ikke nok at hun er dydig, hun bør være uden Klif. Edouard Bomstons Kone er ej saa let funden. Der seer De, hvad jeg har gjort.

Derpaa overleverede han mig Brevet. Det var fra Laura. Jeg aabnede det ikke uden Betægenhed. «Kjærlighed har vundet,» disse varre hendes Ord, «De har villet agte mig: jeg ær fornøjet. Deres Ben har foreholdt mig min Pligt, jeg opfylder den uden Klage. Bed at vænne Dem, vilde jeg blive ulykkelig med
«hele

«Hele Liv; ved at leve Dem Deres Vre,
 «troer jeg at dele den. Oposfrelsen af min hele
 «Enfsalighed for en saa grusom Pligt bringer min
 «Ungdoms Daarlighed i Glemsel for mig. Lev
 «vel! fra dette Djeblif ophører jeg at være i
 «Deres og min egen Vold. Lev vel, for evig.
 «O Edouard! bring ej Fortvivlelse i min Een-
 «somhed; hør min sidste Bøn. Giv ingen and-
 «den den Plads, som jeg ej har kunnet fylde.
 «Der var et Hjerter i Verden, som var skabt
 «for Dem, det var Lauras.»

Mit Sindsooprør forbød mig at tale. Han
 benyttede sig af min Taushed, for at sige mig,
 at hun efter min Bortrejse havde taget Støret
 i det Kloster, hvor hun var Pensionær: at
 Hoffet i Rom, der havde saaet at vide, at hun
 vilde giøte sig med en Lutheran, havde givet
 Befaling til at forbyde mig Afdgangen til hende,
 og han tilstod mig oprigtigen, at han havde
 gjort sig al denne Umage i Forening med hens-
 de. Jeg satte mig ikke mod Deres Planer,
 vedblev han, med al den Kraft jeg kunde have
 gjort det, af Frygt, De igjen skulde søge Mars-
 quisen, og fordi jeg vilde fortrænge denne gam-
 le Eidenstak ved den, De har for Laura. Da
 jeg saae, De gif videre end De burde, lod jeg
 i Førfæningen Fornuften tale; men da jeg hav-
 de,

de, paa Grund af mine egne Fjellstrin, Det til at mistroe den, randsagede jeg Lauras Hjerter, og i det jeg fandt alt det Udelssind, der er uadskilleligt fra den sande Kjarlighed, benyttede jeg mig deraf, for at bringe hende til det Offer hun nylig har gjort. Forvisningen om, at hun ej langer var en Gjenstand for Deres Foragt, har ved hendes Mod og gjorde hende vordigere til Deres Agtelse. Hun har gjort sin Pligt, De maa gjøre Deres.

Da han havde sagt dette, nærmede han sig med Jnderlighed til mig, og trykkede mig til sit Bryst med disse Ord: Ven! i den sale Skjæbne, Himlen tilstikker os, seer jeg den sale Lov, den foreskriver os. Kjarlighedens Balde er forbi, lad Venskabs Rige begynde; mit Hjerter hører nu intet andet, end dets hellige Stemme; det kjender intet andet Baand, end det, der knytter mig til Dig. Vælg det Opholdsted, Du vil behoe. Clarens, Orford, London, Paris, eller Rom, jeg finder mig i alt, naar vi kun kunne leve sammen. Velan! rejs hvor Du vil; søg et Fristed, hvor det end er, jeg vil følge Dig allevegne. Jeg gjør en højtidelig Eed derpaa for den levende Guds Ansigt; jeg forsæder Dig ikke, førend ved Døden.

Jeg var rørt. Iver og Ild tindrede i det
te fyrige unge Menneskes Øje. Jeg glemte
Marquisen og Laura. Hvad kan man savne
i Verden, naar man beholder en Ven? Jeg
saa ogsaa af den Beslutning, han uden Bes-
tænkning ved denne Lejlighed tog, at han vir-
kelig var helbredet, og at De ikke havde spildt
Deres Møje; paa Grund af det Løfte, han
saa oprigtigen gjorde, at blive ved mig, vover
de jeg at troe, at han stærkere var fængslet til
Orden, end til sine gamle Tilbojeligheder. Jeg
kan og med største Tillid bringe ham tilbage til
Dem: ja kjære Wolmar! han er værdig til
at opdrage Mennesker, og det som mere er, at
være i Deres Huus.

Faa Dage efter dette Optrin, fik jeg Mar-
quisens Død at vide. Hun havde længe været
død for mig, og dette Tab rørte mig derfor ikke
mere. Hidindtil havde jeg anseet Egteskab for
en Gjæld, enhver paadrager sig ved sin Fødsel,
til sin Art, og sit Land, og jeg besluttede at
give mig, mindre af Lyst, end af Pligt; nu
har jeg forandret mine Tanker. Forpligtelser
til at give sig er ikke lige for alle. Den beroer
for ethvert Menneske paa den Stilling, Skjæb-
nen har sat ham i: for Mængden, for Haands-
værkmanden, Landmanden, for de Folk, der
ere

ere til sand Nytte, er ugiot Stand utilladelig; men for de Stænder, der hærsker over de andre: paa hvilke alt uophørlig hviler, og som stedse have nok at bestille, er den tilladelig, ja endog passende. Uden dette formindstes Folkemængden i Staten, ved Forøgelsen af de Lemmer, der ere den til Byrde. Menneffene ville altid faae Herrer nok, og England vil snarere faae Mangel paa Agerdyrkere, end paa Pairs.

Jeg troer mig altsaa fri og min egen Herre i de Kaar, Himlen lod mig fødes. I den Alder, jeg er, godtgjøres ej det Tab mit Hjerter har lidt; jeg indvier det nu, til at vedligeholde det, jeg har tilbage, og jeg kan ej bedre samle det, end i Clarens. Jeg modtager derved for alle Deres Tilbud paa de Vilkaar, som min Lykke i den Henseende bør foreskrive, paa det at den ej skal worde mig unyttig. Efter det Forsæt, Saint-Preux har fattet, er der ingen anden Maade, at faae ham til at blive hos Dem, end at jeg selv bliver der; og naar han nogensinde er der formeget, behøver jeg blot at tage dervfra. Det eeneste jeg endnu er i Forsagenhed med, er mine Rejser til England; thi skjøndt jeg ikke mere har nogen Anseelse i Parlamentet, er det mig dog nok at jeg er Medlem

lem deraf, for at gjøre min Pligt til Enden. Jeg har vel en Nædbroder og sikker Ven, som jeg kan overlade min Stemme i løbende Forsretninger, men ved de Lejligheder, jeg selv troer at burde indfinde mig, kan vor Elvere følge mig, og tage sine Elever med, naar de blive noget større, og De vil betroe os dem. Disse Rejser kunne blive dem nyttige, og de ere ej saa lange, at de skulle sætte Børnenes Moder i nogen Angest.

Jeg har ikke viist Saint: Preux dette Brev: Viis heller ikke De Deres Truentimmer dets hele Indhold; det er godt at Planen til dette Forsøg ingen vorder bekjendt, uden Dem og mig. Derimod maa De intet skjule af det, der gjør min værdige Ven Vre, endog paa min Bekostning. Lev vel, kjære Wolmar! Jeg sender Dem herved Tegningen til min Pavillon. Ret, forandrer hvad De behager, men er det muligt, da lad Arbejdet begynde strax. Jeg ønskede at tage Konfertsalen bort; thi al min Lyst til Musikken er forsvunden, og jeg brøder mig ikke om noget; men paa Saint: Preux's Besøgning lader jeg dog Værelset blive, da han der vil undervise Deres Børn. De skal ogsaa faae nogle Bøger til at forøge Deres Bibliothek

thet med. Men hvad Nyt kan De vel finde i
Bøger? O, Wolmar! Der er nu kun tilba-
ge for Dem, at læse i Naturens Bog, for at
være den Viseste blandt Dødelige.

IV. Brev.

Fra Herr Wolmar til Mylord Edouard.

Jeg har længe ventet, kjære Bomston! Oplos-
ningen paa Deres langvarige Elskovsskard. Det
er forekommet mig saare sølsomt, at De, efter
at have saa lang Tid modstaaet Deres Tilbøjes-
ligheder, har biet med at lade Dem overvinde
til Deres Ven kom for at staae Dem bi,
skønt man, sandt at sige, ofte er svagere, naar
man holder sig til en anden, end naar man
blot stoler paa sig selv. Jeg maa dog tilstaae,
at jeg blev urolig over Deres sidste Brev, hvori
De tilkjendegiver mig Deres Egteskab med Lau-
ra, som en Ting, der er uigjenkaldelig bestemt.
Uagtet Deres Forsikkring tvivlede jeg dog om
Udsaldet, og hvis min Forventning var bleven
skuffet, vilde jeg aldrig i mine Dage have seet
Saint-Preur. I have begge gjort, hvad jeg
haabede, baade om den eene og den anden, og

J have retfærdiggjort den Dom jeg faldte over eder alt for godt, til at jeg ej skulde være glad ved at see eder begge tage sat igjen paa vor første Plan. Kommer, sjældne Mennesker; forøger og deler dette Huses Lyksalighed. Hvor dan det end er med de Troendes Haab i det andet Liv, vil jeg, gjerne henbringe det nærværende med dem, og jeg mærker J stemme bedre med mig, saaledes som J ere, end om J havde det Uheld at tænke som jeg.

Forresten veed De, hvad jeg i Anledning af ham sagde Dem ved Deres Bortrejse. Jeg behøvede ikke Deres Prove, for at sælde en afgjørende Dom over ham, og jeg troer at kende ham saa godt, som et Menneske kan kjende det andet. I øvrigt har jeg mere end een Grund til at lide paa hans Hjerte, og større Borgen for ham, end han selv har. Skjøndt han søger at ville ligne Dem i at nægte sig Egtteskabens Glæder, vil De her maaskee finde Aarsag til at raade ham at forandre sit System. Jeg skal nærmere forklare mig, naar De er kommen hid.

Jeg finder Deres Anmærkninger i Hensyn til den ugiuste Stand gandske ny og meget fin. Jeg anseer dem endog meget skarpsindige for Statsmanden, der veier Statens indbyrdes Forhold, for at beholde Ligevægten. Men jeg veed dog ikke

Ikke om Deres Sætninger ere stærke nok til at fritage Enkelt for den Pligt, de skyldte Nationen. Det synes, at Livet er et Gode, man ej modtager uden paa de Vilkaar, at man igjen skal forplante det; et Slags Arv, der gaaer fra Slægt til Slægt; og at den, der engang har havt en Fader, er forpligtet til ogsaa engang at vorde Fader. Dette har hidindtil været Deres Mening, det var een af Aarsagerne til Deres Rejse; men jeg veed, hvorfra De har faaet denne nye Philosophie, og jeg saae i Willetten fra Laura et Beviis, som Deres Hjerte intet kunde svare paa.

Den lille Cousine er for ofte til ti Dage siden rejst til Genf, med sin Familie, for at gjøre Indkjøb og besøge andre Ting. Vi vente hende hver Dag hjem igjen. Jeg har sagt min Kone alt hvad hun skal vide af Deres Brev. Vi have af M. Miol faaet at vide, at Ægteskabet er ophævet: men hun vidste intet om den Deel Saint-Preux havde i denne Handel. Vær forviist om, at hun ikke uden med den meest levende Glæde vil høre alt hvad han gjør, for at fortjene Deres Beljæringer og retfærdiggjøre Deres Agtelse. Jeg har vist hende Tegningerne til Deres Pavillon, hun finder dem meget smagsfulde; vi ville dog gjøre
nogle

nogle Forandringer, som det locale fordrer, og som vil gjøre Deres Bolig mere beqvem. De vil sikkerligen billige dem. Vi længes efter at høre Claires Mening, førend vi begynde; thi De veed at man uden hende intet kan gjøre. Imidlertid har jeg sat Folk i Arbejde, og jeg haaber at Murværket for Vinteren skal være temmelig i Stand.

Jeg takker Dem for Deres Bøger, men jeg læser ikke mere dem, jeg forstaaer, og det er alt for sildt at lære at læse dem, jeg ikke forstaaer; jeg er dog ikke saa uvidende, som De beeholder mig for at være. Den sande Naturens Bog er for mig Menneffets Hjerte, og Beviis for, at jeg kan læse i den, er mit Venskab for Dem.

V. B r e v.

Fra Madam d'Orbe til Madam Wolmar.

Jeg har meget, Cousine! at klage over dette Sted. Det vigtigste er, at jeg faaer Lyft til at blive her. Byen er fortreffelig: Indbyggere ne ere gjæstfrie; Gæderne ere gode, og Frihed, som jeg elsker over alle Ting, synes der at ha-

ne taget sit Sæde. Jo mere jeg betragter denne lille Stat, jo mere finder jeg at det er skjönt at have et Fædreland, og Gud see til alle dem, der tænke at have eet og har blot et Fædeland! Jeg for min Deel føler, at dersom jeg var fød her, maatte jeg have en aldeles rommerst Sjal. Jeg vilde dog ej for nærværende Tid vove at sige alt for højt:

Rom er ej mere i Rom; det er der hvor jeg er; thi jeg maatte frugte for, at Du i din Ondskab vilde tænke det Modsatte. Men hvorfor Rom? og evig Rom, lader os blive i Gensf.

Jeg vil intet sige Dig om Landets Udseende. Det ligner vores, undtagen at det er mindre bjergfuldt, mere fløvrigt og har ingen Mals Fehytter saa nær. *) Ligesaa lidet vil jeg sige Dig noget om Regjeringen. Hvis vor Herre ej frier Dig, vil min Fader desuden komme at tale med Dig derom. Han henbringer hele Dagen med at politisere med Overighedspersonerne i sit Hjertes Gammen, og jeg seer forud, at det kun vil blive til liden Opbyggelse for ham, at Advokaterne tale saa lidet om Gensf. Du kan af mine Breve slutte Dig til Deres Samtaler.

Naar

*) Udgiveren troer, at de ere lidt nærmere.

Naar min Taalmodighd trættes, lifter jeg mig
bort, og jeg kjæder Dig, for at muntre mig
selv.

Det eeneste, jeg har beholdt af deres lan-
ge Samtaler, er megen Agtelse for den sunde
Fornuft, som hersker i denne By. Ved at see
alle Delenes gjensidige Virkning og Medvirk-
ning i Staten, der paa den Maade holdes i
Ejebægt, kan man ikke tvivle paa, at der er
anvendt mere Konst og Naturgave paa denne
lille Republiks Regjering, end paa de største
Rigers, hvor alt holdes i Bejret ved sin egen
Vægt (*masse*), og hvor Statens Lommer kun-
ne være i en Dødmerss Hænder, uden at Sa-
genes Gang derfor standses. Jeg staaer Dig
inde for at det vilde ikke gaae saaledes til her.
Jeg hører aldrig nogen tale med min Fader om
alle de store Ministre ved store Hoffer, uden jeg
tænker paa den stakkels Spillemand, der fingere-
rede saa drabeligen paa vort Orgel i Lausanne,
og som troede, at han var en meget ducelig
Mand, fordi han gjorde megen Larm. Dis-
se godt Folk her have kun et lidet Spinet,
men de forstaae at frembringe god Harmonie,
skjøndt Instrumentet undertiden kun er flad
fladt.

Jeg

Jeg vil nu ikke sige Dig noget videre.....
men, naar jeg ikke vilde sige Dig noget, sk
jeg aldrig Ende paa det. Lad os derfor tale
om Noget, for at blive snarere færdig. Gen
feren er af alle Folk i Verden den, der mindst
skjuler sin Karakter, og som man lettest læ er
at kjende. Hans Gader, selv hans Laster, led
sages af Oprigtighed. Han føler sig natu
lig god, og det er ham nok til ej at frygte for at
vise sig som han er. Han besidder Edelmød,
høj Forstand og skarp Dømmekraft; men han
holder alt for meget af Penge: en Fejl, jeg
tilskriver hans Stilling, som gjør Stillingen
nødvendig for ham; thi Jordstrøget vilde ej væ
re tilstrækkeligt til at nære Behoerne.

Deraf kommer det, at Genferne, adspredte
i Europa for at berige sig, efterligne Fremmes
des fornemme Væsen (*grands airs*), og naar
de have lært de Landes Laster, hvor de have læ
ret, *) føre de dem tilbage med sig i Triumf,
tilligemed deres Skatte. Saaledes bringer an
dre Folks Overdaad dem til at foragte deres
gamle Simpelt; den ædle Frihed forekommer
dem uædel; de smedde sig Lænker af Guld, og
holde dem ej for Lænker, men for Prydelse.

Nu

*) Nu have de ej engang den Umage at rejse og
hente dem, man bringer dem selv Lasterne.

Nu da! er jeg nu ikke igjen kommen i den forbandede Politik? Jeg taber mig gandske i den, jeg stiller deri over Drene og drukkner omsider; jeg veed ikke hvorledes jeg skal rede mig ud deraf. Jeg hører her ingen tale om Andet, uden naar min Fader ikke er nærværende, hvilket kun hænder, naar Posten kommer. Det er os, mit Barn! der med vor Stemsme have Indflydelse over alt; thi hvor vi ikke ere, hører man nyttige og afværlende Samtaler, og der findes intet saa godt i Bøger, som man jo kan lære i Omgang her. Engelske Sæder trængte sig fordom ind i dette Land, og Mandfolkene, som endnu her leve mere adskilte fra Fruentimmerne end hos os, have derved faaet en alvorligere Tone indbyrdes, og i Almindelighed mere Haardt i deres Samtaler. Men ogsaa denne Fordeel har sin Ulempe, der snart viser sig. De tale altid med en trættende Bidtløstighed, bruge Beviser og Indledning, noget Ordbram, undertiden smukke Talesmaader, men sjælden findes den Lethed, og aldrig den hjertelige Simpelhed, som tolker Følelsen førend Tanken, og gjør saa meget Indtryk med det den siger. Isteden for at Frantsmanden skriver som han taler, tale disse som de skrive, de disputere istedenfor at snakke;

man skulde troe at de altid vare ifærd med at forsvare en Afhandling. De distingvere, dele og føre deres Samtaler stykkeviis, de bruge i disse den samme Methode, som i deres Bøger: de ere Forsattere og stedse Forsattere; naar de tale, synes de at læse, saa nøje følge de Ordes nes Ethnologi, og lader omhyggelig alle Bogs staver høre. *) Kort, deres Sprog er altid højtideligt, deres Samtaler opstruede, og de snakke, som om de præfede.

Det synderligste er, at de, med den pedantiske og kolde Tone, dog ere levende, hæftige og have de frygste Lidenstaber; de skulde endog godt kunne tale Solesens Sprog, naar de ej sagde Alt, eller naar de ej blot talede for Dreene. Men deres Punktumer og deres Rommaer ere saa utaalelige, de male saa langsomt de meest levende Bevægelser, at, naar de høre op at tale, kunde man gjerne rundt omkring dem lede efter det Menneſke, der føler hvad de have beskrevet.

J Dyrigt vil jeg gjerne tilstaae Dig, at jeg er en Emule bestukken, for at tænke vel om

*) De her anførte franske Ord i Texten, til Beviis paa denne deres nøjagtige Udtale, har Oversætteren troet, uden Tab for danske Læsere, at kunne forbigaae.

om deres Hjerter og troe, at de ikke have nogen
 slet Smag. Du maa i Fortrolighed vide, at
 en smuk ung, gistesærdig Herre, og som man
 siger, meget rig, beærer mig med sin Opmærks-
 somhed, og snakker saa kjædent for mig, uden
 at jeg kan troe, at det ej skulde være hans
 eget. O! at han var kommen for atten Maas-
 neder siden, hvilken Fornøjelse skulde jeg ej
 have haft af at gjøre en Junker til Slave og
 sætte en ziirlig Herre Griller i Hovedet. Men
 nu er mit just ej saa roligt, at det Spøg skul-
 de være mig behageligt, og jeg mærker at alt
 mit Galsskab svinder med Fornuften.

For igjen at komme tilbage til den Smag
 paa Læsning, der bringer Genferne til at tæn-
 ke, da er den udstrakt til alle Stænder og ytr-
 trer sig hos alle med Fordeel. Franskmændene
 læser meget, men han læser blot nye Bøger,
 eller rettere, han løber dem igjennem, mere for
 at sige, at han har læst dem, end for at læse
 dem. Genferen læser blot gode Sk. ivter; han
 læser dem og fordøjer dem; han ræsonerer ikke
 om dem, men han forstaaer dem. Dom og
 Balg forenes i Paris; de udvalgte Bøger ere
 næsten de eeneste, der komme til Genf. Dette
 gjør at Læsningen her er mindre blandet og til-
 mere Nytte. Fruentimerne læse ogsaa i deres

Censomhed; deres Tone røber det, men paa en anden Maade. De smukke Damer ere her Stadsmøer (*nettes-maitresses*) og skønne Mandsdøttre, ligesom hos os. Selv de smaae Borgers døttre hente i Bøger mere ordentlig Snakkesæt, og et vist Valg i Udtrykkene, som man forfærdes over at høre i deres Mund, ligesom man stundom forundres over Børns Udtryk. Man maa besidde Mandfolkernes sunde Forstand og Fruentimmernes hele Lyfthighed, og al den Mand, begge Siden har, for ej at finde Mændene noget pedantiske og Fruentimmerne noget snorrige.

Jeg Gaar snakkede to meget smukke Haandsværksmandsdøttre sammen, ligesom mit Vindue uden for deres Boutik, i en saa lystig Tone, at jeg blev nysgjærrig. Jeg lyttede, og hørte, at een af dem foreslog teende, at de skulde holde deres Dagbog. — Ja, svarede strax den anden, Dagbogen hver Morgen, og hver Aften Kommentæren. Hvad siger Du derom, Louise? Jeg veed ikke om det er her Haandsværksfolkedøttres Tone; men jeg veed at man maa gjøre en bandsat Brug af Tiden, for ej at faae andet Godt udaf sine Dage end Kommentæren over sin Dagbog. Sikkertlig havde denne lille

Ulle Pige læst Fablerne i Tusind og Een Nat.

Dette højtravende Væsen uagtet, blive dog Genferinderne altid raske og tillokkende; og man opdager lige saa store Egenstaber her, som i de prægtigste Stæder. Fruentimmerne hør forene Ynde og Smag med deres jævne Pynt; de samme Fortrin spores i deres Omgang og Væsen. Ligesom Mandsoffene ere mindre betagelige end somme, ere Fruentimmerne mindre smægtende end sølsomme, og denne Sølsomhed giver selv de anstændigste blandt dem en behagelig og fin Mandsthemning, der gaaer til Hjertet, og henter dersfra al sin Fjnhed. Saalænge Genferinderne blive Genferinder, skulde de worde de elskværdigste blandt Europas Skjønne; men snart ville de være Frankerinder, og da skulde disse løbe af med Sejeren.

Saaledes fordærves alt med Sæderne. Den bedste Smag staaer i Forbindelse med Dyden; den spinder med denne og giver Plads for den Konstlede og stive, som ej er andet end Modens Skabning. Med sande Indsigter er det omtrent det samme. Er det ikke vort Kjønns Blusfærdighed, der tvinger os til at bruge Snedighed for at afbøde Mandsoffenes lokkende Kjærtegn; og naar de have Konsten nødig for at lade

lade sig høre, behøve da vi den mindre for at lære ej at forstaae dem? Er det ikke dem, der løbne vor Forstand og Tunge fra deres Baand; gjøre os mere bristige til Svar, og nøde os til at gjøre os lystige over dem? thi, Du maa sige hvad Du vil, et vist ærgeligt og spottende Røsketteri forrykker de Sultende mere end Taushed eller Foragt. Hvilken Fornøielse at see en smuk Celadon gandske uden for sig selv, forvirret, forfaset og forlagen ved ethvert Svar: hvilken Glæde at vade sig mod ham med Pile, mindre brændende, men mere hvass end Kjærligheds; at agge ham med Tjuspidsse, der smerte ham formedelst deres Kulde! Selv Du, der aldrig lader Dig mærke med noget, troer Du at dette naturlige og sømme Væsen; din bestedne og blide Mine forraade mindre Skjalmen bag Dret end alt mit Gias? I Sandhed, min elskelige! skulde vi regne de Støvere (*galons*), som hver af os har havt til Bedste, tvibler jeg meget paa, med al din skindhellige Mine, at det blev Dig, der kom til fort! Jeg kan endnu ikke bare mig for at lee, naar jeg tænker paa den Stafel fra Conflans *), der kom i suldt Raseri, for

*) I Savojen.

for at lade mig høre, at Du holdt alt for meget af ham. — Hun er saa indsmigrende, sagde han, at jeg egentlig ikke veed, hvorover jeg meest skal beklage mig: hun taler med saa megen Fornuft, at jeg undseer mig ved at jeg ingen har i hendes Nærværelse, og jeg finder at hun saameget er min Veninde, at jeg ej tør være hendes Elsker.

Jeg troer ikke, at der nogensteds i Verden er mere eenige Egtesfæller og bedre Huusholdninger end i denne By. Det huslige Liv er her behageligt og sødt; man seer artige Mænd, og Koner, der ligne Julier. Dit System realiseres her meget Godt. Begge Kjøen søge paa alle muelige Maader at underholde hinanden med Arbejde og asperlende Moerskab, der forbyder dem at blive fede af hverandre, og gjør at de samles med mere Fornøjelse. Saaledes trydres den Vise sin Bellust: at være afhjælpeløs, for at nyde, det er din Philosophi; det er Fornuftens Lyksalighedslære (*l'epicureisme* *).

Uha!

*) I denne gyldne Regel bestaaer Konsten at forlansge Livet, og ikke kjedes ved dets Forlangelse. Denne smukke Regels Tagttagelse allene, vilde gjøre næsten alle Diätetikens øvrige Regler overflødige, og være den fælske Dømming mod de mere

Uheldigviis begynder denne gamle Erbarhed at tabe sig. Man nærmer sig til hinanden, men Hjerterne skæres fra hverandre. Her, som hos os, er alt en Blanding af ondt og godt, men paa forskjellige Maader. Genseren henter sine Dyder hos sig selv; hans Laster bringes ham udenfra. Han rejser ikke allene meget, men han antager lettelig andre Folks Sæder og Væsen; han taler alle Sprogene med Bethed. Han udtrykker uden Mæje deres forskjellige Tonesald, skøndt hans egen Tone er slæbende og meget stødende; især mærkes det hos Fruentimmerne, der rejse mindre. Mere ydmyg ved sin Smaaahed, end stolt af sin Frihed, skammer han sig hos Fremmede ved sit Fædreland. Maaskee det Rygte, der beskylder ham for Bindesngs bidrager til denne lastværdige Undseelse. Uden Tvivl var det bedre om han ved sin Uegennyttighed kunde udslette det Gensiste Navns Skjandsel, end han nedsetter det

mere og mere overhaandtagende Selvmord. Over de Riges Borde, i Skuespilhuse, i Klubber, paa Concertsale, og i Assembleeværelser, i alle Nyhedssens Boliger, ja det som mere er, i alle Mennekers Hjerter burde det staae skreven: nyd sjælden for at nyde virkelig. Al overbreven Nydelse vækker Ekkelhed.

Oversætteren.

end mere ved sin Frygt at bære det; men Gens-
feren gjør det foragteligt, just i det han vil
gjøre det agtværdigt; og han er saa meget
mere skyldig, naar han ej hædrer sit Fødeland
med sin egen Fortjeneste.

Hvor gjærrig han end kan være, seer man
ham dog sjælden at bane sig Vej til Lykke ved
lumpne og nedrige Midler. Han er ikke engang
for at søge de Store, og krybe ved Hofferne.
Det personlige Slaveri er ham ikke mindre for-
hadet end det borgerlige. Bøjelig og tiltrækkens-
de som Alcibiades, taaler han ligesaa lidet Sla-
veri; søger han sig, efter andres Skikke, er det
mere for at efterligne end for at underkaste sig
dem. Da Handelen af alle de Maader, hvors-
paa man kan berige sig er den med Friheden
mest overeenstemmende, er det ogsaa den, Gens-
ferne foretrakke. Næsten alle ere Kjøbmand
eller Bankerere, og denne store Gjenstand for
deres Ønsker, forvolder ofte at de nedgrave det
sjældne Pund, Naturen saa rundeligen begaves
de dem med. Dette bringer mig tilbage til Bes-
tyndelsen af mit Brev. De have Snildhed og
Mod, de ere levende og skarpsindige; der er
intet ædelt og stort, der overgaaer deres Evne;
men de ere mere lidenskabelige for Penge end
for Vren; for at leve i Overflod, dæ de unavns
Fun-

Kundige, og iftedensfor alt Exempel efterlade de deres Børn Kjerlighed til de Skatte, de have samlet dem.

Alt dette har jeg af Genferne selv; thi de tale meget upartist om sig selv. Jeg veed ikke, hvorledes de ere hos andre, men jeg finder dem hjemme elskværdige og jeg kjender kun een Maade at forlade Genf paa uden Savn. Hvilken er den Maade, Cousine! Oh! Du kan gjerne paatage Dig din yndmyge Mine; thi siger Du, at Du ej har kunnet gjætte det, saa lyver Du. I Eftermiddag gaaer den hele lystige Sværm ombord paa et smukt Brigstib, der er prægtig udrustet; thi vi have valgt Rejsen til Blands for Aarstidens Skuld og for at være samlede. Vi tænke i Aften at være i Morgues, i Morgen i Lausanne, *) for Ceres moniens Skuld, og i Overmorgen Du forstaaer mig! — Naar Du langt fra seer Luerne glimte, Bimplerne vaje; naar Du hører Kanonernes Torden, saa løb overalt i hele Huset, som Du var gal, og raab: Waaben!

Waas

*) Hvordan det? Lausanne ligger ikke ved Bredden af Soen, der er en halv Meil og meget flet Vej fra Havnen til Voen, og dernæst maa man vel forudsætte, at alle disse smukke Planer ei blive kuldkastede af Vinden.

Vaaben! Fienderne komme! Fienderne
ne komme!

E. C.

Skjøndt Værelsernes Udskifning ufridig
hører blandt mit Kalds Rettigheder, vil jeg
gjerne denne Gang give Slip derpaa. Jeg
venter allene, at min Fader kommer til at vær-
te hos Mylord Edouard for Landforternes Skuld,
og at hele Værelset fra øverst til nederst blive
betruffet dermed.

VI. Brev.

Fra Madam Wolmar til Saint-Preux.

Hvilken vellystfuld Bølle nyder jeg ikke ved
at begynde dette Brev! Dette er den første
Gang i mit Liv jeg har skrevet Dem til uden
Frygt og uden Skam. Jeg gjør mig en Vre
af det Venstreb, der forener os, som af en Om-
vendelse uden Lige. Man kan quæle de hastig-
ge Lidenstaber, men sjelden luftrer man dem.
At glemme det, der var os fjært, naar Vren
udfordrer det, er en Kraft, som selv findes hos
almindeliggede Sjæle; men at være, hvad vi
nu

nu ere, efter at have været, hvad vi have været, er Dydens sande Triumf. Aarsagen, der bringer os til at ophøre at elske, kan være en Last; men den Grund, der forandrer en om Kjærlighed til et ikke mindre levende Vensteb, kan aldrig være tvetydig.

Kunde vi vel nogensinde have gjort disse Fremskridt af egen Styrke allene? Aldrig, aldrig, kjære Ven! selv at forsøge det vilde været Formastelse. At flye hinanden var for os Pligtens første Lov, som intet skulde have tilladet os at overtræde. Vi ville altid uden Tvivl have agtet hinanden; men vi havde maattet ophøre at see hinanden og skrive til hinanden; vi vilde have bestræbt os for aldrig mere at tænke paa hinanden, og den største Gæde, vi gjensidig kunde have viist hinanden, var at ophæve al Omgang.

Betragt derimod, hvordan vor nærværende Stilling er. Kan der vel være nogen behageligere i Verden? og føle vi ikke tusinde Gange om Dagen Værdien af den Kamp, vor Lykke har kostet os? At see hinanden, elske, føle det, lykønske sig dermed, henbringe Dagen sammen i broderlig Fortrolighed og uskyldig Fred, underholde hinanden, tænke derpaa uden
 Behov

Bebrejdelſe, tale derom uden Rødme og i vore egne Dine at gjøre os en Vre af den ſamme Hengivenhed, ſom vi i ſaa lang Tid bebrejdede os, dette er det Trin hvorpaa vi nu ere. O! min Ven! hvilken Hædersbane have vi ikke allerede gjennemvandet! Lader os fryde os deraf med for at kunne holde Stand og fuldende, hvad vi have begyndt.

Hvem ſkyldte vi vel en ſaa ſjælden Lyſſalighed? De veed det. Jeg har ſeet deres ſølsomme Hjerter med Lyſt at gjennemtrænges af den bedſte Mands Velgjærninger. Og hvortledes ſkulde diſſe være Dem og mig til Byrde? De paalægge os jo ingen nye Pligter; de tjeſne kun til at gjøre os dem, der være os tilſorn hellige, end fjærere. Det eneſte Middel til at ſkjønne paa hans Beſtræbelſer er at være dem værdige; og deres hele Vardi beſtaaer i deres hældige Virkning. Lader os blive derved, i Yttringen af vor Venſkabsiver. Lader os med vore Dunder gjengjelde vor Velgjørere, det er alt, hvad vi ſkyldte ham. Han har gjort noſt for os og for ſig, naar han har gjort os tilfredſe med os ſelv fraværende og nærværende, enten vi leve eller døe, ſkulle vi bare et Vidnesbyrd i os ſelv, ſom aldrig ſkal tabes for nogen af os alle Tre.

Diſſe

Disse Betragtninger foregik hos mig, da min Mand bestemte Dem sine Børns Opdragelse. Mylord Edouard mældte mig sin og Deres forestaaende Hjemkomst, og de samme Betragtninger opstode paa ny hos mig tilligemed andre, som jeg bør meddele Dem, medens det endnu er Tid at anstille dem.

Det er ikke mig, de angaae; det er Dem. Jeg troer mig mere berettiget til at give Dem Raad, siden disse ere uegennyttige og ikke længere have min Sikkerhed til Gjenstand, men gives blot i Hensyn paa Dem selv. Mit omme Venkab er Dem ej mistænkeligt, og jeg har forskaffet mig Kundskab nok til at lade min Mening høre.

Tillad mig at udkaste et Skilderie af den Tilstand, hvori de skal indtræde, paa det at De kan prøve Dem selv og overveje, om der intet er, som kan affrække Dem. O, ypperlige unge Mand! elsker De Dyden, saa tænk et kyndst Pre til Deres Venindes Raad. Skjalvende begynder hun at tale om en Ting, som hun ønskede at tie med. Men hvorledes skal hun kunne tie uden at bedrage Dem? Er det Tid at see de Gjenstande, De burde fygte for, naar De allerede har forvildet Dem? Nej min Ven! Jeg er den eneste Person i Verden,

den, der er fortrolig nok med Dem, til at for-
restille hine Gjenstande for Dem. Har jeg ikke,
naar det gjælder, Ret til at tale med Dem,
som en Søster og som en Moder? Al! ders
som et ædelt Hjertes Formaninger var i Stand
til at besmitte Deres Sjæl, burde jeg for lang
Tid siden aldrig have givet Dem flere.

Deres Bane siger De er endt. Men til-
skaae at den er endt for Tiden. Kjarligheden
er slukt, men Sandserne overleve den, og deres
Kaseri er saa meget frygteligere, som den eeneste
Følelse, der tæmmede den, ikke er mere; overalt
er der Lejlighed til Fald for den, der ikke læn-
gere er bunden til Noget. Et varmt og søl-
somt Menneske, der er ung og ugift, vil være
afholdende og kndst, han veed, han føler, (tus-
sinde Gange har han sagt det), at Sjælens
Styrke, som frembringer alle Dyder, beroer paa
den Reenhed, som nærer dem alle. Naar El-
skov har værnet om hans Sæder i Ungdommen,
lader han Fornuften værne om den til alle Ti-
der: for de tunge Pligter kjender han en Løn,
der holder ham skadesløs for deres Strænghed;
og, om det endog koster Kamp at overvinde sig
sels, skulde han da nu gjøre mindre for den
Gud han tilbeder, end han engang gjorde for
den Pige, der fængslede ham? Disse er efter
mit

mit Skjønne, Grundsætningerne i Deres Moral; de ere ogsaa Regler for Deres Opførsel; thi De har altid foragtet dem, der, fornøjede med Skindet, tale anderledes end De handle, og paalægge andre de tunge Byrder, de ej selv ville røre ved.

Hvilket Liv har denne vise Mand valgt for at iagttage de Love, han foreskriver sig? Mere Dyd og Christen end Philosoph, har han sikkerlig ikke valgt sin Stoltthed til Lede; han veed at Mennesket er friere i at undgaac Fristelser, end at overvinde dem, og at det ej heroer saa meget paa at dæmpe brusende Lidenskaber, som paa at quæle dem i Gudselen. Undviger han altsaa de farlige Lejligheder? Flyr han de Gjenstande, der kunne gjøre Indtryk paa ham? Bruger han ndmng Mistillid til sig selv til Børn om sin Dyd? Tvertimod, han tager ej i Betænkning at sætte sig blot for den forvovneste Kamp. Tredive Aar gammel indsluttede han sig i Censomhed med Koner paa hans Alder, af hvilke den eene har været ham alt for kjær, til at en saa farlig Erindring skulde udslættes; den anden lever med ham i den nøieste Fortrolighed, og den tredje er ham hengiven paa Grund af den Ret, Begjæringer har over erkjendtlige Sjæle: Han udsætter sig for alt

Alt hvad der kan vække de usikkert neddæmpede
 Videnskaber; han hilder sig i de Snarer, han
 mest skulde frygte for. Der er ej een Side
 af hans Stilling uden den burde indblæse ham
 Mistro til sig selv; ikke et Skridt, uden det
 for evlg fornædler ham, naar han et Øjeblik
 er svag. Hvor er da den store Sjælestyrke,
 han vover saa frygt at støtte sig paa? Hvad
 har den udrettet, som sikker ham for Fremtids-
 den? Drog den ham bort fra Oberstens Huus
 i Paris? *) Var det den, der sidste Sommer
 indgav ham Optrinnet i Meillerie? **) Har
 den vel, denne Vinter, reddet ham fra en and-
 den Gjenstands Fortryllelse, og, dette Foraar,
 fra en Droms Forsædelse? Har han ved den
 overvundet sig, i det mindste een Gang, for
 at haabe at overvinde sig stedse? Han kan,
 naar Pligten fordrer det, beskæmpe en Vens
 Videnskaber, men hans egne? Al!
 Hvor maa han ikke ved at kaste et Blik paa
 den skønneste Halvdeel af sit Liv, tænke beskes-
 dent paa den anden halvde!

Man

*) See anden Deels 26 Brev.

**) See det 17 Brev i fjerde Deel.

Man udholder en besværlig Tilstand, naar man veed den ej ophører. Sex Maaneder, eet Aar, er intet. Man seer en Grændse imøde og fatter Mod. Men, naar denne Tilstand skal stedse vare, hvo er den, der kan udholde den? Hvo er den, der kan sejre over sig selv indtil Døden? O min Ven! er Livet kort til Fornøjelse, hvor langt er det ej for Dyden! man maa uophørligen være paa sin Post. Nædelsens Djeblik svinder og kommer aldrig mere tilbage; Udyden svinder ogsaa, men kommer uophørlig igjen: man glemmer sig et Djeblik, og er uløffelig. Kan man i denne skrækkende Tilstand henbringe rolige Dage? Og indeholde ej selv de, man har reddet fra Faren, en Grund til ej at udsætte de øvrige for den?

Hvor mange Lejligheder kunde indtræffe, der ere ligesaa farlige, som de, De have undvæget, og hvad der endnu er værre, ligesaa usforudseete! troer De, at de frygtelige Erindringer ej findes uden i Meillerie? de findes overalt, hvor vi ere; thi vi bære dem med os. O! De veed alt for vel, at en saaret Sjæl trækker hele Verden ind i sin Lidenkab, og at, selv naar Smerten er forvunden, alle Gjenstande i Naturen gjenkalder os det, vi engang søiede ved at see dem. Dog troer jeg, ja jeg tør troe

troe det, at disse Farer aldrig møde mere, og mit Hjerter staaer mig inde for Deres. Men dette bløde Hjerter maa være hævet over Svag-
hed, for ret at være hævet over Nedrighed, og er jeg den eeneste her, som De maaſkee vel ſkul-
de gjøre ſig Umage for at agte? Tænk, Saints-
Preur, at alt hvad der er mig hjært, bør være
omgivet af den ſamme Agtelse, ſom De ſkyl-
der mig. Tænk, at De ſtedſe uſkyldigen maa
ſtille Dem i en fortræffelig Rones uſkyldige
Spøg; tænk paa den evige Foragt, ſom De
vilde have fortjent, om Deres Hjerter et Djer-
blik vovede at glemme ſig og vanhellige det,
ſom bør hædres i alle Henſeender.

Jeg vil at Pligt, Velighed og gammelt
Venſkab ſkulde lægge Haand paa Dem; at den
Hindring, Dyden har lagt i Vejen, ſkal røve
Dem et falſkt Haab, og at De, i det mindſte
ved Fornuften ſkal qvæle unyttige Ønſter; men
er De ved alt dette befriet fra Sandſernes Væl-
de, og Indbildningskraftens Snarer? Stjødte
De er tvungen til at agte os begge og forglema-
me i os vort Kjøn, vil De dog ſee det hos
Dem, der tjene os; og i det De forundrer
Dem, vil De troe Dem retſædiggjort; men
er De derfor i Grunden mindre laſtværdig?
Forandrer Forſkjæl i Stand Laſternes Natur?

Overflød, De vil nedværdige Dem saa meget mere, som Midlerne til paa den Maade, at faae Deres Billie frem, ere mindre anstændige. Hvilke Midler! Hvad! De!
 O, Dee det skændige Menneſte, der kjøber et Hjerſte, og gjør Elſkov til en Handelsgreen! Det er ham, der bedækker Jorden med de Forø Brudſer, ſom Liberlighed bringer Ulykkelige til at begaae. Skulde ej den altid være tilſals, der eengang lader ſig kjøbe? Naar hun ſiden ſøter ſig i Elendighed, hvo er da Årsagen til hendes Elendighed; den Ueerlige (brudal), der mishandler hende i liberlige Huſe, eller Forføresren, der har ſlaabt hende did, ved først at nyde hendes Indigheder for Betaling.

Lær jeg tilſøje en Betænkning, ſom, iſald jeg ej bedrager mig, vil røre Dem? De har ſeet, hvilken Umage jeg har gjort mig, for at indføre Orden og gode Sæder her. Sædelighed og Fred throne her; Alt aander Enkſalighed og Uſkyld. Min Ven! tank paa Dem ſelv, paa mig, paa hvad vi have været, paa hvad vi ere, paa hvad vi bør være. Skal jeg eengang beklage min ſpildte Noje og ſige: Det er fra ham Uordenen i mit Huus kommer.

Fader os, iſald det er nødvendigt, tale rent ud, og opofre ſelv Undſeetſe for ſand Kjærl

Kjærlighed til Døden. Menneſket er ej ſtabt til
ugigt Stand, og det er næſten vundgaeligt, at en
ſaa natuſtridig Tilſtand medfører enten offentlige
eller lønlige Udſpævelſer. Hvorledes ſkal man al-
tid kunne undſkye den Gjende, man ſtedſe bærer
med ſig? Betragt de Formæſtelige, der gjøre
det Lovte, ikke at være Menneſker. Til Straf,
fordi de have friftet Gud, forlader Gud dem;
De kalde ſig hellige, men ere liderlige; Deres
hykkeliſke Afholdenhed er blot Uteerlighed, og for-
di de have vanæret Menneſkeheden, fornedre de
ſig under den. Jeg begriber nok, at det koſter
kun lidet at gjøre ſig ſtrang i Henſeende til
Love, ſom man blot for et Syns Skyld iagts-
tager; *) men den, derønſker virkelig at være
dydig, føler ſig overvældet nok med Pligter,
ſom Menneſke, uden at paatagge ſig nye. Dette
er,

*) Nogle Menneſker ere lydiſke uden Fortjenelte, an-
dre ere det af Død, og jeg tvivler ej paa, at det
ſidſte er Tilfældet med mange katholiſke Præſter;
men at paabøde et ſaa talrigt Selskab, ſom den
romerſke Kirkes Geiſtlighed er, at leve ugigt, er
ej ſaa meget at forbyde dem at tage Høner, ſom
at befale dem at ſøge Næſkend. Jeg undrer
over, at Lovene og Overigheden i alle de Lande,
hvor gode Sæder endnu ſtaaer i Agteſte, ſaaledes
ſaa forargeligt Lovte,

er, kjære Saint-Preux, en Kristens sande Hymnighed, dette er, altid at finde Arbejdet over sine Kræfter, langt fra at vise sin Stoltthed, ved at fordoble det. Gjør Anvendelse af denne Regel, og De vil finde, at en Stilling, der allene maatte forurolige et andet Menneske, maa af tusinde Grunde bringe Dem til at skjælve. Jo mindre De frygter, jo mere har De at frygte for; og er De ikke forfærdet for Deres Pligter, maa De aldrig haabe at opfylde dem.

Disse ere de Fæder, der vente Dem her. Betænk det, medens endnu er Tid. Jeg veed nok, De aldrig med frit Forsæt vil udsætte Dem for at gjøre Ondt; og det eeneste Onde jeg frygter af Dem, er det, De ej har forudsæet. Jeg siger ej dette, for at skemme Dem efter mine Grunde, men for at De skal veje dem. Finder De deri noget, hvormed De er fornøjet, er jeg ogsaa fornøjet; tør De stole paa Dem selv, tør jeg ogsaa: siig: jeg er en Engel, og jeg modtager Dem med aabne Arme.

At! altid Selvfornægtelse og Møje! —
 Altid Pligter, der ere grusomme at opfylde!
 altid sige de Mennesker, der ere os kjære! Nej
 min elstvedrige Ven! Hælv den, der i dette
 Liv,

Elv, kan skænke Dyden en Løn! jeg seer een, der er det Menneſke værdig, ſom veed at kjæmpe og lide for den. Troer jeg ej for meget om mig ſelv, vil den Løn, jeg vover at beſtemme Dem, udſlette al den Gjæld, mit Hjerter ſtaaer i hoſ Deres, og De vil ſaae mere, end De havde ſaaet, om Himlen havde veſſignet vor første Tilbøjelighed. Da De ej ſelv kan ſtabe Dem en Engel, vil jeg give Dem een, der kan værne om Deres Sjæl, luffre den, og under hvis Varetagt De kan leve med os i himmeſk Fred. Det er Dem, ſom jeg troer, nok ikke vanſtelligt, at gjatte hvad jeg vil ſige; det er den Gjenſtand, ſom tilforn næſten har rodfæſtet ſig i det Hjerter, den engang bør fylde, derſom min Plan lykkes.

Jeg indſeer alle Vanſtelighederne ved denne Plan, uden at De affkræfte mig; thi Planen er roesværdig. Jeg flender alt det Herres domme, ſom jeg har over min Veninde, og frygter ej for at miſbruge det, naar jeg over det til Fordeel for Dem. Men hendes Beſlutninger ere Dem bekiendte, og førend jeg kuldſtæfter dem, vil jeg være vis paa Deres Stemning, for at kunne være Borgen for Dem og Deres Tøleſer, naar jeg beder hende om at tillade, at De maa gjøre Dem Haab om hende;

de; thi naar den Ulighed, Skjabnen har foraaet
faget mellem Eder begge, berøver Dem den
Ret, at malde Dem selv, tillader hun endnu
mindre at denne Ret tilstaaes Dem, naar hun
ej veed hvilken Brug De kunde gjøre af den.

Jeg kjender Deres hele Delikatesse, og
isald De har Indvendinger at gjøre mig, veed
jeg nok, at De meget mere gjøres for hende,
end for Dem selv. — Lad disse tomme Retans
Fetligheder fare. Skulde De vel vare mere om
end jeg for min Venindes Ære? Nej, hvor
fjær De end er mig, maa De dog ej frygte for,
at jeg foretrækker Deres Fordeel for hendes
Ære. Saa meget jeg sætter Pris paa fornuf-
tige Mennefters Agtelse, saa meget foragter
jeg Mangdens ubesindige Domme, som lader
sig blande af en uagte Glæde, og har intet
Lje for det, som er Edelt. Der Forstjellen
end hundrede Gange større, er der dog ingen
Mang, som Naturgaver og gode Gader jo have
Ret til at naae, og paa hvilken Grund, skul-
de en Kone vove at skamme sig ved den, som
Mand, som hun gjør sig stolt af at have til
Ven? De veed min og hendes Grundsatning
er i den Henseende. Følsk Undseelse og Frygt
for Skam, indgive os flere flette, end gode
Handl

Handlinger, og Dyden bringer os ej til at røbe
me, uden over det, der er ondt.

I Hensyn til Dem, vilde Stoltshed al-
drig komme paa et mere uret Sted, end ved
denne Lejlighed, og det vilde være en Utafnem-
melighed af Dem, om De var bange for at
modtage en Belgjerning mere af hende. Og
tilstaae mig, saa ser De end er, at det er be-
hageligere og anstændigere at skulde sin Ko-
ne, end sin Ven sin Iyffe; thi man bliver den
Eenes Beskytter, men beskyttet af den Anden;
og, man sige hvad man vil, en retskaffen
Kone kan aldrig have bedre Ven, end sin
Kone.

Er der i Deres Sjæl nogen Modbodelig-
hed tilbage, for at indgaae nye Forbindelser,
kan De ej ile nok med at udrødde den til Der-
res egen Ære og min Rolighed; thi aldrig blæ-
ver jeg fornøjet, enten med Dem eller med mig
selv, førend De virkelig vorder den, De bør
være, og elsker de Pligter, De har at opfylde.
O! min Ven! jeg burde mindre frygte for Der-
res Ulyst til et nyt Parti, end for Deres Hang
til gammel Kjærlighed. Hvad gjør jeg ikke
for at udslette min Gjæld til Dem? Jeg hoi-
der mere end jeg havde lovet. Er det ikke ogsaa
saa

Taa en Jutte, jeg giver Dem? Vil De ej faae i hende den bedste Deel af mig selv? og vil De ikke derved blive den anden Ljærere? Med hvilken tvangløs Grund skal jeg da ikke overlade mig til min Følelse for Dem! Ja, svarg hende den Trost, De engang har svoret mig; lad Deres Hjerter opfylde alle de Forpligtelser mod hende, det engang indgik med mig; Lad det, om muligt, give hende alt, hvad De skulder mig. O, Saint-Preux! Jeg fratræder til hende denne gamle Gjæld. Kom ihu, den er ej let at betale! —

Dette, min Ven! er den Maade, hvorpaa jeg forestiller mig, vi igjen uden Fare kunne forenes, naar jeg giver Dem i vor Familie den samme Plads, De har i vore Hjerter. Formen delst det hjære og hellige Baand, der skal knytte os Alle til hverandre, ville vi leve sammen, som Søstre og Brødre; De skal ikke længere, enten være Deres egen, eller vor Fjende: naar de sødeste Følelser vorde lovlige. Skulle de ikke mere være farlige, naar vi ej længere nødes til at qvale dem, behøve vi ej mere at frugte for dem. Langt fra at modstaae saa henrivende Fornemmelser, skulle de være Kilden til vore Pligter og Fornøjelser: da skulle vi elske hverandre fuldkomnere, og i sand Forening smage
 Vens

Venskabs, Kjærligheds og Ustykks Glæder, Bønner Himlen Deres Bestræbelser for vore Børn, med den Lykke at være Fader, da vil De selv indsee Værdien af det, De har gjort for os. O! kronet med Menneſkehedens sande Hæd, vil De lære med Tjornøjſſe at bære dette Livs søde Byrde, der er Deres Medmenneſter gavnligt; De vil indſee, hvad Misdingers Ondſkab ej kan begribe, at der er en Lykſalighed, ſom eene er forbeholden Dydens Venner i denne Verden.

Overvej rolig det Forſlag, jeg gjør Dem; ikke for at vide, om det er efter Deres Paſke, (derpaa behøver jeg ej Deres Svar), men om det kan blive efter Madam d'Orbes, og om De kan gjøre hende lykkelig, ſom hun vil gjøre Dem. De veed, hvorledes hun har opfyldt ſine Pligter i alle ſine Stillinger; af det hun er, maa De domme om, hvad hun har Ret til at fordræ. Hun elſker, ſom Julie, hun bærer elſkes, ſom Hun. Gælder De, De kan for tjene hende, ſaa tal; mit Venſkab ſkal gjøre Reſten; det venter ſig alt af hendes: men har jeg troet for meget om Dem, veed jeg dog i det mindſte De er en brav Mand, og De kjenner hendes ſine Omhed. De ønsker ingen Lykke paa hendes Bekoſtning. Deres Hjerter maa være

vare Hende værdigt, eller det man aldrig tilbødes Hende.

Endnu een Gang, prøv Deres Evne; vej Deres Svar, førend De giver det. Naar der spørges om et Menneſkes Skjæbne i Livet, tillader Klogskab ingen løselig Beſtemmelse, enhver løselig Overbejelse er en Brøde, naar det gælder Sjælens Skjæbne og Dydens Valg. Befæst Deres, min bedste Ven, med Viſdommens Værn. Skulde falſk Undſeelfe forbyde mig at erindre Dem om det Vigtigſte? De har Religion, men jeg frygter for, De ej drager al den Fordeel af den, den tilbyder i Livets forſkjellige Omſtændigheder, og at philoſophiſt Hovmod ſkammer ſig ved den friſtelige Genſoldighed. Jeg veed De i Hensyn til Vænnen har Grundſætninger, ſom jeg ej kan forbyde. Efter Deres Mening er denne udmærkede Handling ej til nogen Nytte for os, og Gud, ſom har i vor Samvittighed givet os alt, hvad der kan lede os til det Gode, overlader os ſiden til os ſelv og lader vor Frihed virke. Dette er, ſom De veed, hverken den hellige Paulus's Lære, ej heller den, vor Kirke beſjender ſig til. Vi ere frie, det er ſandt: men vi ere uanfundige, ſvage, tilbøielige til det Onde; og hvorfra ſkulle vi ſaae Oplyſning

og Kraft uden fra ham, der er Eysels Rids? Hvorfor skulle vi saae hine Gaver, naar vi ej engang ville bede om dem? Tag Dem vare for, min Ven! at ikke menneskelig Stoltthed blander lave Ideer, der kun ere anvendelige paa Mennesker, i de høje Forestillinger, De gjør Dem om det højeste Væsen, ligesom om de Ting, der fyldestgjøre vor Svaghed, passede sig paa den guddommelige Almagt, og denne behøvede Konst, at bringe Enhed i Tingene, for lettere at behandle Dem. Det forekommer mig, dersom jeg forstaaer Dem ret, som om det var en Møje for Guds Almagt, at vaage over ethvert Individ. De frygter for at en deelt og stedsø fortfat Opmærksomhed, maa trætte ham, og De finder det meget mere skjönt, at han styrer Alt efter almindelige Love, uden Tvivl, fordi det koster ham mindre Umage. O store Philosopher! hvor Gud er eder forbund den, for at I hjælpe ham til saa magelige Midler og derved, lette ham Arbejdet!

Hvortil, spørger De, nytter det at bede ham om Noget? Kjender han ikke al vor Lær? Er han ej vor Fader, for at sørge for den? Vilde vi bedre end han, hvad vi behøve, og ville vi iøvrigere vort sande Vel end han vil det? Kjære Saint-Preux, hvils
 Ten

En kom Branglære! Vor første Trang, den eneste vi kunde raade Bod paa, er at vi søle vor Trang; og det første Skridt til at komme ud af vor Elendighed er at kjende den. Lader os være ndmne, for at være vise; lader os indsee vor Svaghed, for at være stærke. Saaledes foreenes Nætsærdighed med Miskundhed; saaledes herske paa een Gang Naade og Frihed. Skjædt Slaver ved vor Svaghed, ere vi frie ved Bønnen; thi det staaer til os ved Bønnen, at faae den Kraft, det ej staaer i vor Magt selv at have.

Lær derfor ej altid at søge Raad eene hos Dem selv i vanskelige Omstændigheder, men hos ham, der forener Magt med Wiisdom, og veed at vende den Beslutning til det bedste, som han lader os vælge. En stor Fejl i den menneskelige Wiisdom, selv i den, der blot har Dyden til Formaal, er den overdrevne Tillid, der tvinger os til at slutte fra det Nærværende til Fremtiden, og fra eet Dødelik til vort hele Liv. Man søler sig stærk een Gang, og man troer aldrig at kunne roffes. Bessælet af det Overmod, Erfarenhed hver Dag nedrøer, troer man ej at man skal frygte for den Snare, man een gang har undgaaet. Standhastigheds bestedne Sprog er: Jeg var den eller den Gang stærk;

stærk; men den der siger: Jeg er stærk, veed ikke hvad han i Morgen skal vorde; og i det han holder en Kraft, han ej selv har givet sig, for sin, fortjener han at miste den i det Øjeblik han vil betjene sig af den.

Hvor alle vore Planer maae være latterlige, alle vore Fornuftslutninger ufornuftige for det Væsen, som ej kjender Tidsfølge eller Rumssforskjæl! Vi regne det for intet, der er stærkt fra os; vi see blot det, der gjør Indtryk paa os; naar vi skifte Sted, ere vore Domme modsatte, og ligesaa lidet grundede som tilforn. Vi ordne det Tilkommende efter det, vi i Dag syntes godt om, uden at vi ville synes det samme i Morgen. Vi domme om os selv, som om vi stedse vare de samme, og vi forandres dagligen. Hvo veed, om vi ville elske, hvad vi nu elske, om vi fremdeles ville, hvad vi nu ville, om vi skulle være, hvad vi nu ere, om udvortes Gjensstande og vort Begems Forandringer ikke ville stemme vore Sjæle anderledes, og om vi ej ville finde vor Elendighed i det vi engang have gjort til vor Lykke? Viis mig Regelen for den menneskelige Viisdom, og jeg vil vælge den til Ledsager. Men naar dens ypperste Lære er at lære os at mistroe den, saa lader os tage vor Tilflugt til den Viisdom, der aldrig
 her

bedrager, og lader os gjøre, hvad den indgiver os. Jeg beder den velsede mine Raad, bed De den lede Deres Beslutninger. Hvad De end vælger, vil De dog intet uden det, der er ædelt og godt; derom er jeg overbevist, men det er endnu ikke nok, De bør ville, hvad der altid maa være det; og hverken De eller jeg ere Dommerne derover.

VII. Brev.

Fra Saint-Preux til Madam Wolmar.

Julie! et Brev fra Dem! efter syv Aars Taushed! Ja! det er hende; jeg seer det, jeg føler det: Skulde mine Øjne forglemme de Træk, mit Hjerte ej kan forglemme? Hvad! De er end endnu mit Navn? De kan endnu skrive det? Skjalt ikke Deres Haand, da De nedskrev dette Navn? Jeg tager Fejl og det er Deres Skyld. Formen, Sammenlægningen, Seglet, Udskriften, alt i dette Brev, gjenkaldte mig den fordums Forstiel. Hjertet og Haanden syntes at staa i Modsigelse med hinanden. Al! Maa De da bruge den samme Skrift til at skildre andre Følelser med?

De vil maaſkee finde, at det, at jeg tænker ſaa meget paa Deres ſordums Breve, er at give det ſidſte Brev alt for meget Ret. De bedrager Dem. Jeg kjender mig gandske godt; enten er jeg ikke længer den ſamme, eller De er det ikke længere, et Beviis derpaa er, at Alt, hvad jeg finder hos Dem af det jeg eens gang fandt, naar jeg undtager Deres Undigheder og Godhed, er ny Anledning til Forundring. Denne Jagttagelſe er ſorud Borgen for Deres Frygt. Jeg ſtøler ikke paa min Styrke, men paa den Tølelſe, der fritager mig for at ſøge Tilflugt hos mine Kræfter. Beſtalet af alt, hvad jeg maa ære hos den, jeg har ophørt at tilbede, veed jeg til hvilken Grad af Uerbødighed jeg maa have min ſordums Hyldning. Gjennemtrængt af den ømmefte Erkjendtlighed elſker jeg Dem ſaa meget, ſom nogensinde, det er ſandt; men det, der ſængſler mig meſt til Dem, er min Fornufts Oprækkelſe. Den viſer mig Dem ſaadan, ſom De er; den er Dem bedre end Kjærlighed ſelv. Nej! var jeg endnu laſtværdig; vilde De ikke være mig ſaa kjær.

Gra den Tid, jeg lod af at ſtuffe mig ſelv og den ſkarpſeende Wolmar oplyſte mig om mine ſande Tølelſer, har jeg lært at kjende

mig selv bedre, og jeg foruroliges mindre over min Svaghed. Lad denne end forstemme min Indbildningskraft; lad denne Bildfarelse end være mig endnu behagelig, det er nok til min Rørlighed, at den ej kan fornærme Dem; og det Hjernesoster, der forvirrer mig, i det jeg forsøger det, frelser mig fra en virkelig Fare.

O Julie! der ere evige Indtryk, som hverken Tid eller Nøje kan udslutte. Gaaret læges, men Aret bliver tilbage, og dette Ar er et værdigt Indsegel, der dækker Hjertet mod Angreb. Ubestandighed og Kjærlighed ere uforeenslige. Den Elsker, der forandrer sig, forandres ikke, han enten begynder eller hører op at elske. Det sidste er Tilfældet med mig, jeg har hørt op at elske; men skøndt jeg aflader at høre Dem til, bliver jeg dog under Deres Varetægt. Jeg frygter ikke mere for Dem; men De foreskygger Frygten hos mig for en Anden. Nej, Julie! nej agtværdige Kone! De skal aldrig see andet i mig end en Ven af Deres Person, og en Elsker af Deres Døder: men vor Elskov, vor første og eeneste Elskov skal aldrig udsluttes af mit Hjerte. Mine Leveaars Blomster skulde aldrig visne i min Erindring. Kunde jeg end leve hele Sæller, vilde mine Ungdoms blide Dage dog hverken fremskinne paa ny eller tabe

tabt sig af mit Minde. Lad os end ikke være de samme, jeg kan dog aldrig glemme hvad vi have været. Men lader os nu tale om Deres Cousine! —

Kjære Veninde! jeg maa tilstaae det; siden jeg, ikke længere tør henrykkes over Deres Undigheder, bliver jeg mere opmærksom paa hendes. Hvilke Dine kunne stedse løbe fra Skjønhed til Skjønhed uden at sættes paa nogen? Mine Dine havde gjenfæet hende maaskee med alt for megen Fornøjelse; og i min Graværelse gøre hendes Træl, der altfor meget ere indgravne i min Sjæl, et dyrebart Indtryk paa mig. Det Allerhelligste er lukket; men dets Billede er i Templet. Usformærkt vorder jeg for hende, hvad jeg skulde have været, om jeg aldrig havde seet Dem. Eene De kunde bringe mig til at føle Forskjellen paa det, hun indaander mig for Kjærlighed. Sandserne, naar de ere frie for denne skræffelige Lidenstabs, stemmes for Venstabs søde Følelser. Bliver det derfor Kjærlighed? o Julie! hvilken Forskjel! Hvor er Sværmeriet? hvor er Forgudelsen? Hvor ere disse Fornuftens guddommelige Trylleries, mere herlige, mere himmelske, mere stærke, hundrede Gange ypperligere end Fornuften selv? En blussende Rødt fortæller mig; et øjeblikligt

Masari bemæstret sig mig, forvirrer mig og forlader mig. Jeg finder mellem hende og mig to Venner, som smit elske hinanden, og sige hinanden det. Men elske to Forelskede hinanden? Nej, Du og jeg ere Ord, der ere forviste af deres Sprog; de ere ej længere To, de ere Et.

Er jeg virkelig rolig? Hvorledes kan jeg være det? Hun er fortryllende; hun er Dødens og min Veninde; Erkjendtlighed sængsler mig til hende; hun svæver for mine sødeste Erindringer; hvormeget Herredømme over en følelse som Sjæl! hvorledes skal man kunne adskille den smukkeste Følelse, fra saa vel forstøldte Følelser? Al! jeg har sagt det, mellem hende og Dem, kan jeg aldrig være et Djeblig rolig.

Qvinder! Qvinder! Gjenstande for vor Attraa og Qval! I som Naturen gav Yndig; heder til Ulykke for os; I som straffe, naar man trodser eder, som forfølge, naar man frygter eder; hvis Kjærlighed og Had ere lige skadelige; og som man hverken kan søge eller flye ustraffet! Skjønhed, Ynde, Trylleri, Sympathi, ufattelige Væsen eller Fantom, Afgrund for vor Kummer og Fryd! Skjønhed, radsommere, skræffeligere for Dødelige, end det Element, hvori Du avledes; Væ den, der betroer

troer sig til dit bedrægelige Stille! det er Dig, der frembringer de Storme, som quæle Menneskeslægten. O Julie! o Claire! hvor I gøre mig det grusomme Venskab dyrt, som I rose eder af! Jeg har levet i Stormen, og det er altid eder, der have forarsaget den; men hvilke stridige Bevægelser have I ej ladet mit Hjerte føle! saaledes ligner Genfers søens Bølger ikke det umaalelige Ocean. Den første ere spillende og korte; dens idelige Skyl driver, gynger, og stundom opsluger, uden at dens Drag ere lange; men paa det tilsyneladende rolige Hav, føler man sig opløstet til Skyerne; sagtelig og lange baaren af en langsom og næsten umærkelig Bølge; man synes man kommer ej af Stedet, og man naaer dog Verdens Ende.

Dette er Forskjellen paa den Virkning, Deres og hendes Yndigheder have gjort paa mig. Den første, den eneste Kjærlighed, der bestemte mit Livs Skjæbne, og som intet andet kunde overvinde end den selv, naaredes hos mig, uden at jeg mærkede det, den henryk mig uden at jeg endnu kjendte den, jeg blev uafsluttelig uden at holde mig vildfarende. Under Stormen var jeg enten i Skyerne eller i Afgrunden; Havblikket kom, og jeg veed ej længere hvor

hvor jeg er. Derimod seer og føler jeg min Uro hos hende, og forestiller mig den større end den er. Jeg gennemstrømmes af øjeblikkelige og virkningsløse Henrøkkelser. Jeg bliver hastig et Øjeblik og er rolig et andet. Bølgen brænder forgjæves paa Skibet; Vinden fylder ikke Sejlene; mit Hjerte fornøjet med hendes Yndigheder, laaner dem dog ingen Trylleglands; jeg seer hende skønnere end jeg forestillede mig hende, og jeg er mere bange for hende nær ved end langt borte; dette er næsten den modsatte Virkning af den, De gjør paa mig; begge forsøgte jeg upaatvivleligen i Elarens.

Siden jeg rejste er det sandt, at hun stundom fremstiller sig for mig med mere Bælde. Min Feligsvis er det mig vanskeligt at see hende alene. Endelig seer jeg hende og det er meget godt; hun har ingen Kjærlighed efterladt hos mig, men Urolighed.

Der kan De nu oprigtigen see, hvad jeg er, baade for den eene og for den anden. Deres hele øvrige Kjøn er mig intet mere, min langvarige Modgang har bragt det i Forglemmelse hos mig.

Min Danc alt er endt, midt i min Alders Sommer *). Althald har givet mig

Styrke

*) E fornito'l mio tempo a mezzo gli anni.

Styrke til at overvinde Naturen og sejre over
Tristesser. Man har saa Dnster, naar man
lider, og De har lært mig at dampe dem, ved
at modstaae dem. En høj uløffelig Lidenskab
er et stort Befordringsmiddel for Dyden. Mit
Hjerte er, saa at sige, bleven Organet for
alle mine Dnster; naar det er roligt, har jeg
ingen Attraa mere. Unde I det begge Fred,
er det for evig roligt.

Hvad har jeg i denne Tilstand at frygte
for? og ved hvilken grusom Forsigtighed vil De
røve mig min Lykkelighed, for ej at udsætte mig
for at miste den? Hvilken Grille, at De har
ladet mig kjempe og vinde, for at rane mig
Belønningen efter Sejeren? Hvorfor har De
faldet mig til Dem, saa mange Farer uagtet;
eller hvorfor forjager De mig fra Dem, naar
jeg er værdig at være hos Dem? Burde De
lade Deres Mand gjøre sig saa megen Umage
til luttet Unytte? Hvi lod De ham og give
Slip paa Bestræbelser, som De havde besluta
et at gjøre frugtesløse? Hvi sagde De ikke:
Lad ham blive ved Verdens Ende, siden jeg
dog vil sende ham tilbage derhen? Al! jo mere
De frygter for mig, jo snarere burde De fal
de mig tilbage. Nej, det er ikke hos Dem
det er farligt at være; Faren er i deres Faa
værel

værelse, og jeg frygter Dem ikke uden hvor De ikke er. Naar denne frygtelige Julie forfølger mig, tager jeg min Tilflugt til Madam Wolmar, og jeg er rolig. Hvorhen skal jeg gaa, naar dette Tilflugtssted er mig berøvet? Enhver Tid, ethvert Sted, er mig farligt langt fra hende; overalt finder jeg Julie, eller Claire. Naade i den forbigangne og nærværende Tid forurolige Begge mig væreløst; min altid opvildende Indbildningskraft stilles ikke uden ved Synet af eder, og kun i eders Nærværelse er jeg i Sikkerhed for mig selv. Hvorledes ville I forklare den Forandring, jeg føler ved at nærme mig eder? Altid øve I den samme Vælde, men dens Virkning er aldeles modsat; ved at dæmpe de Hentyndelser, I engang vandre Aarsag til, er denne Vælde vorden større og end mere ophøjet: Fred og Blidhed indtager den brændende Lidenstabs Plads: mit Hjerte, altid stemt efter eders, elskede som eders og blev roligt som eders. Men denne stakkede No er kun et Havnblis; lad mig end have mig til eder i eders Nærværelse, jeg salder tilbage til mig selv, naar jeg forlader eder. Jeg troer i Sandhed, Julie! at jeg har to Sjæle, hvoraf den gode er i eders Hænder. Al! ville I stille mig fra den?

Men

Men Sandfernes Forvibelfer urolige Dem! De frygter for Levningerne af en Ungdom, der er henvisnet af Kummer? De frygter for de Smaa, der ere under Deres Opſyn! De frygter for Noget hos mig, som den dydige Wolmar ikke frygter for! O Gud! hvor alle disse Forsærdelfer ydmnge mig! Agter De Deres Ben mindre end den ringeste af Deres Folf. Jeg kan tilgive Dem at De tænker ondt om mig; men aldrig at De ej gjør Dem selv den Vre, De ſkylder Dem. Nej, Nej, den Ild, der engang brændte hos mig, har luttret mig; jeg har intet mere af et almindeligt Menneſte. Kunde jeg, efter det, jeg har været, et Gjeblif være nedrig, vilde jeg ile hen og ſkjule mig ved Verdens Ende, og ikke troe mig langt nok borte fra Dem.

Gud! jeg ſkulde forſtyrre denne elſtværdige Orden, ſom jeg med ſaa megen Fornøjelfe bezundrede? Jeg ſkulde befudle denne Uſkylds og Fredens Bolig, hvor jeg eengang var med ſaa megen Verbødighed? Jeg ſkulde være Midling nok. O! maatte vel det meſt fordærvede Menneſte ikke røres ved et ſaa henvrivende Skilderi? Maatte han ej paa dette Sted beſjæles af Kjærlighed til Dyden? Langt fra at kunne bringe ſine ſlette Sæder derhen, maatte

maaſte han drage bib for at aſlagge dem. . . .
 Hvo, jeg, Julie! Jeg? Saa ſil-
 be! for Deres Dine! Kjære
 Veninde, aabne Deres Huus uden Frygt for
 mig! Det er for mig Dydens Tempel. Alles
 vegne ſeer jeg der dens Billed, og kan ej hel-
 ler tilbede noget andet end den i Deres Huus.
 Jeg er ingen Engel, det er ſandt; men jeg
 ſkal opholde mig i Engles Bolig; jeg ſkal eſters
 ligne Deres Exempel; man ſiger dem, naar
 man ej vil ligne dem.

Kjære Veninde! omſkylt ikke de Beſlut-
 ninger, hvorpaa mine Dages Lykke beroer; ſøg
 ikke at udrive mig af den ubevidſte Tilſtand,
 hvori jeg er nedſunken; jeg kunde ellers med
 Gøleſſen af mit Tilvæſe ſaae Gøleſſen af mine
 Ulykker igjen, og en voldsom Forandring kunde
 igjen aabne alle mine Saar. Siden min Til-
 bagekomſt har jeg mærket, uden Urolighed, min
 levende Deeltagelſe for Deres Veninde; thi jeg
 vidſte vel at mit Hjertes Forſatning ej vilde
 tillade min Tilbøjelighed at gaae forvidt; og da
 jeg ſaae denne nye Lyſt forene ſig med den ſaa
 ſomme Hengivenhed, ſom jeg alle Tider har
 haft for hende, lyſkonſtede jeg mig med den ind-
 vortes Bevægelſe, der gav mig Kræfter til med
 mindre Møje at udholde Synet af Deres Bils-
 ſede.

lede. Denne Gælle indslutter Elskovs Behageligheder, uden at ledsages af dens Qualer. Min Fryd ved at see hende forstærkes ej af Længselen efter at eje hende; glad ved at kunne henbringe mit hele Liv, som jeg har hende bragt denne Vinter, finder jeg i eders Selskab denne blide Stemning, *) der formilder Dydens Strænghed og gjør dens Bud elskværdige. Naar et bedrægeligt Sværmeri for et Djævlil omtumler mig, bidrager alt til at dæmpe og nedtrykke det. Jeg har alt for godt overvundet de største Farligheder til at jeg skulde frygte nogen. Jeg ærer Deres Veninde, som jeg elsker hende; og nu har jeg sagt alt. Tænkte jeg blot paa min egen Fordeel, vilde alle det ommeeste Venstabs Rettigheder være mig alt for fjære hos hende, til at jeg skulde udsætte mig for at miste dem, ved at søge at udvide dem, og jeg har ikke havt nødig at tænke paa den Afgælte, jeg skylder hende, for aldrig at sige hende et eneste Ord under fire Øjne, som hun skulde

forz

*) Møgle Sider foran har han just sagt det Modsatte. Den skaffels Philosoph forekommer mig at være i en pudseelig Forlægenhed mellem to smukke Koner, man skulde troe, at han hverken vilde elske den ene eller den anden, for at kunne elske dem begge.

fortolke eller ikke forstaae. Har hun end stund fundet noget Dint i mit Bæsen, har hun dog sikkerlig aldrig seet i mit Hjerte Villje til at yttre det tydeligen for hende. Saadan som jeg var de sex Maaneder hos hende, saaledes skal jeg være mit hele Liv. Jeg kjender efter dem, intet mere fuldkomment end hende; men var hun end fuldkommnere end De, seler jeg dog, at man aldrig maa have været Deres Elsker, for at kunne blive hendes.

Gjærend jeg slutter dette Brev, maa jeg sige Dem, hvad jeg tænker om Deres. Med al den dydige Klogskab det viser, finder jeg dog deri en frygtsom Sjæls Betænkkeligheder, der gjør sig det til Pligt at frygte, og troer at man maa være bange for Alt, for at være sikker i Alt. Denne yderlige Frygtssomhed har sin farlige Side, ligesaavel som overdreven Selvtillid. Ved stedse at vise os Forsærdelser, hvor ingen er, udmatter den os med at kæmpe mod Skjægger; og ved at bringe os i Harnisk uden Årsag, gjør den os mindre opmærksomme paa de virkelig Farer, saa at vi mindre opdage dem. Gjenntemlæs nogle Gange det Brev, Mr. Lord Edouard sidste Aar skrev, i Anledning af Deres Mand; De vil deri finde gode Erindringer, hvoraf De kan benytte Dem i mere
 end

end een Henseende. Jeg badler ikke Deres andagtsstemte Følelse, den er rørende, elstværdig og blid, som De; den maa behage endog Deres Mand. Men tag Dem vare for at den ej, ved at gjøre Dem frugttagtig og forsigtig, forleder Dem til Apatism, ad den modsatte Vej, og i det den overalt viser Dem Farer, forbyder Dem at være tilfreds med noget. Værd De ikke, kjære Veninde! at Dyden er en Ufreds-tilstand, og at man for at leve for den bestandigen, maa drage i Kæmp mod sig selv? Lader os mindre tænke paa Farerne end paa os selv, paa det, at vi kunne holde vor Sjæl færdig til Modstand i alle Tilfælde. Den, der søger Fristelserne, fortjener at overvindes af dem; men den, der ængstelig flyr dem, maa ofte fornagte høje Pligter; og det er ikke godt at tænke uafsladelig paa dem, var det endog for at undgaae dem. Aldrig skal man see mig søge farlige Øjeblikke, eller Sammenkomster i Løn med Fruentimmere; men i hvilken Stilling Forsynet for Fremtiden sætter mig, finder jeg min Sikkerhed i de otte Maaneder jeg henbragte i Elarens, og frugter ej mere for at Noget skal berøve mig den Løn, De have ansporet mig til at fortjene. Jeg skal ej worde svagere end jeg har været; jeg har følet bitter Samvittigheds-
nag,

nag, jeg har smagt Sejrens Behagelighed; efter at have forsøgt saa meget, vasker man ej mere i sit Balg; Alt, indtil mine forbigangne Fejl, er mig Borgen for Fremtiden.

Uden at ville indlade mig med Dem i nye Undersøgelser om det Heles Orden og om de Væsners Bestyrelse, der ordne det, vil jeg blot sige, at man ej, i Henseende til Spørgsmaale, der ligge saa langt over Mennekkets Synskreds, kan dømme om Ting, man ikke seer, paa anden Maade end ved Slutninger fra det, man seer, og at al Analogi er for de almindeligste Love, som De synes at forcaste. Fornuften selv og de sundeste Begreber vi kunne gjøre os om det højeste Væsen, ere overeenstemmende med denne Mening; thi skøndt den Højestes Magt ej behøver nogen bestemt Maalestof, for at formindskke Arbejdet, er det dog hans Viljesdom værdigt, at foretrakke de simpleste Veje, paa det at der ligesaa lidt skal findes Noget unyttigt i Midlerne, som i Virkningerne. Da han skabte Mennekket, begavede han det med alle de Evner, der vare nødvendige, for at opfylde, hvad han fordrede, og naar vi bade ham om Kraft til at gjøre vel, bade vi ham ikke om Noget, han jo allerede har givet os. Han har givet os Fornuft, at vi skulle kunne døms

me om, hvad der er godt, Samvittighed *) , at vi skulle elske det, og Frihed, at vi skulle vælge det. Det er i disse ophøjede Gaver den gudsdommelige Naade bestaaer, og da vi alle have modtaget dem, ere vi alle ansvarlige for dem.

Jeg hører mange Indsigelser mod Menneskets Frihed, men jeg foragter alle disse Fornuftspil (*Sophismes*); en Kløgtling kan længe nok bevise, at jeg ikke er fri, min indvortes Følelse, stærkere end alle hans Beviser, gjendriver disse uafsladigen; og hvilken Bending jeg end tager i mine Beslutninger, følger jeg dog fuldkomment, at det staaer i min Magt at følge just den modsatte. Alle disse Skolespidssfindigheder ere unyttige, just fordi de bevise alt for meget; de bestride ligesaa vel Sandhed, som Løgn, og enten der nu gives nogen Frihed eller ikke, kunne de ligegodt bruges til Bevis for, at der ingen gives. Efter disse Menneskers Mening er Gud selv ikke fri; og Ordet: Frihed, er for dem uden Betydning. De juble

*) Saint-Preux gjør Samvittigheden til en Følelse, og ej til Noget, der berøer paa Forstanden, hvilket er imod Philosophernes Bestemmelser. Jeg troer, at Deres formeente Medbroder har Retten paa sin Side.

suble over, ikke at have opløst Spørgsmaalet, men at have sat deres Hjernesvind isteden. De begynde med at forudsætte, at ethvert fornuftigt Væsen, er aldeles lidende (*passif*), og der paa drage de af denne Forudsætning Slutninger, for at bevise, at et saadant Væsen ej er selvvirkende (*actif*), en magelig Fremgangsmaade, de der have opfundet! naar de bestyldte deres Modstandere, for den samme Slutnings følge, have de Uret. Vi forudsætte ikke at vi ere selvvirkende og frie; vi søle at vi ere det. Det tilkommer dem at godtgjøre, ikke allene at denne Tølelse kan hedrage os, men at den virkelig hedrager os *). Biskoppen af Eloyne har beviist, at man uden at fornærme Sandsynlighed kan antage, at Materien og Legemerne ikke eksistere: men er det nok for at paastaae, at de virkelig ikke eksistere? I alt dette gjælder Sandsynlighed allene mere en Virkelighed (*realitet*), og jeg holder mig til det Simpleste.

Jeg troer ikke at Gud, efter at have paa alle Maader sørget for Menneskets Liv,
inds

- *) Alt dette er ikke egentlig det, her spørges om. Det, man vil vide, er: om Villien bestemmes sig selv, eller om den bestemmes af nogen Uarsag, og hvilken er da denne Uarsag?

indbrømmer een mere end en anden nogen overs
ordentlig Forstand, hvortil den, der misbruger
de almindelige Hjælpemidler er uværdig, og som
den ej behøver, der bruger disse. Saadan Pers
ons Anseelse er bespottelig for den guddommess
lige Retfærdighed. Kunde en saa haard og
nedslaaende Lære end udledes af Skriften selv;
maatte dog ej min første Pligt være at ære Gud?
Hvad Uerbødighed jeg nu skylder den hellige
Skrift, skylder jeg dog dens Ophav mere; og
snarere vil jeg troe, at Bibelen er forfalsket eller
uforstaaelig, end at Gud er uretfærdig eller ond.
Apostelen Paulus vil ikke at Beeret skal sige til
Pottemageren: hvorfor har Du skabt mig saaa
ledes. Gandske rigtig, naar Pottemageren ej for
drer anden Tjeneste af Beeret, end den han selv
har sat det i Stand til at gjøre ham; men naar
han vilde dadle hos Beeret, at det ej var skiftet
til et Brug, hvortil han ikke havde dannet det,
vilde da Krakken have Uret i at sige: hvorfor
har Du dannet mig saaledes?

Følger nu heraf at Bønnen er unyttig?
Gud bevare mig fra at berøve mine Svagheds
der denne Tilflugt! Enhver Forstandsskiel,
der opløfter os til Gud, harer os over os selv;
i det vi anraaber ham om Bistand, lære vi af
finde den. Det er ej ham, der forandrer os;

det er os, der forandres ved vt opløste os til ham. *)

Alt hvad man beder ham om, som man bør, giver man sig selv; og, som De har sagt, man forsøger sin Styrke, naar man erkjender sin Svaghed. Men naar man misbruger Bønnene og vorder mystisk, synker man isteden for at have sig. I det man søger Naaden, forlader man Fornuften; for at faae een Gave fra Himlen, træder man en anden med Fødder. Ved idelig at ønske os at Gud skal opløse os, berøve vi os det End, han selv har givet os. Hvad ere vi, at vi ville tvinge Gud til at gjøre Mirakler?

De ved, at der er intet Godt uden det jo paa en lastværdig Maade kan overdrives; dette

*) Vor forelskede Philosoph, der har valgt sig Abels lærds Forhold til Munkene, synes ogsaa at have valgt hans Pære. Deres Meninger om Bønnen have megen Lighed. Mange, der badle dette Kjetteri, ville finde, at det havde været bedre at blive ved Jordom, end storte sig i Vildfarelses. Jeg tænker ikke saa. Det er et lidet Onsd at bedrage sig, men det er et større at opføre sig slet. Dette modsiges ikke, som jeg troer, hvad jeg tilforn har sagt om falske Grundsetingers Skadelighed i Sadelæren. Men jeg maa ogsaa lade Hørsne have noget at bestille.

disse gjælder endog om den Andagt, der udar-
 ter til affindigt Sværmeri. Deres er altfor
 teen, til nogensinde at kunne komme til den
 Yderlighed; men det Overspændte, der frems-
 bringer Bildfarelsen, begynder før denne, og
 just den første Grændse er det, De ej ligegyld-
 dig maa overse. Jeg har ofte hørt Dem dabs-
 le de overspændte gudelige Sværmerier; veed De
 vel hvad Grunden er til den? At man forlanger
 den Tid, man helliger Bønnen, mere end den
 menneskelige Svaghed kan taale. Aanden uds-
 tømmes, Indbildningskraften opflammer, og
 forarsager Drømmerier; man faaer Indsigts-
 belser, man propheterer, og hverken Forstand
 eller Aand kan da frelse for taabeligt Sværme-
 ri. De holder Deres Andagt, De beder uafslas-
 delig: De seer endnu ingen Pietister *) men
 De læser deres Skrifter. Jeg har aldrig dabs-
 let Deres Smag paa den gode Fenelons
 Skrifter; men hvad gjør De med hans Tils-
 G 2 hængers

*) Et Slags Affindige, der bilde sig ind, at være
 Kristne og følge Evangeliumet bogstavelig, om-
 trent, som Metodisterne i England, de metho-
 diste Brødre i Tyskland og Jansenisterne i Frank-
 rig, dog med den Undtagelse, at de sidde intet
 mangle uden at være Herrer, for at være dårs-
 dere og intolerantere end deres Fiender.

Hængerinde? *) De læser Muralt; jeg læser ham ogsaa, men jeg vælger hans Breve; men De hans guddommelige Indskyndelse. Betragt hvorledes han har endt; be grad denne vise Mands Bilsfarasser, og tank paa Dem selv. Gudfrugtige og kristeligssindede Kone! vil De da ikke mere være andet end en Ansægtig?

Kjære agtsværdige Veninde! jeg modtager Deres Raad med et Barmhertigheds, og jeg giver dem mine med en Faders Nidkærlighed. Siden Dyden, langt fra at bryde vort Venstabsbaand, meget mere har gjort det uoploseligt; ere vore Pligter og Næstligheder de samme. De samme Lærdomme passe sig for os; den samme Interesse leder os Væge. Aldrig tale vore Hjerter med hinanden, aldrig møde vore Sjæle hverandre, uden at stille en Haders og Vres Gjenstand for os, der opløfter os Væge; den eenes Fuldkommenhed bidrager steds til den Andens. Men skøndt vore Tanker ere fælles, er dog Bestemmelsen det ikke; den hører eenes Dem til. O! De, der steds afgjorde min Skæbne! afslad aldrig at være dens
Bet

*) Den bekendte Kvindelerinde Madam Guion.

Duetsættelsen.

Bestyrerinde! vej mine Tanker og bøn! hvad De beslutter over mig, underkaster jeg mig; jeg skal i det mindste blive værdig til at ledes af Dem. Skal jeg end ikke mere see Dem igjen, vil De dog altid blive nærværende hos mig; De vil bestyre alle mine Handlinger. Nægter De mig endnu den Ære at blive Deres Børns Opdrager, skal De dog aldrig røbe mig de Dyrer, jeg har Dem at takke for; disse ere Deres Sjæls Fostere, udkaarede af min, og intet skal rane mig dem.

Tal aabenhjertig med mig, Julie! Nu har jeg forklaret Dem hvad jeg føler og tænker, sig mig nu hvad jeg bør gjøre. De ved hvorvidt min Skjæbne er bunden til min brave Vens. Jeg har ikke i dette Tilfælde raadspørgt mig med ham; jeg har hverken vist ham dette Brev eller Deres. Gaaer han at vide, at De misbilliger hans Plan, eller rettere sagt, Deres Mands, vil han selv misbillige den; og det er langtfra, at jeg fra hans Side vil hente nogen Indvending mod Deres Betænkkeligheder; det er bedst at han er uvidende om dem, til de aldeles har bestemt Dem. Imidlertid skal jeg nok finde Naastid til Rejsens Opsættelse, hvilke maaskee vilde have bragt ham til at studse, men som han dog sikkerlig skal finde tilfreds;

fredsstillende. Jeg for min Part vil heller ikke mere see Dem, end see Dem igjen for at sige Dem et nyt Farvel. At lære at leve hos Dem som en Fremmed, er en Ydmygelse, jeg ikke har fortjent.

VIII. B r e v.

Gra Madam Wolmar til Saint-Preux.

Nu da! er nu ikke Deres ophidsede Indbildningskraft der igjen? og i hvilken Anledning maa jeg spørge Dem? fordi jeg har givet Dem det sandeste Beviis paa Agtelse og Venskab, som De nogensinde har modtaget af mig; fordi jeg har meddeelt Dem de rolige Betragtninger, som Iver for Deres sande Lykke har indblæst mig: fordi jeg har gjort Dem det forbindelseligste og ærefuldeste Tiltud, der nogensinde er gjort Dem; fordi jeg maaskee uforsigtig har blottet min inderlige Længsel efter, at forene Dem uopløselig med min Familie: fordi jeg har rttret det Onske at gjøre en Utaaknemmelig, der troer, eller lader som han troer, at jeg ei langer ønsker hans Venskab, til min Ven og Frende. For at komme ud af den Urolighed,
 hvori

Hvori De synes at være, behøv De De blot at tage det, jeg skrev Dem til, i den naturligeste Forstand. Men det er lang Tid, De har plaget Dem med Uretfærdigheder. Deres Brev er som Deres Liv højskævende og frybepde, fuld af mandig Kraft og Barndomsgriller. Min Kjære Philosoph! vil De aldrig holde op at være et Barn? —

Hvor er De falden paa, at jeg tænkte at foreskrive Dem Love, at bryde med Dem, og, for at betjene mig af Deres Udtryk, at sende Dem igjen til Verdens Ende? Oprigtigt talt, finder De den Aand i mit Brev? Evertimod. Ved forud at nyde den Fornøjelse at leve med Dem, har jeg frngtet for de Ubehageligheder, der kunne forstyrre den. Jeg har tænkt paa Midler til at forekomme disse Ubehageligheder paa en behagelig og blid Maade; jeg har søgt at gjøre Deres Skjæbne overeenstemmende med Deres Fortjeneste og mit Vensteb for Dem. Det er min hele Brøde; og derover synes mig De ikke behøvede at forurolige Dem saa meget.

De har Uret, min Ven! thi De veed meget vel hvor Kjær De er mig. De vil gjerne lade Dem det ofte sige, men jeg er just ingen Elsker af Gjentagelser; og det er Dem let at faae

faae hvad De vil, uden at De enten behøver at tage Deres Tilflugt til Klager eller Luner.

Vær dog gandske sikker paa, at dersom Deres Ophold her er behagelig for Dem, er det mig ligesaa behageligt, og af Alt, hvad Wolmar har gjort for mig, er der intet, der mere har rørt mig end den Omhu han har baa- ret for at faae Dem i sit Huus, og sætte Dem i Stand til at blive der. Jeg samtykker med Fornøjelse deri; vi ere hinanden nyttige. Vi behøve Begge Ledsaagere, da vi ere mere stik- fede til at modtage gode Raad end selv at uds- finde dem. Hvo skulde vel bedre vide, hvad der passer sig for den eene end den anden, der kjen- der hiin saa godt? Hvo kan bedre føle den Fare man udsætter sig for ved at komme paa Afveje, end den, der veed hvor meget det koster at vende om igjen? For hvad skulle vi rødme saa meget, som for at nedsætte et saa stort Of- fer? Efter at have brudt saa klare Vaand, skul- de vi ej deres Minde, aldrig at gjøre noget, der er den Bevæggrund uærdigt, som bød os bryde dem? Ja! det er en Fortrolighed, jeg stedse vil forbeholde Dem, at tage Dem, til Vidne paa alle mit Livs Handlinger, og sige Dem ved enhver Gæstelse, der besjæler mig: Dette har jeg foretrukket for Dem. Al!

min

min Ven! jeg veed at lade det, mit Hjerter
 saa vel har solet, vederfares Ret. Jeg kan
 være svag for hele Verden; men for Dem er
 jeg vis i min Sag.

Just i denne rene Følelse, der altid overs
 lever den sande Kjarlighed, maa man snarere
 end i Wolmars fine Distinctioner, søge Grun
 den til den Sjæls Oplyttelse, og den indvortes
 Styrke, vi have i hinandens Selskab, og som
 jeg troer at føle ligesaavel som De. I det
 mindste er denne Forklaring naturligere og ære
 fuldere end hans for vore Hjerter, og er mere
 beqvem til at indblæse hinanden Mod til at
 handle ret; og dette er ogsaa Grund nok til
 at foretrække den. Det er altsaa, maa De troe,
 langt fra, at jeg er i den salsomme Stemning,
 De tænker; den, hvori jeg er, er just den
 modsatte. Maatte jeg give Slip paa den
 Plan, at vi skulle samles, vilde jeg betragte
 denne Forandring, som en stor Ulykke for Dem,
 for mig, for mine Børn, og selv for min Mand,
 der, som De veed, indseer meget vel de Grun
 de, jeg har til at ønske Dem herhid. Men,
 at jeg blot skal tale om min egen Længsel,
 erindrer De det Øjeblik, De kom? nyttrede jeg
 mindre Glæde ved at see Dem end De, da De
 hilsede mig? Er Deres Marværelse i Elarens
 foret

forekommet Dem at være mig kjedende eller tung? Troer De at jeg saae Dem rejse bort med Fornøjelse? Skal jeg gaae saa vidt, at jeg skal tale med Dem med min sædvanlige Oprigtighed? Jeg vil altsaa uden Skjul tilstaae, at de sex sidste Maanedes, vi henbragte sammen, vare den sødeste Tid i mit Liv, og jeg smagte i den korte Tid alle de Glæder min Sandselighed har givet mig Forestilling om.

Jeg skal aldrig glemme den Dag i den Winter, da vi, efter at De havde foreløst os alle Deres Rejser og Deres Vens Tildragelser, spiste til Aften i Apollosalen, og da jeg ved Tanken om den Lykke, Gud lod mig nyde i denne Verden, saae rundt om mig min Fader, mine Børn, min Cousine, Mylord Edouard, Dem, Fanchon uberegnet, der intet fordarvede i dette Maleri; og alle disse vare samlede for den lykkelige Julie. Jeg sagde ved mig selv: dette lille Bærelse indeholder Alt, hvad der er mit Hjerte kjært, og maaskee det er det ypperste paa Jorden; jeg er omringet af alt hvad der interesserer mig; hele Verden er her for mig; jeg nyder paa eensgang baade den Hengivenhed, jeg har for mine Venner, og den, De have for mig; tilligemed den, de have for hvers andre; Deres gjensidige Velvillje har enten

fin

En Oprindelse fra mig eller har Hensyn til mig; jeg seer intet uden det opløster mit Væsen, og intet, som deler det; det er i Alt hvad der omgiver mig; ingen Deel deraf er fjærn fra mig; min Indbildningskraft har intet mere at gjøre; jeg har intet mere at ønske. At føle og nyde er nu for mig Eet. Jeg lever paa een Gang i alt hvad jeg elsker; jeg er mæt af Lykken og Livet. O Død! kom naar Du vil; jeg søger Dig ikke mere: jeg har levet; jeg har foretaget Dig; jeg har ingen nye Gølelser mere at kjende; Du har intet mere at røve mig.

Jo mere jeg sølede den Fornøjelse at leve med Dem, jo behageligere var det mig at gjøre Regning paa den, og jo mere Urolighed forarsagede alt, hvad der kunde forstyrre denne Fornøjelse, mig. Lader os et Øjeblik glemme denne angstelige Moral og den formeente Ansættelighed, De bebrejder mig; tilstaae mig i det mindste, at det Samlivs hele Fortryllesse, der herskede mellem os, bestod i denne Aabenhjertighed, der blotter alle vore Gølelser, alle vore Tanker og gjør, at enhver, der søger sig at være, som han bør, viser sig for alle, som han er. Antag et Øjeblik een eller anden løslig Rænke, en eller anden Forbindelse, man maa skjule, en eller anden Forbeholdenhed eller Hemmelig;

Ulykkesfuldhed, strax forsvinder al Fornøjelse at see hinanden; man er tvungen i hinandens Drøvelse, man søger at faae Lejlighed til at snige sig bort; naar man samles, ønskede man at undflye hinanden; Uengstelighed og stiv Samvær medfører Mistillid og Kjedsomhed. Hvorledes kan man lange elste den, man frygter for? Man bliver hinanden til Byrde. . . . Julie til Byrde! til Byrde for sin Ven! nej, nej, det kan aldrig være; man behøver ej at frygte for andre Ulykker end dem man kan bære.

Ved ærligen at fremsætte mine Betænkeligheder for Dem, har jeg ej havt til Hensigt at forandre Deres Beslutninger, men at lede dem, af Frygt for, at De, naar De fulgte en Plan, af hvilken De ej havde forudseet alle Følgerne, skulde maaſtee have noget at angre, naar De ikke mere torde rive Dem løs derfra. Hvad den Frygt angaaer, som Wolmar ikke har havt, maa jeg sige Dem, at det ej var hans Sag at have den, men Deres; ingen kan bedre bedømme den Fare, der kommer fra Dem, end De selv. Eftertænk det nøje, og sig mig saa at den ikke har mere Sted, og jeg vil ikke mere tænke paa den; thi jeg kjender Deres Ærlighed og Deres Hensigter har jeg

Jeg ingen Mistro til. Kan endog Deres Hjerte blive skæddigt i en forudseet Fejl, vil dog en udtænkt Last aldrig nærme sig det. Dette er det, der gjør Forskjellen mellem det frøbelige og det onde Menneſte.

Isald for Næsten mine Indvendinger skulde være mere grundede, end jeg vil troe, hvorsom end man da skær see Tingen fra den værste Side, som De gjør? Jeg seer ikke Betænkkeligheder med et saa skarpt Syn, som De. Hvorfor just tilintetgjøre alle Deres Planer og flye os for bestandig, min elskværdige Ven! saa mørke Udveje ere ikke nødvendige. Skjøndt endnu et Barn fra Hovedets Side, er De allerede en gammel Mand fra Hjertets Side. Hæstige Lidenskaber, naar de svækkes, give Afsmag for de andre; Sjælens Fred, der træder i deres Sted, er den eeneste Gølelse, der tiltager ved Nødselsen. Et sølende Hjerter frygter for den Rolighed, det ikke kjender; søler det den een Gang, ønsker det aldrig at tabe den. Ved at sammenligne to saa modsatte Stemninger, lærer man at foretrække den bedste; men for at sammenligne dem, maa man kjende dem. Jeg seer Deres Sikkerheds Øjeblik nærmere end De maaskee selv seer det. De har sølet alt for stærk til at søle længe; De har elsket alt for

for længe til ikke at blive ligegyldig; man kan ikke antænde mere den Afte, der kommer ud af Ovnen, men man maa vente til alt er udbrændt. Endnu nogle Aars Opmærksomhed paa Dem selv, og De staaer ikke mere fare.

Den Stilling, jeg vilde sætte Dem i, har tilintetgjort denne Fare, men uden at tage dette i Betragtning, var denne Stilling behagelig nok til at være misundelsesværdig i og for sig selv; og om Deres fine Bessedenhed forbyder Dem at vove at tragte efter den, behøver De ej at sige mig, hvad en sliq Træfsigelse maa koste Dem. Men jeg frygter for at mere tilskyndende end virkelige Grunde blande sig i de Aarsager, der skulle bestemme dem dertil. Jeg frygter for, at De, i det De gjør Dem en Værs af at holde de Forbindelser, for hvilke Alt fristager Dem, gjør een, jeg veed ej hvilken tom Standhaftighed, der mere er last: end roesværdig, og desuden aldeles ilde anbragt, til en i sig selv falsk Ord. Jeg har ofte sagt Dem tilforn, at det er atter en Forbindelse at holde en lastværdig Sed; har Deres end ikke været det, er den bleven det, og det er nok for at have den. Det Bøste, man altid bør holde, er at være en ærlig Mand, og altid sin Pligt troe. At forandres, naar denne
fore

fordrer Forandring, er ikke Vetsind, men Selvs
 Stændighed. De handlede maaskee den Gang
 ret, i at love, hvad De nu vilde gjøre Uret i
 at holde. Gjør stedse, hvad Dyden fordrer, og
 Devil aldrig bedrage Dem.

Findes der blandt Deres Betænkkelighedens
 nogen grundet Indvending, kan vi ved Leiligh-
 hed og i rolige Tider undersøge den. Imids-
 tid er jeg ej saa meget fortørnet over, at De
 ej har grebet min Idee med samme Hæstighed,
 som jeg. Min Laabelighed, om jeg ellers har
 begaaet nogen, behøver altsaa ikke at være
 Dem saa meget smertelig. Jeg udtænkte denne
 Plan i min Cousines Graværelse. Efter hens-
 des Hjemkomst og mit Brevs Uffendelse, har
 jeg haft nogle almindelige Samtaler med hens-
 de om et andet Egetskab, og hun forekom mig
 at være saa ubøjselig dertil, at, uagtet al den
 Godhed, jeg ved hun har for Dem, frygtede
 jeg dog for, at jeg behøvede større Indflydelse
 paa hende, end jeg bør have, for at overvinde
 hendes Utilbøjselighed, endog i en Sag, der
 gjaldt Deres Fordeel; thi der er en Grændse,
 som Venstabs Magt ej bør overstige, den Pligt
 at tage Eidskabernes Balde i Betragtning,
 saavel som de Grundsætninger, enhver danner
 sig i Hensyn til Pligter, der vel i sig selv ere
 vilde

vilkaarlige, men virke dog paa det Hjertes Tilstand, der erkjender dem.

Jeg tilstaaer Dem dog, at jeg endnu ved: Bliver min Plan; den er os alle saa gavnlig; den kunde paa en saa hæderfuld Maade drage Dem ud af den mislige Stilling, hvori De lever i Verden; den kunde saaledes forene vor Interesse, og gjøre det Vensteb, der er os saa behageligt til en saa naturlig Pligt, at jeg ej gandske kan give Slip paa den. Nej, min Ven! De kan aldrig komme i nøje nok Forbindelse med mig, det er ikke nok De bliver min Fætter. Ak! jeg vilde ønske De havde været min Broder!

Det forholde sig nu, som det vil, med alle disse Ideer, men mine Følelser for Dem, maa De lade vedersaaes mere Ret. Nyd mit uindsefrankede Vensteb, min hele Fortrolighed og min Agtelse. Erindre, at jeg intet mere har at foreskrive Dem, og at jeg heller ikke troer at behøve det. Røv mig ikke den Ret at kunne meddele Dem mine Raad, men forestil Dem aldrig, at jeg gjør disse Raad til Befalinger. Føler De, at De uden Fare kan boe i Elsas ren, saa kom, bliv der, jeg vil være inderlig glad derved. Troer De, at De endnu bør opofre nogle Graværelsesaar, for den stedse misstænkelige

takfællge Rest af en lidenskabsfuld Ungdom,
 saa skriv mig ofte til; kom og besøg mig naar
 De vil. Lader os vedligeholde den fortroligste
 Brevverling. Hvilken Rummer forsødes ej ved
 denne Trøst? Hvad Afstand fra hinanden skulde
 man ej kunne udholde ved det Haab, at ende
 sine Dage sammen? Jeg vil gjøre mere;
 jeg er redebon til at betro Dem eet af mine
 Børn; jeg vil troe dem bedre i Deres end i
 mine Hænder: naar I Begge komme tilbage,
 ved jeg ikke, hvis Gjenkomst mest vil røre
 mig. Naar De er bleven gandske sat og for-
 nuffig; naar De omsider har forjaget Deres
 Drømmebilleder og vil fortjene min Cousine,
 saa kom! elsk hende, tjen hende, og vind gands-
 ke hendes Behag; jeg troer virkelig, De alles
 rede har begyndt, sejr over hendes Hjerter og de
 Hindringer, det lægger Dem i Vejen; jeg skal
 af alle Kræfter hjælpe Dem; skab hinandens
 Lykke, og jeg vil da intet mangle i min. Men
 hvilken Beslutning De end fatter, efter alvor-
 lig at have overtankt alt, sat den urokkelig,
 og fornærm ikke mere Deres Veninde med den
 Beskyldning, at hun mistroer Dem.

Men i det jeg tænker paa Dem, glem-
 mer jeg mig selv. Dog maa Røden ogsaa
 kom

Komme til mig; thi De handler med Deres Venner i Striden, som med Deres Contrapart i Skakspil, De angriber i det De forsvarer Dem. De vil undskylde Dem for at De er Philosoph, og besklder mig for at være Devot; det er ligesom om jeg havde slaet mig fra Wiin, fordi den havde beruset Dem. Jeg er da, efter Deres Mening, Devot eller nær ved at blive det? Lad det saa være; kunne vel foragtelige Benævnelser forandre Tingenes Natur? Er Andægtighed i og for sig selv god, hvori bestaaer da det urigtige i at være Devot? Men maaskee forekommer dette Udtryk Dem altfor ringe? den philosophiske Værdighed laader haant om den alvorlige Gudsdienst; den vil tjene Gud paa en adlere Maade; de udstrækker endog sin Paastand og sin Stoltthed lige til Himlen. O stakkels Philosopher!..... Dog, jeg skulde tale om mig selv.

Jeg har elsket Dyden fra min Barndom og uddannet min Fornuft efter Haanden. Ved Hjælp af Følelse og Indsigter har jeg villet lede mig selv og er worden misledt. Særend De røver mig den Ledfager, jeg har valgt, maa De give mig en anden jeg kan stole paa. Min gode Ven! Stoltthed er det dog, hvad man saa end siger; det er den, der ophøjer Dem,

Dem, og det er den, der nedstaaer mig. Jeg troer at være ligesaa god som enhver anden, og tusinde andre have levet dydigere end jeg. De havde altsaa Hjælpemidler, som jeg ikke havde, da jeg sølte mig af Naturen god, hvorefter behøvede jeg at lægge Skjul paa mit Liv? Hvorfor havde jeg det Onde, jeg gjorde imod min Villie? Jeg kjendte blot min Styrke og den kunde ej være mig nok. Jeg troer at have gjort al den Modstand, man kan hente hos sig selv, og hver Gang er jeg dog bleven overvunden. Hvordan bære de sig ad, der kunne modstaae Fristelserne? De have en bedre Stoffe.

Efterat have fulgt Dittes Mønster, har jeg i dette Valg fundet en anden Fordeel, som jeg ej havde tænkt paa. I Lidenstaberne vilge bidrage disse selv til at gjøre de Qualer taalelige, de forarsage; de holde Haabet ved Siden af Ønsket. Saalænge man ønsker, kan man undvære Lykke; man venter at blive lykkelig. Kommer Lykkeligheden ikke, forlænges Haabet, og den tryllende Forblindelse vedvarer, lige saa længe, som den Lidenstabe, der frembringer den. Saaledes er denne Tilstand sig selv nok, og den Urolighed, den vækker, er et Slags Syndelse, der erstatter Birkeligheden. Vær den, der ej har mere at ønske! han mister

faa at sige, alt hvad han ejer. Man nyder det mindre, man opnaaer, end det man haaber; og man er blot lykkelig førend man bliver det. Det sandfæltige og indskrænkede Menneske, der er stabt til at ønske alt, men opnaaer liksom det, har af Himlen modtaget en trøstende Kraft, der bringer ham det, han ønsker, når, der gjør det afhængende af hans Indbildningskraft, fremstiller det for ham nærværende og føleligt; og, for end mere at forsøde denne indbildte Ejendom, kæmper det efter hans Videnskabs Ønske. Men dette hele Gøglespil forsvinder for Gjenstandens selv; intet forskjønner denne Gjenstand i Besidderens Øjne; man forestiller sig ikke det, man seer; Indbildningskraften udpyntes intet mere af det, man ejer; Trullespillet ophører der, hvor Nødelsen begynder. Ellyggebillebernes Land er i denne Verden det eneste, der fortjener at være beboet; og saa aldeles Intet er de menneskelige Ting, at uden for det Væsen, der har Livet i sig selv, er der intet Skjønt, uden det, som ikke er.

Har denne Virkning end ej altid Sted i Hensyn til enkelte Gjenstande for vore Videnskaber, er den dog uundgaaelig i Hensyn til den almindelige Følelse, der omfatter dem alle. At leve uden Sorger er ikke en Tilstand for Mennesket;

neffet; at leve saaledes, det er at være død. Den, der kunde alt uden at være Gud, vilde være en elendig Skabning, han vilde være berøvet den Glæde at ønske; ethvert andet Savn vilde være ham taaleligere. *)

Dette er tildeels min Erfaring, siden jeg blev gift; og efter Deres Hjemkomst. Jeg seer overalt Anledning til Fornøjelse, og jeg er dog ikke fornøjet. En løstlig Ulyst indlister sig dybt i mit Hjerte; jeg søger det tomt og opblæst, som De engang sagde om Deres; den Hengivenhed, jeg har for alt, hvad der er mig hjært, er ej tilstrækkelig til at fylde det; det har en unyttig Kraft, som det ikke veed, hvad det skal bruge til. Denne Ubehagelighed er søfsom, men den er ikke desto mindre virkelig. Min Ven! jeg er altfor lykkelig; min Lyksalighed fjeder mig. **) Kjens

*) Deraf følger, at enhver Tyrke, som trakter efter Despotismen, trakter efter den Væe at døe af Kjedsomhed. Søger Du i alle Verdens Kongeriger det kjedsommeligste Menneske i Landet, saa gaar altid lige til Eneherkeren, især hvis han er ganske uindskrænket. Det er ret illydigt værdt at gjøre saa mange uheldige! Skulde han ej kunde lide sig med mindre Bekostning.

**) Hvad! Julie ogsaa Modsigelser! O! jeg frygter, fortryllende Andægtige! at Du ej er mere enig med

Kjender De noget Middel for denne Afsmag paa Vellyst? Jeg for min Deel tilstaaer Dem, at en saa lidet fornustig og saa lidet frivillig Følelse har saare nedsat den Værdi, jeg satte paa Livet; og jeg kan ej forestille mig at nogen Slags Glæde kunde findes, der mangler mig, eller kan fyldestgjøre mig. Kan noget andet Gruentimmer være mere sølsom end jeg? Kan nogen mere elske sin Fader, sin Mand, sine Børn, sine Venner, sin Næste? Kan nogen være mere elsket? Kan nogen føre et Liv mere efter sin Smag? Kan nogen være friere i at vælge et andet? Kan nogen nyde bedre Sundhed, have mere Modgiæt mod Kjedsomhed, flere Daand, som sangste ham til Verden? og dog lever jeg steds i Uro; mit Hjerte veed ikke, hvad det fattes; det ønsker uden at vide hvad.

Da min Sjæl intet finder herneben, der kan fyldestgjøre den, søger den begjærlig andens steds hvad der kan tilfredsstille den. Ved at opløste sig til al Følelses og Tilværelses Kilde, taber den sin Eløvhed og Tvang. Den fornyes og oplives; den finder ny Spore til Kraft;

den

med Dig selv. I øvrigt maa jeg tilstaae, at dette Brev forekommer mig at være en Evaner-sang.

den øfer et nyt Liv; faaer en anden Tilværelse, der ej er underkastet Begemets Lidenfkaaber, eller rettere sagt, den er ikke mere i sig selv, den er gandske i det umaadelige Bæsen, som det bestuer; og lødrenen et Øjeblik af sine Lanker tilfredstilles den, naar den vender tilbage i sig selv, ved at prøve en højere Tilstand, som den engang haaber at kunne vende sin.

De smiler: jeg forstaaer Dem min gode Ven! jeg har sældet min egen Dom, ved forhen at dadle den Bønnens Egenkab, som jeg nu erkjender. Derpaa kan jeg intet svare Dem, uden at jeg da ikke havde forsøgt den. Jeg vil ikke engang retfærdiggjøre den fra alle Sider. Jeg paaftaaer ikke at denne Smag er rigtig; jeg siger allene at den er behagelig, at den erstatter Jøleten for Lidsalighed, som udstemmes, at den opfylder Sjælens Tomhed, at den lægger en ny Interesse paa det hængslede Liv. Frembringer den noget ondt, maa man endnu forkaste det. Men hvo holder mest ved Duden, Philosophen med sine høje Grundsætninger, eller en Kristen med sin simple Tro? Hvo er den lykkeligste i denne Verden, den Vise med sin Fornuft, eller den Andægtige med sit Sværmeri? Hvad har jeg nødig at tænke, at forestille mig i et Øjeblik, da alle mine For-

nse

ner ere ophøjede over alt? Nusen har sine Fornøjelser, sagde De engang! Godt! dette Sværmeri er ogsaa en Nuus. Lad mig være i en Forsatning, der er mig behagelig, eller vilis mig hvorledes jeg kan være bedre.

Jeg har dadlet de mystiske Genrættelser. Jeg dadler dem endnu, naar de hindre os i vore Pligter, og naar de, ved at give os Afsmag for det virksomme Liv, drage os, ved Dærfuelsen's Tryklier, til den Nøietismus, som De troer mig saa nær, og fra hvilken jeg troer mig lige saa langt som De er.

At dyrke Gud, er ej at tilbringe sit Liv paa Knae i Bedestammeret; det veed jeg meget godt; det er her paa Jorden at opfylde de Pligter, han paatægger os; det er, at gjøre alt hvad der er tjenligt for den Tilstand, hvori han har sat os, for at behage ham.

..... Nok Hjertet er for Gud — den dyrker ham, som følger Pligtens Bud.

Man maa først gjøre hvad man bør, og siden bede, naar man kan. Det er den Regel jeg søger at følge. Jeg holder ikke den Andagt, hvilken De bebrejder mig for en Enffet, men for en Bedersvælgelse, og jeg indseer ej, hvort
for

for jeg, blandt de Fornøjelser, der ere efter min Smag, skulde nægte mig den mest indtryksfulde og udfyldigste af alle.

Jeg har efter Deres Brev randsaget mig omhyggeligen. Jeg har eftergrundset de Virkninger, som denne Tilbøjelighed, der synes saa meget at mishage Dem, frembringer i min Sjæl, og jeg kan hidtil intet see, der kan opvække hos mig, i det mindste ikke saa snart, Frygt for nogen Misbrug af en ilde forstaaet Andagtsighed.

For det Første har jeg ikke en saa hæftig Eyst til den Forretning, at jeg skulde lide noget ved at undvære den; ej heller sætter det mig i ondt Bune, at man hindrer mig deri. Ligesaa liden adspredt den mig om Dagen, den giver mig hverken Affmag for, eller gjør mig treven i mine Pligters Opfyldelse. Er mit Kammer mig undertiden nødvendigt, er det naar nogen Sindslidelse forurodiger mig, og naar jeg vilde finde mig mindre vel paa andre Steder. Naar jeg paa hiint Sted gaaer ind i mig selv, gjenfinder jeg Fornustens Nolighed. Nager nogen Befymring eller kvaler nogen Kummer mig, tøer jeg derhen for at slippe den. Alle Elendigheder forsvinder for en vigtigere Gjenstand. Naar jeg tænker paa alle Forsynets Velgjerninger,

ninger, flammer jeg mig ved at være i Stand til at føle saa svage Ubehageligheder og forglemte en saa stor Naade. Jeg behøver hverken tit eller længe at dvæle ved hin Handling. Naar Sorgen følger mig did mod min Villje, troste nogle Taarer, der udgydes for den, som troster, mit kummerfulde Hjerter. Mine Betragtninger ere hverken bittere eller smertelige; min Anger er uden alle skjæbende Ytringer; mine opvakte mere Undseelse end Gysen hos mig; jeg føler Kummer men ikke Nag. Den Gud, jeg dyrker, er naadig, er Bader: det, der rører mig, er hans Godhed: denne fordunkler alle hans øvrige Egenskaber; den er den eneste, jeg sætter. Hans Almagt forfærder mig; hans Uendelighed forvirrer mig, hans Retfærdighed Han har dannet Mennesket svagt: fordi han er retfærdig, er han naadig. Den barmhjertige Gud er de Ondes Gud, jeg hverken frægter for ham eller anraaber ham om Hjælp mod nogen Anden. O Fredens Gud! Godheds Gud! det er Dig, jeg tilbeder; jeg føler det, jeg er din Skabning, og jeg haaber ved den yderste Dem at gjenkjende Dig saadan, som Du i Livet taler til mit Hjerter.

Jeg kan ikke sige Dem, hvor megen Blidhed disse Forestillinger udbrede over mine Dage,

og hvor megen Glæde, de skabe i mit Inderske.
Naar jeg saaledes stemt gaaer ud af mit Kam-
mer, føler jeg mig lettere og gladere. En
hver Kummer forsvinder, alle Hindringer taz
de sig; intet er haardt, intet er knudret, alt
er jævnt og lige; alt har et smilende Udseende
for mig; Velvillighed koster mig intet mere;
jeg elsker da højere det, jeg elsker, og ynder
dem, jeg elsker, behageligere. Min Mand selv
er da mere fornøjet med min Sindstæmning.
Andagt, siger han, er Opium for Sjælen. Den
muntrer, opliver og styrker, naar man søger
lidet af den; en alt for stærk Dosis søvngjør
eller frembringer Raseri, eller dræber, jeg haar
der aldrig det skal komme saa vidt med mig.

De seer, at jeg ikke støder mig saa me-
get over den Titel Devot, som De maaskee
havde ønsket; men jeg tillægger den dog ikke
megen Værdi, som De maatte troe. Men jeg
holder dog ikke af at man praler af denne Til-
stand med et konstlet Udsvortes, som et Slags
Forretning, der smager for alle andre. Der-
for havde den P. adam Canon, som De taler
om, gjort bedre i, efter min Mening at op-
fulde omhyggeligen sine Pligter, som Husmoder,
opdrage sine Børn kistteligen, skure sit Huus
visstteligen, end at give sig af med at skrive An-
dagts:

Dagtsbøger, disputere med Bisper, og labe sig sætte i Bastillen for Drømmerier, hvoraf man dog intet kan begribe. Jeg holder heller ikke af dette mystiske og figurlige Sprog, der fylder Hjertet med Indbildningens Fostere, sætter Følelser, der bære jordisk Kjærligheds Præg og ere stilsæde til at svække den, isteden for den sande Kjærlighed til Gud. Jo sømmere Hjerte, jo mere levende Indbildskraft man har, jo mere bør man stræbe at undgaae det, der kun tjener til at ophidsje den; thi hvorledes kan man oversider see den mystiske Gjenstands Forhold, uden man tillige seer den sandfælige Gjenstand, og hvorledes kan en sødelig Kone vove med Sikkerhed at forestille sig de Gjenstande, hun ikke tør bestue? *)

Men det, der har givet mig den første Affmag for erklærede Udagtige, er den Haardsked i Sader, der gjør dem usølsomme mod Mennekelighed; det er den overdrevne Stoltshed, der bringer dem til at ynke den øvrige

Vers

- *) Denne Indvending forekommer mig saa grundig og ubesvartlig, at dersom jeg havde den mindste Indsigt i Kirken, skulde jeg anvende den til at udelukke af vore bellige Bøaer Hørsangen; og det vilde gjøre mig meget ondt at jeg havde opfat det saa længe.

Verden. Naar de fra deres høje Standpunkt
 vurdige at nedlade sig til nogen god Handling,
 fkeer det paa en saa ydmygende Maade; de bes-
 klage andre i en saa grusom Tone; Deres Vets-
 færdighed er saa barst, Deres Kjærlighed saa
 haard, Deres Iver saa bitter, Deres Foragt
 ligner saa meget Had, at selv Verdensmandes
 nes Ufølsomhed er mindre barbarisk end Deres
 Medynk. Deres Kjærlighed til Gud tjener
 dem til Undskyldning for at de ej kunne elske
 nogen, de elske ikke hverandre indbyrdes, seer
 man vel sandt Venfkab mellem Andagtige? Men
 jo mere de affondre sig fra Mennesker, jo me-
 re fordre de af dem, og man skulde næsten sige,
 at de ikke opløste sig til Gud, uden for at øve
 hans Mundighed paa Jorden.

Jeg føler en dyb Affky for alle disse Miss-
 brug, hvilken naturligviis maa fikke mig for-
 den. Hensalder jeg til dem, fkeer det fikke sig
 uden at jeg vil det; og jeg haaber af alle deres
 Venfkab, der omringe mig, at det ej vil fkee
 uden at jeg vorder advaret. Jeg tilstaaer Dem,
 at jeg i Hensigt til min Lands Tilstand lang-
 ge har været i en Urolighed, der maaskee ved
 Tidens Længde vilde have forandret mit Lume.
 Enffeligviis har Mylord Edouards fornuftige
 Brev, hvortil De med saa megen Ret henviser
 mig;

mig; hans trøstende og sunde *Raisonement* i Forening med Deres, gandske adspredt mit Frygt og forandret mine Grundsætninger. Jeg indseer at det ikke er andet muligt end at Intolerants maa hårde Sjælen. Hvorledes skal man omst kunne elske de Menneſter, man forstyder? Hvilken Kjærlighed kan man nære hos Fordømte? At elske dem, vilde være at hade Gud, der straffer dem. Vilde vi derfor være menneſkelige, da lader os dømme Handlinger og ikke Menneſter; lader os ej blande os i Djevlenes Forretning; lader os ej ſaa villigen aabne Helvede for vore Brødre. Al! dersom det var beſtemt for dem, der fejle, hvilken Dødelig kunde da undgaae det?

O mine Venner, hvilken Byrde have I ikke løftet fra mit Hjerte! Ved at lære mig at Vildfarelse ej er Forbrydelse, have I befriet mig fra tusinde foruroligende Tvivl. Jeg forbigaaer den fine Fortolkning af Læresætninger, som jeg ikke forſtaaer. Jeg holder mig til de lyse Sandheder, som ſtaaale for mine Øjne og overbevise min Fornuft; de praktiſke Sandheder, der underrette mig om mine Pligter. I øvrigt har jeg valgt Deres fordums Svar til *Weltmar* ſom Regel. Er man vel Herre over sin Uro eller ikke? Er det en Forbrydelse at ſæe
ſtrange

frænge Beviser? Nej, Samvittigheden siger os intet om Tingenes sande Forhold, men om Regelen for vore Pligter. Den foreskriver os ej hvad vi skulle tænke, men hvad vi skulle gjøre. Den lærer os ej at ræsonnere godt, men at handle vel. Hvori kan min Mand være lastes værdig for Gud? Bortvender han Sjænen fra ham? Gud selv har kastet Sløret over hans Ansigt. Han sner ej for Sandheden, det er Sandheden, der sner for ham. Stolthed vilde lede ham ikke; han vil ej forføre nogen; han er glad ved, at man ej tænker som han. Han lider vore Følelser, han ønskede at have dem, men han kan ikke. Bort Haab, vor Trøst, alt er tært for ham. Han gjør det Gode uden at vente Belønning; han er dydigere og uegennyttigere end vi. Al! han er at beklage, men hvorfor skal han straffes? Nej, nej, Retfærdighed, Gadelighed, Dyd og Redelighed er det Himmelen fordier, og som den belønner. Det er den sande Dyrkelse Gud fordrer af os, og som han modtager af ham hver Dag i hans Liv. Kommer Gud Troen efter Gjeringerne, da er det at være en dydig Mand, at troe paa ham. Den sande Kristen er den retfærdige Mand; de Lastefulde ere de sande Vantroende.

Bliv ikke forundret, min elskværdige Ven! naar jeg ikke taler med Dem om de forskjellige Poster i Deres Brev, i Hensyn til hvilke jeg ikke er af Deres Mening. Jeg ved alt for vel hvad De er, til at være angstelig for hvad De traer. Hvad komme alle de tomme Spørgsmaale om Sjælens Frihed mig ved? Om jeg er fri i at vælge det Gode af mig selv, eller om jeg ved Bønnen faaer denne Villje? Fin der jeg Midler til at gjøre godt, kommer da ikke Altsammen ud paa Eet? Enten jeg selv giver mig det Gode, jeg beder om, eller Gud skikker mig det paa min Ven? Maa jeg stedsse, for at faae det, bede om det, har jeg da vel nogen anden Oplysning behov? naar vi ere saa halsdige at være eenige i, de vigtigste Artikler af en Tro, hvad søge vi da mere? Vilde vi trænge ned i hine Metaphysikens Afgrunde, der hverken have Bund eller Bredde, og spille den forke Tid, som er os forundt at drøfte Gud i, paa at stride om hans Væsen? Vi vide ej hvad det er, men vi vide at det er, og dette maa være os nok; det er synligt i hans Gjerninger; vi føle det inden i os. Vi kunne vel ræsonnere mod det, men ej for Alvor mis kjende det. Gud har givet os den Grad af Indtryksbevidsthed (*sensibilité*), der aabner vor Følelse for

for hans Væsen. Lader os beklage dem, som denne Gave ej er meddeelt, uden at rose os af at kunne gjøre dem denne Mangel tydelig. Hvo vil danne os til, hvad Gud ej har villet dannet os til? Lader os i Tausshed have Værsbødighed for hans skjulte Veje og gjøre vor Pligt; det er det bedste Middel til at lære andre at gjøre deres.

Kjender De nogen med mere Fornuft og Forstand end Herr Belmar; nogen mere retskaffen, arlig, retfærdig, sandbrø, mindre lidenskabelig, som har mere at vinde ved den gudsdommelige Retfærdighed og Sjælens Udødelighed? Kjender De en mere kjæl, mere højtstansende, større og mere dybtstrængende i mundtlige Stridigheder, end Mylord Edouard; en Mand med sin Dyd værdigere til at forsvare Guds Sag, mere vis om hans Tilværelse, mere gennemtrængt af hans høje Majestæt, mere iørig for hans Lære og mere skabt til at bidrage til den? De har seet, hvad der i tre Maanedes foregik i Elarens; De har seet to Mennesker, beklædede af Afgjætte og Verbødighed for hinanden, ved Stand og Indsigt bortførte fra Skolens Ordstrid, henbringe en heel Winter med at søge i vise og fredelige, men levende og dybtstrængende Samtaler gjensidig Oplysning.

Indsning. De har seet dem angribe hinanden og forsvare sig, bemægtige sig alt det Bøtte, den menneskelige Forstand kan have, og i en Materie, hvor begge sandt den samme Interesse, intet højere at ønske end at worde enige.

Hvad ffede? De have faaet fordoblet Agtelse for hinanden; men enhver er bleven ved sin Mening. Dersom dette Exempel ikke forffedse holder en fornustig Mand fra at disputere, rører Sandheden neppe heller. Hans Agtelse er at glimre.

For min Part har jeg givet slip paa dette unyttige Vaaben, og besluttet ikke at tale et eneste Ord om Religion til min Mand, uden naar det gjælder om at gjøre Regnskab for min. Ikke som om Forestillingen om den guddommelige Langmodighed har gjort mig ligegyldig, i Hensyn til den Trang, han har til den; jeg tilstaaer Dem endog, at, skjøndt jeg er beroliget for hans tilkommende Skjæbne, føler jeg dog ej derfor at min Iver for hans Omvendelse er formindsket. Jeg ønskede endog paa mit Livs Bekostning at see ham overbevist, om ej for hans Lykke i den anden Verden, saa dog for hans Lykke i denne. Thi hvor mange Besværligheder ere ham ej røvede? Hvilken For-

telse

lette kan frøste ham i hans Møjer? Hvilket
 Vidne kan oplive de gode Handlinger, han gjør
 i Løndom? Hvilken Stemme kan tale i hans
 Junderste? Hvilken Løn kan han vente for sin
 Dyd? Hvorledes kan han see Døden imøde?
 Nej, jeg haaber den skal ikke finde ham i dens
 ne forfærdelige Tilstand. Jeg har et Midde
 til at drage ham ud af den, og jeg indvier der
 til mine øvrige Dage; det er ikke at overbes
 vise, men] at røre ham; det er at vise ham
 et Exempel, der henriver ham, og at gjøre ham
 Religionen saa elskværdig, at han ej kan mods
 staae den. O min Ven! hvilket Beviis er ikke
 en sand Kristens Liv mod den Bantroe! troer
 De, der er nogen Sjæl der kan staae Prøve
 med ham. Dette er det Dagværk, jeg paalægs
 ger mig for Fremtiden; varer mig alle behjæls
 pelige til at opfylde det. Wolmar er kold,
 men han er ikke uselsom. Hvilket Skilderie
 kunne vi ej fremstille for hans Hjerte, naar
 hans Venner, hans Børn, hans Kone forens
 sig for at undervise ham ved at opbygge ham!
 naar de, uden at prædike Gud for ham i deres
 Samtaler, viser ham Gud i de Handlinger,
 hvortil han besjæler os; i de Dyder, hvis Skas
 ber han er, og i den Glæde, man finder i
 at behage ham, naar han seer Himmelens

Billedet i sit eget Hæus! Naar han hundrede Gange om Dagen nødes til at sige mig: nej, Mennesket er ej saa af sig selv; noget mere end Menneskeligt hersker her.

Dersom dette Foretagende ej er efter Deres Smag; dersom De føler Dem værdig til at kunne bidrage dertil, saa kom, lader os hense bringe bore Dage sammen og ikke forlade hinanden. Dersom dette Forslag mishager eller forfærdier Dem, saa lyb Deres Samvittighed. Den foreskriver Dem Deres Pligt. Jeg har intet videre at sige Dem.

Efter hvad Mylord Edouard har ladet os vide, venter ieg eder Begge i Begyndelsen af næste Maaned. De vil ej kjende Deres Værelse igjen; men i de Forandringer, der ere gjorte, vil De gjenkjende en god Venindes Omhu og Hjerte, som har sat en Fornøjelse i at pryde det. De vil ogsaa der finde en liden Samling af Bøger, som hun har udsøgt i Genf; men disse ere smukkere, og i bedre Smag end Adonis, skjøndt ogsaa den er der for Løjers Skuld. Vær i øvrigt taus; thi da hun ikke vil De skal vide, at alt dette kommer fra hende, skynder jeg mig at skrive det til Dem, førend hun forbyder mig at sige Dem noget derom.

Yes vel vel, min Ven! — Det lystpara-
 ti til Slottet Chillon *) som vi alle burde have
 gjort sammen, skal i Morgen gaae for sig uden
 Dem. Men bedre bliver det dog ikke, skøndt
 man gjør den med Fornøjelse. Herr Amtmans
 den har indbudt os med vore Børn, hvilket gjør,
 at jeg slet ikke kan undskyldte mig; men jeg veed
 ikke, hvorfor jeg allerede sniffer af vore hjem-
 me igjen.

IX.

*) Slottet Chillon, et fornufts Opholdssted for
 Amtmændene i Vevei, ligger i Soen paa en
 Klippe, der danner en Halvø, omkring hvilken
 jeg har seet lodde mere end 150 Favne. næsten
 300 Fod uden at finde Bund. Man har gravet
 i denne Klippe Kældere og Klokkener under
 Vandets Overflade, hvilken man leder ind, naar
 man vil, ved Tapper. Der sad Prioeren i St.
 Victor, Frauds Bonnibard, fangen i sex Aar;
 en Mand af sielden Fortjeneste, en uovervindelig
 Retfærdighed og Standhaftighed; en Ven af Fri-
 hed, skøndt han var Savoiard, og tolerant,
 skøndt han var Præst. I øvrigt var der, det
 Aar disse sidste Breve synes at være skrevne,
 meget lange siden Amtmændene i Vevei beboede
 Slottet Chillon. Man kan, om man vil, an-
 tage, at Amtmanden paa den Tid var taget
 derfra paa nogle Dage.

IX. B r e v.

Fra Fauchon Anet til Saint-Preux.

At min Herre! at min Belgjører! hvad paa-
 lægger man mig at underrette Dem?
 Fruen min stakkels Frue!
 o Gud! jeg seer allerede Deres Forsædels-
 se men De seer ikke vor Sam-
 mer jeg har ikke et Øjeblik at spille;
 jeg maa sige Dem jeg maa løbe . . .
 jeg vilde ønske jeg havde sagt Dem alt
 At! hvordan vil De blive, naar De saar vor
 Ulykke at vide?

Hele Familien tog i Gaar til Chillon for
 at spise til Middag. Herr Baronen, som rej-
 ste til Savoyen for at henbringe nogle Dage
 paa Slotet Blonay, tog bort efter Maaltidet.
 Man fulgte nogle Skridt, og siden spadserede
 man langs med Dæmningen. Madam d'Orbe
 og Amtmandens Frue gik med Herren i For-
 vejen. Fruen fulgte bag efter og havde Hens-
 rietse ved den ene og Marcellin ved den anden
 Haand. Bag efter gik jeg med den ældste Søn.
 Amtmanden, som var bleven staaende for at
 tale med een, kom igjen til Selskabet og bød
 Madam Wolmar sin Arm; for at kunne mod-
 tage

tage Tilbudet viste hun Marcellin til mig; han løb mig og jeg ham imøde; men i det han løb gjorde han et Fejltrin; Foden gled under ham og han faldt i Vandet. Jeg udstødte et forfærdeligt Skrig. Madam Wolmar vendte sig om, saa sin Søn falde, fløj som en Vilt og sigter sig ud efter ham.

O! jeg Ulykkelige, hvorfor blev jeg staaende! Af! jeg holdt den Ældste tilhænge, som vilde springe efter sin Moder. . . . Hun arbejdede og holdt Barnet i sine Arme. Man havde hverken Folt eller Waad, man maatte give Tid for at redde dem. . . . Barnet blev reddet; men Moderen. Bedøvelsen, Faldet, den Tilstand, hvori hun var. Hvo veed bedre end jeg, hvor farligt et saadant Fald er? Lange var hun uden Sands. Saa snart hun kom sig, spurgte hun om sin Søn. Med hvilken henrykkende Glæde omfavnede hun ham ikke! Jeg troede hende sikker; men hendes Tryghed varede et Øjeblik; hun vilde man skulde bringe hende hjem; paa Vejen besvimede hun adskillige Gange. Af nogle Befalinger, hun har givet mig, kan jeg see, hun ej troer at gaae det igjennem. Jeg er alt for ulykkelig.

Hun

Hun gaaer det ikke igjennem. Madam d'Orbe er mere forandret end hun. Alle Menneſker ere i Bevægelse. Jeg er den roligſte i hele Huſet. Hvad ſkulde jeg forurolige mig over? Min gode Frue! O! ders ſom jeg miſter Dig, behøver jeg ingen mere. O min kjære Herve! den gode Gud ſtørke Dem i denne Prøve. Lev vel. . . . Du kommer lægen ud af Kammeret. Jeg vil hen til ham. . . . Giver han os noget godt Raad, ſkal jeg lade Dem det vide. Men ſiger jeg intet.

X. Brev.

Til Saint-Preux.

(Begyndt af Madam d'Orbe og fuldendt af Madam Wolmar.)

Det er forbi. Uſorgſigtige, uholdige Menneſke! uhyggelige Sværmer! Aldrig ſeer De hende mere igjen. Eløvet. Julie er ikke.

Hun har ſkreven Dem til. Vent hendes Brev: Er hendes ſidſte Willje. De har høje Pligter tilbage at opſhulde paa Jorden.

XI. Brev.

Fra Herr Wolmar til Saint-Preux.

Jeg har med Taushed ladet Derris første Sorg gaae forbie; mit Brev vilde kun have adress den. De havde ligesaaalidet været i Stand til at læse følgende omstændelige Beskrivelse, som jeg til at give den. Du maaſtee den vil være os begaae behagelig. Kun Mindet af hende har jeg tilbage; mit Hjerte frydes ved at bevare det. Blot Taarer kunne De yde hende, og De vil finde Trøst i at udgaae dem for hende. Denne de Ulykkeliges Fornøjelse er nægtet mig i min Elendighed; jeg er ulykkeligere end De.

Det er ikke om hendes Sygdom, det er om hende, jeg vil tale med Dem. Andre Mødre kunne ogsaa styrte sig ud efter deres Børn. Sygdoms Tilfælde, Feber, Død ere naturlige; det er Dødeliges fælles Løb; men Anvendelsen af de sidste Øieblikke, hendes Samtaler, hendes Følelser, hendes Sjæl, alt dette er Julies eget. Hun har ej levet som en anden. Ingen saavidt jeg veed, er død som hun. Dette er hvad eene jeg har kunnet lægge Mærke til, og som De ej kan faae at vide uden af mig.

De

De veed at Skrækken, Bevægelsen, Faldet, Vandets Udtømmelse paadrog hende en lang Besvimelse; hvoraf hun først kom sig her. I det hun blev bragt herhid spurgte hun efter sin Søn; han kom; saasnart hun havde seet ham gaae og besvare hendes Kjærtegn, blev hun gandske rolig, og man fik hende til at lægge sig lidet til Hvile. Hendes Søn var fork, og da Lagen ej kom saa snart, lod hun os imidlertid sætte os omkring sin Seng. Hendes Cousine, Fauchon og jeg sætte os. Hun talede med os om sine Børn, og om den idelige Omhu, som hendes Opdragelsesmaade fordrøede, og om den Fare, der var ved at forlømme den et Øjeblik. Uden at gjøre sin Sygdom saa overmaade vigtig, forudsaae hun, at den i nogen Tid vilde afholde hende fra at opfylde sin Deel af disse Bestræbelser, og hun foreslog, at vi skulde dele den mellem os.

Hun talede meget om alle sine og Deres Planer, og om de bedste Midler til at see dem hædigen udførte; om de Jagttagelser hun havde gjort, og som kunde fremme eller skade dem, Fork, om alt, hvad der skulde sætte os i Stand til i hendes Sted at gjøre hendes Forretninger, som Moder, saalange hun blev nødt til at forlømme dem. Det var, tænkte jeg, For
sigligt

figtighedsregler nok for een, der kun i nogle Dage troede sig udsat fra en saa kjær Syssel; men hvad der gandske forstrækkede mig, var at hun indlød sig meget vidtløftigere om Henriette. Hun havde indskrænket sig blot til hvad der angik hendes Sønners første Barndom, ligesom hun vilde overlade en anden at sørge for deres Ungdom. Men hendes Datter omsavnede hun idelig, hun sølede godt at ingen kunde sætte sig, som hun, ind i de Betragtninger, hendes egen Erfaring havde bragt hende til at anstille. Hun udviklede fortællig, men med Styrke og Tydelighed, den Opdragelsesplan hun havde udsættet for hende, og anvendte i Moderens Mærkvarrelse de mest levende Grunde, og de mest roerende Opmuntringer for at forbinde hende til at følge hendes Plan.

Alle disse Begreber om unge Personers Opdragelse og om Moders Pligter, med bestandig Hensyn til hende selv, kunde ej andet end gjøre Samtalen varm; jeg mærkede, at den blev alt for levende. Claire holdt den ene af sin Cousines Hænder, trykkede den hvers Øjeblik til sin Mund og sukede istseden for at svare. Fauchon var ikke roligere. Julies Taaer perlede sig i hendes Øjne, men hun tørde ej græde af Frygt for at bringe os mere i Uro.

Jeg

Jeg sagde ved mig selv: Hun anseer sig som død. Det eneste Haab, jeg havde tilbage, var, at Skrællen kunde forestille hende Faren i et salst Løb og gjøre den større end den virkelig var. Ulykkeligvis kjendte jeg hende alt for vel til, at gjøre megen Regning paa denne Bidsfarelse. Jeg havde adskillige Gange forsøgt paa, at faae hende til Nolighed, jeg bad hende især ikke at udmatte sig for meget med at sige, hvad hun ved Veilighed kunde sige. Al! sagde hun: intet gjør Gruentimmerne saa ondt, som at tie; og desuden føler jeg lidt Feber; det er ligesaa godt, at bruge Snakkesøjet til nyttige Ting, som at vaase hen i Bejret uden Fornuft.

Lagens Komme forårsagede en Tummel i Huset, som var ubeskrivelig. Alle Tjenestefolkene kom, den eene efter den anden, til Kammerdøren, og ventede med urolige Blik og med foldede Hender hans Dom om deres Grues Tilstand, som det kunde være deres egen Skjæbnes Afgjørelse. Dette Syn satte den stakkels Claire i saadan Forstrækkelse, at jeg frøgtede for hendes Forstand. Jeg maatte faae dem af Vejen under forskjellige Naastub, for ej at strække hende med dette gyselige Syn. Lagen gav ubestemt en Smule Haab, men i en Tøne,

ne, der just var stemt til at røve mig det. Julie sagde ikke længere, hvad hun tænkte, hendes Cousines Mærkværelse holdt hende tilbage. Da han gik ud, fulgte jeg ham; Claire vilde gjøre det samme, men Julie holdt hende tilbage; og gav mig med Djinene et Tegn, jeg forstod. Jeg skyndte mig at sige Bagen, at dersom der var Fare, maatte han skjule den for Madam d'Orbe med ligesaa megen og nyere Omhyggelighed end for den Enge, af Frgt for at Fortvivlelsen gandske skulde forvirre hende, og sætte hende gandske ud af Stand til at tjene sin Veninde. Han erklærede, at der virkelig var Fare; men da kun fire og tyve Timer vare forløbne, siden den uheldige Handels-Indtras, behøvede man længere Tid for at faae et sikkert Tegn; at næste Nat vilde bestemme den Enges Skjæbne, og førend den tredje Dag kunde han ej afgjørende bestemme noget. Fauchon allene var Vidne til denne Samtale, og, efterat man ikke uden Vanskelighed havde faaet hende til at tie, blev man enig om, hvad der skulde siges til Madam d'Orbe, og de Dvrigte i Huset.

Henimod Aften bad Julie sin Cousine indstændig at hvile nogle Timer; da hun havde
hens

Henbragt den foregaaende Nat hos Hende, og vil-
 de paa samme Maade henbringe den følgende.
 Den Enge vidste, at man vilde aarelade hende
 paa Foden, og at Lagen gjorde Anstalter deraf
 til, hun lod ham derfor falde, og tilsalede
 ham saaledes! «Min Herr Bøsson! naar man
 «troer at man bør skjule for en frygtløs Pas-
 «tient hans Tilstand, er det en menneskelig
 «Forsigtighed, som jeg billiger, men det er grus-
 «omt at gjøre sig lige forgiæves og ubehagelig
 «Umage med Alle. Foreskrib mig alt hvad De
 «anseer for at være virkelig nyttigt, jeg skal
 «strængt benytte mig deraf. Staan mig for-
 «ede Midler, der kun ere for Indbildningskrafts-
 «ten, det er mit Legeme og ikke min Aand,
 «der lider; og jeg frygter ikke for at ende mine
 «Dage, men for at anvende det øvrige af dem
 «ilde. Livets sidste Øjeblikke ere for kostbare
 «til at man skulde kunde tillade sig at misbruge
 «dem. Kan De ej forlange mit Liv, saa for-
 «kort det dog i det mindste ikke, ved at berøve
 «mig Brugen af de saa sidste Øjeblikke, Na-
 «turen har løvnet mig. Jo færre Jeg har til,
 «bage, jo højere bør De agte Dem. Lad mig
 «leve, eller forlad mig; jeg kan nok døe alles
 «ne.» De seer hvilken rask og alvorlig Tone,
 denne i det daglige Liv saa frygtssomme og sm-
 me

me Kone har vidst at betjene sig af, ved vigtige Lejligheder.

Natten var grusom og afgjørende. Hun havde Qvalmer, Bryststrykning, og Huden var tør og brændende. En hidsig Feber indfandt sig, i hvilken hun ofte hæftigen kaldte paa Marcellin, som om hun vilde holde ham; hun nævnte undersiden ogsaa et andet Navn, som hun engang tilsoen ved en lignende Lejlighed saa ofte havde gjentaget. Den følgende Dag sagde Lægen mig uden Omsvøb; at han ej troede, hun havde tre Dage at leve. En mig blev denne forfærdelige Hemmelighed betroet, og den skrækkeligste Time i mit Liv var, da jeg dybt i mit Hjerte skjulede denne Hemmelighed, uden at vide hvilken Brug jeg burde gjøre af den. Jeg vandrede ene i Krattskovene, og sværmede over hvad Beslutning jeg skulde tage; mørke Betragtninger foruroligede mig i Hensyn til den Eljæbne, der i min Alderdom skulde hensejtte mig i den eensomme Tilstand, jeg allerede var fjed af, endog førend jeg lærte at kjende en mere behagelig.

Om Aftenen havde jeg lovet Julie oprigtigen at fortælle hende Lægens Mening. Hun havde besvoret mig ved alt hvad der kunde røre mit Hjerte at holde Ord. Min Samvittighed følede

følede denne Forpligtelse: men skulde jeg vel for en indbildt Pligt til ingen Nytte nedslaae hendes Sjæl, og langtsomt lade hende smage Dødens Bitterhed? Hvad kunde vel være Hensigten af en saa grusom Forsigtighed? At behusde hende hendes sidste Time, vilde ikke det være at fremstynde den? naar man veed man har saa kort tilbage, maae da ikke Ønsker og Haab, disse Livets Grundspire, tabe sig? Er det at nyde sin Tilværelse, naar man er saa nær ved at miste den? Kunde jeg maaskee være Uarsag til hendes Død?

Jeg gik med stærke Skridt og med en Besværgelse, jeg aldrig nogensinde har følet. Dens ne lange og tunge Angstselighed fulgte mig allevegne; jeg slæbde en utaalelig Vægt med mig. Endelig bestemte et Indfald mig. Arbejd ikke paa at see hendes Skjæbne forud; Du maa sige hende den.

For hvem er det vel jeg betænker mig? Er det for hende eller for mig? Hvad Grundsætning følger jeg i mine Betragtninger? Følger jeg hendes eller mit System? Hvad har godt gjort mig det eenes eller det andets Rigtighed? Til at troe, hvad jeg troer, har jeg ingen anden Grund end min Mening, bygger paa nogle Formodninger. Intet Bevis om
 styrter

styrker den, det er sandt; men hvilket Bevis bekræfter den? Hun har ogsaa sin Mening, hvorfor hun troer, hvad hun troer; men hun har Sandsonlighed for den, og hendes Mening er for hende et Bevis. Hvad Ret har jeg, i Hensyn til hende, at foretrække min simple Mening, som jeg endog erkjender for tvivlsom, for hendes Mening, som hun holder for bevist? Lader os sammenligne Følgerne af disse forskellige Tanker. Ifølge hendes Mening, vil Stemningen i hendes sidste Time afgjøre hendes Skjæbne i Evigheden. I mine Tanker vil den Baersomhed, jeg bruger med hende, inden tre Dage være hende ligegyldig. Inden tre Dage vil hun efter min Mening intet mere søle; men om hun maaskee har Ret, hvad Forskiel mellem evig Glæde og evig Pine! maaskee! dette Onde er skræffeligt. Ulykkelige! vox din egen, men ikke hendes Sjæl.

Der har De da den første Tvivl, der har gjort mig den Uvished mistænkt; De saa ofte har angrebet. Om ikke andet, befriede dog denne Tvivl mig fra den, der pinede mig. Jeg fattede strax en Beslutning, og af Frygt for at forandre den, løb jeg strax til Julies Seng. Jeg lod alle Mennesker gaas ud, og satte mig;

De kan selv domme hvordan jeg saae ud! jeg brugte hos hende ej den Forsigtighed, man maa iagttage for smaae Sjæle. Jeg sagde intet, men hun saae mig og forstod mig strax. Troer Du at sige mig noget nyt, sagde hun, og rakte mig Haanden? Nej, min Ven! jeg mærker det selv paa mig, at Døden nærmer sig: vi maae forlade hinanden!

Derpaa begyndte hun en lang Samtale med mig, som jeg nok skal fortælle Dem, og derved skrev hun sit Testament i mit Hjerte. Havde jeg endog mindre kjendt hendes, vilde hendes sidste Villie været tilstrækkelig for mig, til at have lært mig at kjende det.

Hun spurgte mig om hendes Tilstand var bekjendt i Huset? Jeg sagde hende at Sorg herskede overalt, men man vidste intet bestemt, og Doffen havde kun aabenbaret det for mig. Hun besvør mig omhyggeligen at skjule denne Hemmelighed det øvrige af Dagen. Claire, søjede hun til, vil ikke kunne udholde dette Stød, uden fra min Haand; hun vil døe; dersom det kommer fra en andens. Jeg bestemmer følgende Nat til denne sorgelige Pligt. Det er derfor især, jeg vilde høre Lægens Dom, for ej ved min personlige Mening, at udsætte denne Ulykkelige for et saa grusomt Stød,
paa

paa en falsk Formodning. Lad hende intet mærke inden den Tid, eller Du staaer Fare for at blive uden Veninde, og dine Børn uden Moder.

Hun talte med mig om sin Fader. Jeg tilstod hende at jeg havde sendt en Expres efter ham, men jeg tog mig vel vare for at sige til, at dette Menneſte, isteden for at lade sig nøje med at levere mit Brev, hvilket jeg havde befalet ham, skændte sig med at fortælle hele Tildragelsen, og det saa taabeligen, at min gamle Ven troede at hans Datter var druknet, faldt i Forſkrækkelse paa Trappen, og fik et Stød, som holdt ham ved Sengen i Blonay. Haabet at see sin Fader igjen rørte hende inderligere; og Vissheden om, at dette Haab var forgjaves, udgjorde ikke den mindste af de Ulykkelser, der skulde nage mig.

Feberanfaldene forrige Nat havde nderligere svækket hende. Den lange Samtale havde just heller ikke bidraget til at styrke hende; af Kraftløshed forsøgte hun paa at faae lidt Hvile om Dagen, først for tre Dage siden fik jeg at vide, at hun ej havde henbragt den hele Tid med at sove.

Imidlertid herskede Forſkrækkelse i Huset. Enhver ventede med mørk Laushed, at man

fulde drage ham ud af Forlegenheden, og vove
vede dog ej at spørge nogen, af Frygt for at
saae det at høre, han ej vilde vide. Man sag-
de til hverandre, at dersom der var noget godt
Nytt, vilde man nok gjerne fortælle det, ubes-
hagelige Efterretninger kunde man alt for tid-
lig saa at vide. I den Vaande, de vare
stodte, ansaae de det for at være nok, at der
intet indtraf, som behøvedes at fortælles dem.
Midt i denne skumle Rolighed var Madam d'Or-
be den eene Virksomme og Talende. Saasnart
hun var ude af Julies Kammer løb hun, istæ-
den for at gaae i sit Kammer og lægge sig,
over hele Huset, tog fat paa alle Menneſker,
spurgte hvad Lægen havde sagt og hvad man
sagde? Hun havde været Vidne til den fore-
gaaende Nat; hun kunde ej være uvidende om,
hvad hun havde seet; men hun søgte at føre
sig selv bag Buset, og nægte sine Dines Vid-
nesbyrd. De, hun spurgte, svarede intet uden
godt; dette gav hende Mod til at spørge de
andre, og stedse med en saa levende Urolighed
og i en saa angestfuld Tone, at man kunde
have vidst Sandheden tusinde Gange, uden at
være fristet til at sige hende den.

I Julies Selskab tvang hun sig, og den
værende Gjenstand, hun havde for Dine, stem-
te

te hende mere til Kummer end til Hæftighed. Hun frøgtede især for at lade hende see sin Fortvivlelse; men det lyffedes kun stet at skjule den. Man mærkede hendes Urolighed, selv i hendes Konsten paa, at synes rolig. Julie forfæmte paa den anden Side intet for at blinke de hende. Uden at gjøre sin Sygdom ubetydelig, talte hun om den, som om en overskænden Ting, og syntes blot bekymret for den Tid, hun behøvede for at komme sig ganske. Dette var da fremdeles een af mine Winsler, at see dem give hinanden gjensidig Beroligelse, da jeg dog saa godt vidste, at ingen af dem nærede det Haab i deres Sjæl, hvilket de tvang sig til at meddele hinanden.

Madam d'Orbe havde vaaget de to foregaaende Nætter; hun havde i tre Dage og Nætter ikke været af sine Klæder. Julie foreslog hende at gaac hen og lægge sig; men hun vilde ikke gjøre det. Nu godt da! sagde Julie; Lad mig rede hende et lidet Beje i mit Kammer! med mindre, lagde hun til, ligesom med Overlæg, at hun vil dele mit. Hvad siger Du dertil, Cousine! min Sygdom smitter ikke, Du er ikke bange for mig: lig i min Seng! Tilbudet blev modtaget. Man lod mig gaac, og jeg frængte virkelig til Hvile.

Jeg

Jeg stod tidlig op. Urelig over hvad der kunde være foregaaet om Natten, gik jeg ind i Kammeret ved den første Dør, jeg hørte. Af den Tilstand, hvori Madam d'Orbe var om Aftenen, kunde jeg slutte mig til den Fortvivlelse, hvori jeg vilde finde hende, og det Daaseri, hvo til jeg skulde være Vidne. Da jeg kom ind, saae jeg hende siddende i en Lænestol, mat og bleg, eller snarere sort an; hendes Øjne vare gulfarvede og næsten blinde; men Lid var hun, rolig, taleden tidet, og gjorde alt, hvad man sagde hende, uden at svare. Julie derimod saae mildere spag ud end om Aftenen; hendes Stemme var stærkere, hendes Væsen livligere; hun syntes at have faaet sin Cousines Munterhed. Jeg mærkede leffteligen paa hendes Farve, at dette bedre Udseende var en Virkning af Jeberen; men jeg saae hendes Blisstråle af, jeg veed ej hvilken, hemmelig Glæde, som bidrog til hiint sidste Udseende, og hvortil jeg ej kunde opdage Aarsagen. Lagen bekræftede ikke, destomindre sin forrige Dem, den Syge blev ved at tænke som han, og der var nu for mig intet Haab.

Jeg var nødt til at gaae ud for nogen Tid, og da jeg kom ind igjen mærkede jeg, at Bærelset var omhyggeligen bragt tilrette, der
herz

herstede Orden og Nøsthed; hun havde lådet Urtepotterne sætte paa Kaminen; Sengegardinerne vare tiltrukne paa en liden Nabning nær; Luften var forandret, man mærkede en behagelig Lust, og man skulde ikke have troet, man var i et Sengeskammer. Hun havde med ligesaa megen Omhu ordnet sit Matbord; Smag og Gode viste sig endog i hendes løse Paaklædning. Alt dette gav hende snarere Udseende af Stadsdame, der venter Selskab, end af en Landsbykone, der venter sin sidste Time. Hun saae min Forundring, og smilede til mig. Hun kunde læse paa mig, hvad jeg tænkte, og vilde svare mig, i det man førte hendes Børn ind. Du blev der da ikke talt uden om dem; og De kan vel vide, at hendes Kjørtegn, nu, da hun skulde forlade sine Smaae, hverken vare sunkne eller overlagte. Jeg mærkede endog at hun oftere og mere brændende henvendte sig med sine Omsavnelser til det Barn, der kostede hende Livet, ligesom det var paa den Maade worden hende kjerere.

Alle disse Omarmelser, disse Sukke, disse Henrykkelser vare Gaader for de stakkels Børn; De elskede hende om, men det var deres Alders Omhed; de begreb intet af hendes Tilstand,

Rand, hendes fordoblede Kjærtegn, hendes Klage
 over aldrig at see dem mere; de saae os
 bedrøvede og gråd, mere vidste de ikke. Skøndt
 man lærer Dørn Dødens Mavn, have de dog
 intet Begreb om den: de hventen frugte den for
 sig selv eller for andre; de frugte for at lide,
 ej for at døe. Naar Smerten afsvang deres
 Moder nogen Klage, gjennemfrangte de os
 Skrig Lysten; naar man talte til dem om at
 miste hende, flulde man troet de vare sandseles
 se. Eene Henriette, lidet aldre end de andre,
 og af et Kjon, hvis Hølelse og Indsigter udvif
 tes tidligere, syntes urolig og forvirret over at
 see sin lille Mama i en Seng, hun, som altid
 var oppe iørend hendes Børn. Jeg erindrer
 at Julie i den Anledning gjorde en Anmerk
 ning gandske og aldeles i hendes Maneer over
 Vespasians usle Forsængelighed, som blev lig
 gende medens han kunde handle, og rejste sig,
 da han ikke kunde udrette mere *). Jeg veed ikke,
 sagde

*) Dette er ikke saa gandske riotigt. Evetonius
 siger, at Vespasian arbejdede som sædvanlig paa
 sin Dødseng og gav Audients; men det havde
 maaskee virkelig været bedre, at han havde staaet
 op for at give Audients, og ligget for at døe.
 Jeg veed at Vespasian, uden at være en stor
 Mand,

sagde hun: om en Keiser skal døe staaende; men jeg veed meget godt, at en Husmoder ej bør være sengeliggende uden for at døe.

Efter at have udtømt sit Hjerte i Anden-
ning af sine Børn, efter at have taget enhver af
dem for sig, især Henriette, som hun holdt meget
længe, og som jamrede sig og hulkede i det
hun fik hendes Kys, kaldte hun alle tre for sig,
gav dem sin Velsignelse, og sagde til dem, i det
hun viste dem Madame d'Obe: gaae, mine
Børn! gaae og kys eder for eders Moders
Fødder; det er den Moder, Gud giver eder,
han har intet taget fra eder! — Strax løb
de til hende, kastede sig paa Knæ, greb hende
deres Hænder, kaldte hende deres gode Mama,
deres anden Moder. Claire hældte sig mod
dem, men i det hun trakkede dem i sine Arme,
stræbte hun forgjæves at tale, hun kunde kun
sufte;

Mand, var i det mindste en stor Gørse. Det
er ligemeget; hvilken Rolle man end har spillet
i sit Liv, bør man dog ikke i sin Død spille Ko-
medie. *)

Forsfatteren.

- *) Rousseau stater her til Bespassans pralende Ord,
da han mærkede sin Dodstund nærme sig: en
Keiser, sagde han, i det han vilde staae op af
Sengen: bør døe staaende.

Oversætteren.

fulke; hun kunde ikke sige et eneste Ord; hendes Stemme kvaltes. Døm selv om hvor rørt Julie var; dette Optrin begyndte at blive alt for levende, jeg gjorde Ende paa det.

Da disse smægtende Djebliske vare forbi, satte man sig rundt om Sengen og snakkede, og skøndt Julies Munterhed havde tabt sig lidt, saae man dog den samme tilfredse Mine i hendes Ansigt; hun talte om alt med en Opmærksomhed, og en Deeltagelse, der vidnede om en nagsfri Aand; intet gik hendes Øre forbi, hun var saa gandske inde i Samtalen, som hun ikke havde havt andet at gjøre. Hun foreslog os at spise til Middag i hendes Kammer, for at spare os saa lidt mueligt; De kan vel indsee at dette Tilbud ej blev afflaaet. Man anrettede uden Støj, uden Forvirring, uden Uorden, med et saa stadigt Væsen, som om det havde været i Apollosalen. Gauchon og Børnene spiste ved Bordet. Julie, som saae, at man manglede Spiselyst, udsandt Middel til at saae os til at spise af alt; snart foregav hun sin Koffepiges Anvisning, snart vilde hun vide, om hun selv torde nyde noget deraf; snart bragte hun vor Sundhed med i Spillet og sagde: at vi behøvede Kræfter til at tjene hende; stedse viste hun os den For-
nøjelse,

nøjelse, vi kunde gjøre hende, saaledes, at der ingen Marsag levedes os til at sige nej, og hun frydte sig alt dette med en Bystighed, der drog vort Blik fra den sørgelige Gjenstand, som fuffelsatte os. Kort en Husmoder, som var betænkt paa at traktere, kunde ikke ved fuldsommen Sundhed mere udmærket, mere forbindtlig, mere elskværdig seet sine Gremmede til gode, end den døende Julie saae sin Familie tilgode. Intet af alt det, jeg havde troet af forudsee, indtraf: intet af det jeg saae, kunde forenes i mit Hoved. Jeg vidste ikke hvad jeg skulde tænke; jeg var ikke mere paa det samme Sted.

Efter Maaltidet mældte man Præsten. Han kom som Ven af Huset, hvilket han meget ofte gjør. Nattet jeg ikke havde ladet ham falde, fordi Julie ikke havde forlangt det, maa jeg dog tilstaae at jeg blev glad ved hans Komme; og jeg troer ikke at den Jyrgeste i Eroen under lige Omstændigheder havde kunnet see ham med mere Fornøjelse. Hans Marværelse skulde opklare mange Tvivl, og drage mig ud af en forfærdelig Uvisshed.

Erindre Dem den Bevæggrund, der havde bragt mig til at bebude hende den sig nærmende Ende. Hvorledes kunde jeg af den Virkning, som

som jeg efter mit Begreb troede, denne skrækkelige Tidende maatte frembringe, forestille mig den, der virkelig sandt Sted? Tænk! denne andægtige Kone, der i Sundhedstilstand aldrig levede nogen Dag uden at forrette sin Andagt, og satte een af sine Jernøjelser i Bønnen, tænk Dem denne Kone, der ej har mere end to Dage at leve, og seer sig nær ved at møde for en frygtelig Domsstoel, istedenfor at berede sig til dette skrækkelige Djeblil, istedenfor at gjøre Regnskab for sin Samvittighed, morer sig med at pynte sit Kammer, indrette sit Datsbord, snakke med sine Venner, og oplive deres Maaltid, og i alle sine Samtaler aldrig nævne et eneste Ord om Gud eller Salighed! hvad skulde jeg tænke om hende og hendes sande Følelser? Hvorledes skulde jeg forene dette hendes Forhold med de Forestillinger, jeg havde om hendes Gudsfrugt? Hvorledes skulde jeg rime den Brug, hun gjorde af Livets sidste Djeblilblikke med det, hun havde sagt til Lagen om deres Værd? Alt dette var efter min Følelse en usforklarlig Gaade; thi skøndt jeg ikke ventede at finde hos hende al den lave Skindhellighed, som hos andre Andægtige, forekom det mig dog at være Tid at tænke paa det, hun betragtede saa saare vigtigt, og som ikke laade

lede nogen Opsættelse. Naar man er andagtig i Livets Sværm, hvorledes maa man da ikke være i det Djeblif, man skal forlade denne Verden, og der er intet at gjøre uden at tænke paa den anden?

Disse Betragtninger bragte mig saavidt, som jeg neppe havde ventet at komme. Jeg begyndte næsten at blive urolig over, at mine Meninger, som jeg saa ubesindigen havde forfægtet, omfider alt for meget havde smittet paa hende. Jeg havde ikke antaget hendes, og dog ønskede jeg ikke at hun skulde have givet slip paa dem. Havde jeg været syg, vilde jeg vist været død i min Tro, men jeg ønskede dog ogsaa, at hun skulde døe i sin, og jeg sandt, at jeg, saa at sige, bovede mere i Hensyn til hende end til mig selv. Disse Modsigelser ville forekomme dem overdrevne; jeg finder dem ikke fornuftige, og dog have de været virkelige. Jeg paatager mig ikke at retfærdiggjøre dem; jeg fortæller dem blot.

Endelig kom det Djeblif, da min Tvivl skulde opløses; thi det var let at forudsee at Præsten seent eller tidligen vilde lede Samtalen paa det, der udgjør Gjenstanden for hans Embede, og om end Julie havde været i Stand til at forstille sig i sine Svar, maatte det dog have

Have været hende saare vanskeligt, at forstille sig nok til, at jeg ikke med min forberedte Opmærksomhed skulde have opdaget hendes sande Tanke.

Alt gik, som jeg tænkte. Jeg forbigaaer de almindelige Ting, Blandede med Lovtaler, der tjente Præsten som Overgang til den egentlige Sag, jeg vil fremdeles ej tale om det Rørende, han sagde hende, om den Ensalighed at frøne et dydigt Liv med en friskelig Hensigt. Han anmærkede, at han undertiden havde hørt Ytringer af hende, hvilke i visse Poster ikke gængsle stemmede overens med Kirkens Lærdom, det er at sige, med den Lærdom, sund Fornuft maatte ulede af Skriften; men da hun aldrig paa staaelig havde forsvaret dem, haabede han, hun vilde døe i de Troendes Samsund, hvori hun havde levet, og berolige sig ved Kirkens almindelige Bekjendelse.

Da Julies Svar var afgjørende for min Tvivl, vil jeg næsten Ord til andet nedskrive det; thi jeg hørte nøje til, og optegnede strax hvad jeg hørte.

«Tillad mig min Herre! at begynde med
«at takke Dem for al den Møje De har havt
«for at lede mig paa Sædelighedens og den
«friskelige Troes rette Bane, og for den Mild-
«hed

«hed hvormed De har rettet eller taalet mine
«Bidsfarelser. Gjennemtrængt af Agtelse for
«Deres Nidhæd, og af Erkjendtlighed for
«Deres Godhed, tilstaaer jeg med Fornøjelse,
«at jeg skylder Dem alle mine gode Beslutnin-
«ger, og at De stedse har skyndt mig til at
«gøre det Gode og troe det Sande.»

«Jeg har levet og jeg døer i den protes-
«tantiske Kirkes Skød, der henter sin eeneste
«Rettesnor af den hellige Skrift og Fornuften;
«mit Hjerte har altid beskrevet, hvad min Mund
«bejendte; og naar jeg ikke, efter Deres Ind-
«sigter, maaskee har vist at den Færdighed,
«jeg burde, var det en Virkning af min Vist-
«for al Slags Forstillelse; det, der var mig
«umuligt at troe, kunde jeg ej sige, jeg troede;
«jeg har altid oprigtigen søgt det, der var overs-
«enstemmende med Guds Ære og med Sands-
«heden. Jeg har kunnet fejle i mine Unders-
«søgelser; jeg er ej saa stolt, at jeg altid tæn-
«ker at have havt Ret; jeg har maaskee altid
«havt Uret; men min Hensigt har stedse været
«reen, og jeg har stedse troet, hvad jeg sagde,
«jeg troede. Dette var alt, hvad der i saa
«Henseende berøede paa mig. Har Gud ej
«mere opløst min Fornuft, er han naadig
«og

«og retfærdig, og kunde han vel fordræ Megns
«skab for en Gave, han ei har givet mig?»

«Dette, min Herre! er det væsentligste jeg
«har at sige Dem, i Henseende til de Tanker,
«jeg har udfæst. For alt det Dvrige svarer min
«nærværende Tilstand Dem for mig. Nu da
«jeg formodedest min Ungdom er tankespredt, overs-
«ladt til en rasende Jeber, er det da Tid at
«forsøge paa at tale fornuftigere, end jeg gjorde
«da min Forstand var ligesaa sund, som jeg
«fik den? Bedrog jeg mig da, hvor meget
«lettere kan jeg nu bebrøge mig, og beroer
«det vel paa mig, i den Krafsløshed jeg ligger,
«at troe noget andet, end det jeg har troet, da
«jeg var stærk? Det er Fornuften, der bestemmer
«mer den Mening, man foretrækker, og da min
«har tabt sin bedste Virkekraft, med hvad Gals-
«dighed kan jeg da opofre det, jeg nu har til-
«bage af dens Kræfter, til de Meninger, jeg
«antager nu, da jeg næsten er den berøvet. Hvad
«er der nu tilbage for mig at gjøre? det er at
«henslæbe mig under det, jeg forhen har troet;
«thi Hensigtens Reenhed er den samme. Svær
«ver jeg i Bilsfarelse, elsker jeg den dog ikke;
«dette er nok til at berolige mig i min Tro.»

«Hvad Beredelse til Døden angaaer, da
«er den gjort; slet, det er sandt, men saa godt
«jeg

Jeg har kunnet, dog bedre i det mindste, end
 jeg nu kunde gjøre den. Jeg har bestræbt
 mig for ej at bide med denne vigtige Pligts
 Opfyldelse, til jeg ej var i Stand til at op-
 fylde den. Jeg bad i mine sunde Dage; nu
 befaler jeg mig Gud i Bødd. Den Enges
 bedste Bøn er Taalmodighed: den bedste Fors-
 herbedelse til Døden er et retskaffent Liv; jeg
 kjenner i det mindste ingen anden. Ved at
 tale med Dem; ved at forrette min Andagt,
 ved at stræbe paa at opfylde de Pligter, Gud
 har pålagt mig, søgte jeg at danne mig til
 at møde for hans Domstol; paa den Maade
 tilbad jeg ham af alle de Kræfter, han har
 givet mig; hvad skal jeg nu gjøre, da jeg har
 tabt dem? Er vel min adspredte Sjæl i Stand
 til at opløste sig til ham? Er vel disse Levs-
 tninger af Livets halv udslufte End værdige
 til at ofres ham, nu, da de næsten ere forta-
 rede af Lidelser? Nej, min Herre! han har
 forundt mig dem, for at opofre dem for de
 Mennesker, han lod mig elske, og som han
 vil jeg nu skal forlade. Jeg siger dem Far-
 vel, for at gaae til ham; det er med dem,
 jeg skal fæstelsætte mig; snart skal han ene var-
 ere min Gjenstand. Mine sidste Fornøjelser paa
 Jorden ere tillige mine sidste Pligter. Op-

& falder jeg ikke Guds Villje, naar jeg forreter
 & ter de Synder, Menneſkeheden forpligter mig
 & til, ſeend jeg overlader dens Bytte? Hvors
 & for ſkal jeg ſtille en Urolighed, ſom jeg ikke
 & har? Min Samvittighed er ikke ſaaret; har
 & den nogenſinde opvaakt Frygt hos mig, var
 & det mere i min ſunde Tilſtand end nu. Min
 & Tillid udfletter alle dens Bebrejdelſer; den
 & ſiger mig, at Gud er mere naadig, end jeg
 & er ſkyldig, og min Sikkerhed fordobles i det
 & jeg mere og mere nærmer mig til ham. Jeg
 & bringer ham ikke en ufuldkommen, længe udsat
 & og afsvungen Bodsærdighed, ſom ej kan
 & være oprigtig, da Frygten ſoraarsager den,
 & og ſom blot fremkonſtes for at bedrage ham.
 & Jeg bringer ham ikke den unyttige Reſt af
 & mine Dage, fulde af Kummer og Misnøje;
 & et Røv for Sygdom, Smerter og Dødens
 & Engſtelſer, hvilket jeg ej kunde give ham,
 & uden nu, da jeg intet kan udrette mere. Jeg
 & bringer ham mit hele Liv, fuldt af Synder
 & og Feil, men frit for Ugudeliges Mag, og
 & de Laſtefuldes Forbrydelſer. »

& Til hvilke Qvaler ſulde vel Gud fordømme
 & me min Sjæl? De Forſkudte, ſiger man,
 & hade ham! ſaa maatte han da forhindre mig
 & fra at elſke ham? Jeg frygter ikke for at
 & forſ

«Første beres Tal. O store Bæsen! evige,
 «ophøjede Forstand! Livets og Lykkelighedens
 «Kilde, Staber, Opholder, Menneskets Fader
 «og Naturens Herre! almagtige, algode Gud,
 «om hvem jeg aldrig et Øjeblik tvivlede, og
 «for hvis Dine, jeg altid vilde leve! Jeg veed
 «det; det fryder mig; jeg skal snart stilles for
 «din Trone. Inden saa Dage, skal min Sjæl,
 «fri fra sit Fængsel, begynde at ofre Dig me-
 «re værdigen den evige Huldning, som i Udøvel-
 «selighedens Rige skal udgjøre min Lykke. Alt
 «hvad jeg til det Øjeblik er, regner jeg for
 «intet; mit Begjær lever endnu, men mit mors-
 «eratske Liv her er endt. Jeg er ved Enden
 «af min Bane, og er allerede dømt for det
 «Forbifangne. At lide og døe er det eneste,
 «der staaer endnu tilbage for mig: det er Na-
 «turens Sag; men jeg har stræbt at leve saas-
 «ledes, at jeg ej behøvede at tænke paa Dø-
 «den; og nu da den nærmer sig, seer jeg den
 «uden Skræk. Den der sover ind paa en Fas-
 «ters Skjød, er ej bange for at vaagne».

Denne Tale, fremsagt i en alvorlig og
 bestemt Tone, med tilføgende Eftertryk og i
 forhøjet Stemme, gjorde paa alle Tilskadere
 vende, mig ikke undtagen, et saa meget mere
 levende Indtryk, som hendes Dine, der frems-

ſagde den, kindrede af en overnaturlig Ild; en ny Glønde oplyndte hendes Garve; hun ſyntes ſtraaltende; og derſom der er nogen Ting i Verden, der forſtjener Navn af Himmelfk, var det hendes Aſyn, ſaa længe hun taler.

Præſten ſelv, hemmen, fortrykket af det, han havde hørt, udgik med Sinen og Hænderne hævede mod Himmelen: Stort Gud! Gud! dette er den Dørkelfe, der behager Dig; modtag den naadig; Jorden ofrer Dig ſaa ſnædanne.

Madam! ſagde han, i det han nærmede ſig hendes Seng, jeg troede at lære Dem, og det er Dem, der lærer mig. Jeg har intet videre at ſige Dem. De har den ſande Tro, ſom beſtaaer i at elſke Gud. Brug den dyrebare Rolig ed, en god Samvittighed giver, den vil ikke ſkuffe Dem. Jeg har ſeet mange Kriſtne i den Tilſtand De er, men jeg har ej fundet hin Rolighed, uden ene hos Dem. Hvad Forſkjel paa en ſaa rolig Ende og beangſtede Synderes, der ej opdyngge deres ſomme og tørre Bø uer, uden fordi de ere uværdige til at worde bønhørte! Madam! Deres Død er ligesaa ſkøn, ſom Deres Liv: De har levet for kriſtelig Kjerlighed, og De dør, ſom Martyrinde for den moderlige. Enten nu
Gud

Gud skænker os Dem igjen for at tjene os som
Vænster, eller han falder Dem til sig, for at
frøe Deres Dyder, maatte vi dog altid ønske
at leve og døe, som De! da skulle vi vorde
vor Højsalighed visse i et andet Liv.

Han vilde nu gaae, men hun holdt ham
tilbage. De er min Ven, sagde hun til ham,
og een af dem, jeg seer med mest Fornøjelse;
det er for saadanne Venner mine sidste Brev
bliffe ere mig dyrebare. Vi skulle nu for saa
lang Tid skilles ad, derfor maae vi ej skilles
saasnart. Han blev med Glæde, og jeg gik
derpaa ud.

Da jeg igjen kom ind, mærkede jeg at
Samtalen var bleven fortsat om den samme
Gjenstand, men i en anden Tone, og som om
en ligegyldig Materie. Præsten talte om den
falske Wand, man tilskrev Kristendommen, ved
blot at gjøre den til en Religion for Døende,
og dens Bæret til Mennesker, der behøve til-
fe. Man betragter os, sagde han, som Dø-
dens Apostle, fordi man staar i den magelige
Mening, at eet Aar tee's Bodfærdighed er
nok til at udstelte halvtredshundstyve Aars Forbry-
delsers og almaa Misset man ej om at see os
førend paa det aller sidste. Vi maae gaae Glæde
te i en sørgelig Saae, og vi maae paatage os

en skøtlig Mine; man gjør alt for at gjøre os
 sale. I andre Kirker er det endnu værre. En
 døende Katholik er omringet af lutter Gjenstans-
 de, der forfærde ham, og af Ceremonier, der jor-
 de ham levende. Af den Umage man gjør sig
 for at drive onde Aander bort fra ham, troer
 han at hele Værelset er fuldt af saadanne Væs-
 sener; han dør tusinde Gange af Skrak, in-
 den man er færdig; — og i denne anfælsige Til-
 stand styrter Kirken ham, for at have større
 Fordeel af hans Pung. Lader os takke Gud,
 sagde Julie, at vi ej ere fødte i disse Aagers
 religioner, der dræbe Folk, for at arve dem,
 og som, ved at sælge Paradies til de Rige,
 oversføre i den anden Verden den uretsfærdige
 Ullighed, der hersker i denne. Jeg troer gands-
 ke vist, at alle disse skumle Forestillinger nære
 Bantroen og opvække en naturlig Affekt for den
 Kirke, der fremmer dem. Jeg haaber, sagde
 hun, i det hun saae paa mig, at den, der skal
 opdrage vore Børn, vil følge gandske modsat-
 te Grundsaetninger, og ikke gjøre Dem Reli-
 gionen sørgelig og mørk, ved uophørligen at
 blande den med Tanken om Døden. Naar
 han lærer dem at leve dydigen, skulle de nok
 dø meget roligere.

I det følgende af denne Samtale, som var mindre vedholdende og mere afbrudt, end jeg fortæller Dem den, fik jeg et fuldkomment Begreb om Julies Grundsætninger, og den Udsærd, der havde forarget mig. Alt bestod deri, at da hun mærkede hendes Tilstand var saa uheldig, tænkte hun ene paa, at bortfjerne de unyttige og sørgelige Ting, som de Døende af Brøgt samle omkring sig, enten for at bedrage os i vor Kummer, eller for at skabe et til ingen Nytte nedslaaende Syn. Døden, sagde hun, er i og for sig selv bitter! Hvorfor skal man gjøre den mere affkøelig? den Umage andre spille paa at ville forlænge deres Liv, anvender jeg paa at nyde mit indtil Enden. Det fremmer blot an paa at være paa sin Post; alt det Øvrige falder af sig selv. Skal jeg gjøre mit Bærelse til et Hospital, til en Gienstand for Affekt og Misfornøjelse; just naaer min sidste Sussel skal være at forsamle Alt, hvad der er mig kjær omkring mig? Naar jeg lader Lusten forarbejdes, maa jeg holde mine Børn ude, eller sætte deres Helbred paa Spil. Naar jeg ligger i en Tilstand, der gjør Folk bange, vil ingen gjenkjende mig mere; jeg er ej længere den samme for dem; I ville Alle erindre Eder at have elsket mig, men I ville ikke mere taale

te Synet af mig. Selv, medens jeg endnu lever, vil det straffelige Syn pine mig, at jeg indjager mine Venner den samme Angest, som om jeg allerede var død. Isteden for alt dette, har jeg fundet den Kunst at udvide mit Liv uden at forlænge det. Jeg er; jeg elsker og elstes; jeg lever til mit sidste Suf. Dødens Øjeblik er intet; Naturens Onde er ubefrydeligt, naar jeg har løst øiet mig fra det indbildte.

Alle disse og flere saadanne Samtaler holdtes i Nærvarrelse af den Enge, Præsten, undertiden Lægen og mig. Madagt d' Orbe var altid nærværende, men blandte sig aldrig i Taler. Opmærksom paa sin Venindes Fornødenheder, var hun altid redebon til at tjene hende. Den øvrige Tid var hun ubevagelig og næsten livløs; hun betragtede hende uden at sige noget, og uden at høre noget, af hvad man sagde.

Jeg frygtede for at Julie skulde alt for meget udtømme sine Kræfter ved at tale; jeg henvendte mig derfor af det Øjeblik, Præsten og Lægen stode og talte sammen; og i det jeg nærmede mig, hviskede jeg til hende: det er at tale alt for meget for en Eng; det er megen Fornuft hos en, der ikke troer sig istand til at tale fornuftigen.

Ja, sagde hun gandske sagte til mig, jeg taler alt for meget for en Syg, men ikke for en Døende; snart kan jeg ikke tale mere. Hvad mine Betragtninger angaar, skal jeg ikke anfille flere, men jeg har anstillet dem. Medens jeg var frisk vidste jeg, jeg skulde dø. Jeg har ofte tænkt paa min sidste Sygdom; jeg har nu Fordeel af mine Fremtids Blik. Jeg er hverken i Stand til at tænke eller beslutte; jeg siger blot det jeg har tænkt, og gjør det jeg forhen har besluttet.

Det øvrige af Dagen, paa nogle Omstændigheder nær, forløb med samme Rolighed og næsten paa samme Maade, som om alle Mennesker befandt sig vel. Lulie var, som om hun fuldkommen havde været frisk, blid og venlig. Hun talte med samme Forstand, samme Aandsfrihed, samme takkelige Væsen som ellers, hun var stundom endog munter: Omfærd opdaagede jeg i hendes Dine en vis Glædes Bevægelse, der mere og mere foruroligede mig, og som jeg besluttede at faae Oplysning hos hende om.

Jeg bide ej længere end til en Aftenen. Da hun saae at jeg stundede efter en Samtale under fire Dine, sagde hun til mig: Du har forkommet mig; jeg vilde gjerne tale med Dig.

Dig. — Meget godt, svarede jeg; men siden jeg har forekommet Dig, maa Du tillade, at jeg forklarer mig først.

Du satte jeg mig hos hende, saae hende flint i Øjnene og sagde: Julie, min dyrebare Julie! Du har saaret mit Hjerte: ak! Du har biet meget lange! ja, blev jeg ved, da jeg saae hun betragtede mig med Forundring, jeg har seet dit Hjertes Mening; Du er glad ved at døe; Du er meget vel fornøjet med at forlade mig. Erindre Dig din Mands Forhold, medens vi have levet sammen. Har jeg forstjænt en saa grusom Yttring? Strax tog hun min Haand, og sagde i en Tone, der trængte dybt ind i min Sjæl: Hvad? jeg vil forlade Dig? Er det det Du læser i mit Hjerte? Har Du saa snart forglemmt vor Samtale i Gaar? — Smidlertid, tog jeg Ordet, døer Du fornøjet... jeg har seet det.... jeg seer det.... — Wie lidt, sagde hun, jeg døer fornøjet, det er sandt, men det er at døe, som jeg har levet, værdig til at være din Kone. Spørg ikke videre, jeg flager Dig intet mere, men der, sagde hun, og trak et Papiir frem under sin Hovedpude, der vil Du finde den hele Hemmelighed forklaret. Dette Papiir var et Brev, hvis Udskrift jeg saae var til Dem. Jeg leverer Dig det aabent, sejede

skede hun til i det hun rakte mig det, at Du, naar det er læst, kan bestemme Dig til, enten at sende det bort eller beholde det, ligesom Du finder det overensstemmende med Din Klogskab og min Lykke. Jeg beder Dig ikke at læse det medens jeg lever; og jeg er saa sikker paa hvad Du vil gjøre, naar jeg beder Dig derom, at jeg ikke engang vil Du skal love mig det. Brevet finder Du her hængt. Desværre! den der har skrevet det, er død, og det er mig vanskeligt at troe, hun er ikke mere.

Siden talte hun om sin Fader med megen Urolighed. Hvad sagde hun, han hved hans Datter er i Fare og jeg hører ikke tale om ham. Skulde der vel være tilfældt ham nogen Ulykke? Skulde han vel have hørt op at elske mig? Hvad! min Fader! ... denne saa smukke Fader saaledes forlade mig . . . lade mig bære uden at see ham . . . uden at modtage hans Velsignelse! hans sidste Bønnetag! o Gud! hvilke bittere Bedrøvelser vil han gjøre sig, naar han ikke finder mig mere! Denne Tanke var hende smertelig. Jeg indsaac, at hun lettere vilde finde sig i Forestillingen om, at hendes Fader var syg, end at han var ligegyldig. Jeg betrukkede at sige hende Sandheden; og virkelig

var den Urelighed, hun derved udfreder, mindre grusom for hende, end hendes første Mistanke. Smidderstid virkede dog Tanken, om ikke at see ham, mere levende hos hende. Al! sagde hun, hvad skal der blive af ham efter mig? Hvem skal han holde sig til? At overleve sin hele Familie. . . . Hvilket Liv maa han føre: han bliver ene: han lever i Grunden ikke mere. Dette Øjeblik var det af dem, hvori Dødens Nadsel viste sig, og hvor Naturen fik sit Hens redømme igjen. Hun fælede, soldede sine Hænder, opløstede sine Øine, og jeg saae hende virkeligen gjøre denne besværlige Bøn, som hun havde sagt var den Enges.

Hun henvendte sig igjen til mig. Jeg for-
 ler mig søg, sagde hun; jeg forudsæer at den-
 ne Samtale maaskee kunde være den sidste,
 vi have sammen. For vor Forenings Skyld,
 for vore flære Børns Skyld, som ere dens
 Pant, var ikke mere ubillig mod Din Kos-
 ne. Jeg skulde glæde mig over at forlade Dig!
 Du, som har levet blot for at gjøre mig viis
 og lykkelig. Du, der af alle Mænd var den
 mest passende for mig; den eneste maaskee med
 hvem jeg kunde staae overens og vende en
 brød-Rone! Du troe mig, dersom jeg satte
 nogen Pris paa Livet, var det for at henbringe

ge det med Dig. Disse Ord, der bleve sagte med Smilhed, rørte mig i saadan Grad, at jeg ved idelig at føre hendes Hænder, som jeg holdt i mine, til min Mund, mærkede at de vadedes af mine Taarer. Jeg troede ikke mine Dine nogensinde kunde sælde dem. De vare de første siden jeg kom til Berden, og de skulle blive de sidste til min Død. Efterat have udøst dem for Julie, bør jeg ikke udøse dem for noget andet i Berden.

Denne Dag var for hende en Udmattelses Dag. Madam d'Orbes Forberedelse om Natten; Opriisnet med Solnen om Morgenens, Samtalen med Paffen om Eftermiddagen, og om Aftenen med mig, havde udtømmet hendes Kræfter. Hun havde haft en liden Smule mere Ro den Nat, end de foregaaende Natter, enten det nu var fordi hun var saa svag, eller fordi Seberaanstødene virkelig havde tabt sig.

Om Morgenens, Dagen derpaa, kom man og sagde, at et meget fletkladt Menneske bad Indstandigen om at faae Gruen i Tale under fire Dine. Man fortalte ham den flette Tilstand, hun var i, men han vilde slet ikke lade sig sige; han foretog, at det angik en god Handling; han kjendte Gruen godt, og vidste at saalange hun aandede, aandede hun for det Gode.

Godde. Hun havde gjort sig det til en ufravigelig Regel, aldrig at afvise nogen, især Ulykkelige. Man meldte mig dette Menneskes Nærværelse, førend man vilde vise ham bort, og jeg bad ham komme ind. Han var ganske pjaltet; hans Mins og Tone var Glendighedens, men i øvrigt kunde jeg intet opdage, hverken i hans Ansigt eller Tale, der kunde give mig Nette Tanker om ham. Han paastod, han vilde ikke tale med andre end Julie. Jeg sagde ham, at naar det ikke var andet end en Underkøttelse til Livets Ophold, han forlangte, besværedes det ej at foruroilige en Kone, der laae paa sit Yderste, da jeg vilde gjøre det samme, hun kunde have gjort. — Nej, svarede han, jeg forlanger ingen Penge, skjøndt jeg trænger højligen til dem; jeg forlanger en Ting, der tilhører mig; en Ting, jeg agter mere end al Verdens Skatte, en Ting, jeg ved min egen Brøde har tabt, og som Bruen allene anden Gang kan give mig.

Denne Tale, hvoraf jeg intet fattede, besværedes mig dog. Et slet Menneske havde funnet sige det samme, men aldrig havde han sagt det i samme Tone. Han forlangte at aabenbare sin Hemmelighed, uden Tjenernes og uden Kammerjomfruens Nærværelse. Denne

Forfigtighed forekom mig sælsom; ikke bestominde understøttede jeg den. Jeg søgte ham til hende. Han havde sagt mig at Madam d'Ors be kjendte ham. Han gik lige forbi hende, hun kjendte ham ikke, hvilket jeg ej forundrede mig over. Julie kjendte ham strax, og, da hun saa ham i denne bedrøvelige Paaflødning, besbrejdede hun mig, at jeg havde ladet ham gaa saaledes. Denne Erkjendtlighed var rørende. Claire, opvakt ved Støjen, nærmede sig og kjendte ham endelig, og yttrede ogsaa nogle Tegns til Glæde, men hendes gode Hjertes Yttringer tabte sig i en dyb Kummer. En eneste Gølelse opslugede Alt; hun kunde ej mere sige for noget.

Jeg behøver ej, som jeg troer, at sige Dem, hvor dette Menneske var. Hans Døds værelse opvakte mange Erindringer; men i det Julie trøstede ham og gav ham godt Haab, blev hun angreben af hæftige Qualmer, og faldt i en saa stærk Besvimelse, at man troede hende nær Døden. For ikke at gjøre nogen Støj, og for at forekomme Udspredelser i det Øjeblik, man blot maatte være betænkt paa at hjælpe hende, lod jeg Mennesket gaa ind i det andet Værelse, og bad ham lukke efter sig. Fauchon blev faldet, og ved anvendt Tid og

Moj

Moje kom den Enge sig igjen af sin Besvimmelse. Da hun saae os alle forstrækkede rundt omkring sig, sagde hun: Mine Børn! det er kun et Forsøg; det var ej saa gyseligt, som man tænker.

Men blev der igjen stille; men Forstrækkelsen havde været saa hastig, at den bragte mig til at gleðme Mennesket i Bærelset, og da Julie spurgte mig, gandske sagte, hvor han var bleven af, var Bordet dækket og alle Mennesker sadde der. Jeg vilde gaae ind og tale med ham, men han havde lukket Døren i indensfor, som jeg havde bedet ham om, jeg maatte da vie til efter Maaltidet, for at lukke ham ud.

Medens vi spiste, talende Boffon, som ogsaa var her, om en ung Enke, den man sagde vilde giftes igjen, og han tilføiede adskilligt om Enkers forgelige Skjæbne. Der er, sagde jeg, nogle, som ere end mere at beklage. Det er de Enker, hvis Mand ere levende. — Det er sandt, svarede Fauchon, der saae at Talen var om hende, især naar Mændene ere dem fjære. Nu begyndte hun at tale om sin Mand, og, da hun stedse havde talet om ham med Hengivenhed, var det naturligt at hun sagde det samme i det Dieblis, Tabet af hendes Betsgjærelinde vilde gjøre Saynet af hendes Mand
end

end mere føleligt. Hun gjorde det ogsaa i meget rørende Udtryk og roste hans gode Hjerter, men beklagede de onde Exempler, som havde forført ham, og yttrede en saa oprigtig Bængsel efter ham, at hun, der allerede var stemt til Kummer, blev rørt indtil Taarer. I det samme aabnes Kammeret, Manden i Pjaltterne kom ilende ud, stortede sig til hendes Fæde, omfavnede dem og brast i Graad. Hun holdt et Glas; det faldt fra hende. Al Ulykkelige! hvorfra kommer Du? Hun daanet hen over ham og skulde være falden i Asmagt, hvis man ikke havde illet hende til Hjælp.

Det øvrige kan man let forestille sig. I et Djetlik vidste man over hele Huset, at Claudius Anet var kommen, den gode Haukhons Mand! hvilken Høitid? aldrig saasnart var han kommen ud af Kammeret, før end han blev forsynet med Klader. Om enhver ikke havde haft uden to Skjorter, vilde Anet have faaet ligesaa mange allene, som alle de andre tilsammen havde beholdt. Da jeg gik ud for at bringe ham i Klader, fandt jeg mig saa godt forekommet, at jeg maatte bruge Myndighed for at faae dem, der havde forsynet ham, til at tage deres tilbage.

Tauchen vilde imidlertid ikke forlade sin Brue. For at give hende Leilighed til at opofte nogle Timer for hendes Mand, foregav man, at Børnene trængte til frisk Luft, og det blev overdraget hende og ham at følge dem.

Dette Optrein forstyrrede ikke den Enge, som de foregaaende. Dets Indtryk var hos haneligt og vakte blot gode Følelser hos hende. Claire og jeg henbragte Eftermiddagen ene hos hende, og to Timer havde vi en rolig Samtale, hvilken hun gjorde til den mest mørende og mest henrivende, vi have haft.

Hun begyndte med nogle Anmærkninger over det rørende Skuespil, der nyligen havde været os saa paasaldende, og gjenkaldte sig saa levende sine første Ungdoms Dage. Derpaa fulgte hun Tildragelsernes Traad og gav et kort Oversyn over sit hele Liv, for at vise, at hun, i det hele tagen, havde været fornøjet og lykkelig, at hun Skridt for Skridt var fægen til den Ulykkeligheds Spids, der paa Jorden kan naaes, og at det Tilfælde, der endte hendes Dage midt i deres Løb, bestemte sandsynlig, ifølge Naturens Orden, den paa seligste Tid at skilles saavel fra Glæder som Sorger.

Hun takkede Himlen, der havde givet hende et sølsomt og for det Gode bestemt Hjerte, en sund Forstand, en forekommende Skabning, og havde ladet hende fødes i Frihedens Land, og ikke blandt Slaver, i en agtet Familie og ej blandt Forbrydere, i gode, lykkesomstændige Heder, og hverken i Verdens Herligheder, der fordærve Sjælen, eller i trykkende Mangel, der fornedrer den. Hun prisste sig lykkelig ved at være født af Forældre, der begge vare dydige og gode, bejalede af Retfærdighed og Ære; af Forældre, der hammede hinandens Fælle, og havde dannet hendes Fornuft efter deres, uden at meddele den derges Svagheder og Fordomme. Hun gjorde meget af den Fordeed at være bleven opdraget i en fornustig og hellig Religion, der langt fæa at gjøre Mennesket til Dyr, forædler og opløfter det; hverken fremmer Ugudelighed eller Sværmeri, men tillader ham at være fornustig og tro, at man kan være menneskelig og religiøs tillige.

Derpaa trykkede hun sin Cousinses Haand, der laae i hendes, og saae paa hende med et Blis, De maa kjende, og som hendes Modhed gjorde end mere rørende. Alle hine Gaver, sagde hun, ere faldne i tusinde andres Gode men Cousine! . . . denne har Himlen blot for

undt mig. Jeg var Kone og havde en Veninde. Himlen lod os fødes paa samme Tid, den gav vore Tilhøjeligheder en Overensstemmelse, som aldrig har søget; den skabte vore Hjærter for hinanden, den forenede os fra Buggen; jeg har beholdt min Veninde gjennem mit hele Liv, og hendes Haand skal lukke mine Øjne. Find et andet lignende Exempel i Verden, og jeg skal ikke rose mig af noget mere. Hvilke fornuftige Raad har hun ikke givet mig? Hvilke Farer har hun ikke frelst mig af? I hvilke Møjer trøstede hun mig ikke? Hvad havde jeg været uden hende? Hvad havde hun ikke gjort af mig, naar jeg mere havde indt hende? Det vilde jeg maaskee nu gjøre. Claire, isteden for at svare, bøjede sit Hoved til sin Venindes Barm, og vilde give sine dybe Sult Lust ved Taarer, men det var ikke mueligt. Julie trykkede hende lange tavs til sit Bryst.

Saa snart de kom til sig selv igjen, vedblev Julie: «Disse Behageligheder vare blandede med Ubegageligheder, det er de menneskelige Lings Gang. Mit Hjerte var skabt for Elskov, Kræsen i Henseende til personlig Fortjeneste, men ligegyldig i Henseende til alle indbildte Fortrin. Det var næsten umueligt, at min Faders Gjordomme kunde forenes med min
Tid

Tilbøjelighed. Jeg maatte have en Elsker, jeg selv valgte. Han kom; jeg troede, jeg valgte ham, men uden Tvivl valgte Himlen ham for mig, at jeg, fjøndt overladt til min Eidens Rabs Wildfarelser, ikke skulde overlades til Ras stens Gyseligheder, og at Kjærlighed til Dn den skulde beholde Sted i min Sjæl, i det mindste efter hin Eidenskab; min Elsker tog den dydige og indsmigrende Tone, med hvilken tusinde Slingler hver Dag bedrage ligesaa mange godhjertede Piger; men han cene blandt saa mange andre, var det ædle Menneſte, der meente hvad han sagde. Var det min Kløgs kab, der just havde valgt ham? jeg kjendte i Forskningen intet af ham uden hans Tone, og jeg blev forført. Jeg gjorde i Fortvivlelse, hvad andre gjøre af Grækhed; jeg nødte mig, som min Fader sagde, paa ham, men han agtede mig. Da først kunde jeg kjende ham. Ethvert Menneſte, der viser et saadant Træk, har en skøn Sjæl. Da kan man lide paa ham; men jeg leed paa ham før den Tid: derpaa begyndte jeg at lide paa mig selv, og saadan er det, man falder.

Hun talede mildt og vidtloftig om sin Elskers Fortrin; hun lod ham vederfares Ret; og man kunde see, hvorledes hendes Hjerte frjødedes

bedes ved at tale om ham efter Fortjeneste. Hun roste ham endog paa sin egen Beføstning. I det hun viste sig villig mod ham, var hun ubillig mod sig selv, og gjorde sig Uret for at gjøre ham Ure. Hun gik endog saa vidt, at hun paaastod, han havde mere Altsyn for Ægte Skabsbund end hun, uden at erkjende sig, at han selv havde gjendrevet dette.

Alle hendes Livs øvrige Smaaeomstændigheder gjennemgik hun i samme Aand. Mylord Ebouard, hendes Mand, hendes Børn, Deres Gjenkomst, vort Venskab, Alt blev fremstillet i et fordelagtigt Lys. Selv hendes Uheld havde de skaanet hende for større Ulykker. Hun havde mistet sin Moder paa en Tid, da dette Tab maatte være hende det smerteligste, men om Himlen havde sparet Moderen, vilde der snart bleven Forstyrrelse i Huset. Moderens Underskøttelse, saa svag den end kunde være, havde dog været nok til at gjøre hende modigere til at modstaae hendes Fader; deraf vilde kommet Uenighed og Forargelse, maaskee Ulykker og Vanære; og end værre havde det været, om hendes Broder havde levet. Hun havde øgtet imod sin Villie en Mand, hun ikke elskede; men hun paaastod, at hun aldrig kunnet blevet lykkeligere med nogen anden, ikke engang med den,

den, hun havde elsket. Herr d' O bes Dø
 røvede hende en Ven, men den giengav hende
 en Veninde. Der var intet, ikke engang
 hendes Kummer og Nøjer, uden hun regnes
 de det til Gode, fordi det havde afholdt hende
 det Herte fra at hærde sig mod andres Elens
 dighed. Man veed ikke, sagde hun, hvor bes
 hageligt det er at røres ved sine egne og andres
 Ulykker. Galsomhed frembringer altid i Sjæ
 len en vis Tilfredshed med sig selv, der er uaf
 hengende af Lykke og Ulykke. Hvor
 jeg har sukket! hvor jeg har udstøet Taarer!
 men velan! Skulde jeg paa nye fødes under de
 samme Betingelser, vilde det Onde, jeg har
 begaaet, være det eneste, jeg vilde have bort;
 det jeg har lidt skulde endnu være mig behages
 ligt. Saint-Preux! jeg fortæller Dem
 hendes egne Ord, naar De har læst hendes
 Brev, vil De maaſtee bedre fatte dem.

Seer altsaa, vedblev hun, hvilken Ulykke
 jeg har naaet; jeg naaede meget, og ventede
 mere. Min Families Hald, en god Opdragels
 se for mine Børn, alt hvad der var mig kjær,
 samlet omkring mig, eller nær ved at blive det;
 det Nærværende og det Tilkommande smigrede
 mig ligemeget; Middelste og Haab forenede sig
 for at gjøre mig lykkelig: min gradviiis stegne
 Lyk

Ulykkelighed var paa det Høieste, den kunde ikke andet end synke: den var kommen uden at ventes; den fandt, da jeg troede den varig. Hvad har Eljæbnen gjort for at holde mig paa dette Trin? Er en bestandig Tilstand skabt for Mennesket? Nej; naar man har vundet alt, maa man tabe, bestod det end blot deri, at Fornøjelsen svæktes ved Besiddelsen. Min Fader er allerede gammel; mine Børn ere i den spæde Alder, hvori deres Liv langtfra er sikkert. Hvor meget Gavn kunde ikke komme til at faare mig, uden at der var noget tilbage for mig at vinde! Modersøstelsen vorer uafsladeligen: den barnlige Kjærlighed aftager jo længere Børnene ere fra deres Moder. Naar mine voreder ældre, skulle de stilles fra mig; de skulle leve i Verden; de skulle maaskee endog glemme mig *). Du vil sende eet af dem til Rusland; hvor mange Taarer vilde ej det koste mig! Alle skulle de stilles fra mig, lidet efter lidet, og intet kunde gøtgjøre mit Gavn. Hvor tit skulde jeg ikke befinde mig i den Tilstand, hvori jeg nu er! Kort, jeg vilde maaskee døe sidst af eder alle, forladt og eensom. Jo mere man lever, jo mere vil man leve, endog uden at kunne

*) Kunde en Moder, som Julie, seegte for det?

Funne nyde Livet; jeg vilde maaskee søle Rede til Livet og Skrak for Døden, en naturlig Følge af Alderdom. Nu derimod ere mine sidste Øjeblikke behagelige, og jeg har Styrke til at døe, om man vil kalde det at døe, at efterlade dem levende, men elsker. Nej, mine Venner! nej, mine Børn, jeg forlader eder ikke, jeg bliver hos eder; i det jeg efterlader eder samlede, svæver min Aand, mit Hjerte blandt eder. I skulle see mig bestandig hos eder; I skulle stedse søle eder omringede af mig og engang skulle vi samles, derom er jeg vis; selv den gode Wolmar skal ej slippe fra mig. Min Hensigt til Gud beroliger min Sjæl, og forføder et blittet Øjeblik; den lover mig for eder den samme Løb, som jeg saaer! Jeg var lykkelig, jeg er det og skal være det. Min Enkelsalighed er bestandig; jeg river den af Skjæbnens Haand; den har intet uden Evigheden til Grændse.

Saaaridt var hun kommen, da Præsten gik ind. Han ærede og agtede hende af Hjertet. Han vidste bedre end nogen, hvor levende og oprigtig hendes Tro var. Han blev end mere forbauset over den forrige Dags Samtale, og især over den Fattning, han havde fundet hende

hende i. Han havde ofte seet Doende med en
Fonstlet Rolighed, aldrig med den hjertelige
Blidhed. Maaskee var der med den Deeltagelse,
se, han viste hende, forbunden et løsligt Ønske,
at see, om denne Rolighed vedligeholdte
sig til Enden.

Hun behøvede ikke meget at omstemme
Samtalen for at indrette den efter Maaske
Smag. Hendes mundtlige Fornøjelser, med
dens hun var fuldkommen sund, havde aldrig
noget unyttigt Indhold; hun gjorde altsaa ikke
andet paa sin Sageseng end fortsatte, med
den samme Rolighed, sine Betragtninger over
Gjenskande, der fornøjede hende og hendes
Venner.

Hun forfulgte de Ideer, der angik det
Samkvem, hun kunde have med os, hun gjens-
tog sine fordums Tanker om Sælens Til-
stand, naar den er skilt fra Legemet. Hun
forundrede sig over de Menneskers Enfoldighed,
der love deres Venner at komme og bringe
dem Efterretninger fra den anden Verden.
Dette, sagde hun, er ligesaa fornøstigt, som
Historierne om Gjengangerne, der gjøre tusinde
de Spektakler og pine de stakkels Røner, ret
ligesom Aanderne kunde tale, og havde Hans
der

der at staae med *). Hvorledes kan en reen Aand virke paa en Sjæl, der sængsles af et Begeme, og ifølge denne Forening intet Indtryk kan modtage uden ved Hjælp af Sandseredskaber? At troe saadant vilde være urimeligt. Imidlertid maa jeg tilstaae, at jeg ikke seer noget urimeligt i at troe, at Sjælen fri fra det Begeme, det engang boede i paa Jorden, kan komme her igjen og maaskee svæve over det, der var den tjært, ikke for at tilkjæmdegive os sin Nærværelse, dertil har den intet Middel; ikke heller for at virke paa os og meddele os sine Tanker; thi den har intet Redskab, hvore

*) Plato siger, at de Dødiges Sjæle, der ei have paadraget sig nogen Glimte i Verden, stille sig, naar de doe, allene ved Materien og derpaa vise sig i deres hele Reenhed. De derimod, som her nede have været Videnskaberne Slaver, faa ei saasnart deres oprindelige Reenhed, men nogle jordiske Dele klæbe ved dem, der holde dem lige som Lænkbundne omkring Ledningerne af deres Begeme. Dette er det, der efter hans Mening er Aarsagen til de sunlige Skygger, man undertiden seer svæve omkring paa Kirkegaardene, fordi de vente nye Forskøttelser. Det er en Daarlighed, der findes hos alle Tidens Philosopher, at nægte hvad der virkelig er, og forklare hvad der ikke engang er til.

hørmend den kan ryste Hjernens Organer; langt mindre for at see, hvad vi gjøre; thi da maatte den have Sandser; men for selv at vide, hvad vi tænke og hvad vi sole ved en umiddelbar Indvirkning, lig den, hørmend Gud læser vore Tanker i dette Liv, og ved hvilken vi ligeledes skulle læse hans i det tilkommende, naar vi skulle see ham Ansigt til Ansigt *). Og hvortil, vedblev hun, i det hun saae paa Præsten, hvortil tjene Sandserne, naar de intet have at gjøre? Det evige Væsen kan hverken sees eller fattes, det kan blot læses; det taler hverken til Øjnene eller Ørene men til Hjertet.

Jeg kunde begribe af Præstens Svar og nogle Tegn, der viste, de forstode hinanden, at en af de Poster, de tilforn havde talet om, var Begemernes Opstandelse. Jeg soledede ogsaa, at jeg begyndte at blive mere opmærksom paa Jule-Troes Artikler, da de saa meget nærmede sig til Fornuften.

Hun fandt sig saa vel ved sine Begreber, at, om hun end ikke havde været enig med sig selv om sine fordoms Meninger, vilde det været en Grusomhed at nedrive det, der var saa beroligende

*) Dette synes mig meget rigtigt; thi hvad er det, at see Gud Ansigt til Ansigt, naar det ej er, at læse i den Højestes Forsand?

roligende for hende i den Tilstand, hun befandt sig i. Hundrede Gange sagde hun, jeg har større Fornøjelse af at gjøre en god Handling, naar jeg forestiller mig min Moder nærværende at læse i sin Datters Hjerte og bisalde Handlingen. Der er dog altid noget trøstende i at leve for deres Dine, der vare os Kjære! at bære i den Tanke er kun halvt at døe. De kan nok slutte, at Claires Haand blev ofte trykket under denne Samtale.

Skjøndt Præsten svarede paa alt dette med megen Blidhed og Betsedenhed, og lod som han ikke vilde modsigge hende i noget, sangede han dog for, at man skulde tage hans Tavshed for Tilstaaelse, og paatog sig for et Øjeblik sin præstelige Mine, for at fremsætte en modsat Lørdom om det tilkommende Liv. Han sagde, at Guds Uendelighed, hans Være og Egenskaber vilde vorde den eneste Gjenstand for de lyksalige Sjæle; at denne høje Bestuelse vilde udslette enhver anden Erindring; man skal ikke see hinanden, ikke gjenkende hinanden; thi ved hin henrykkende Bestuelse vil man glemme alt jordisk.

Det kan være, svarede Julie, der er saa langt fra vore indskrænkede Tanker til det guddommelige Væsen, at vi ej kunde domme om
de

de Virkninger, det vil gjøre paa os, førend vi allerede ere i Stand til at bestue det. Da jeg alligevel ikke nu kan slutte uden efter mine Begreber, maa jeg tilstaae, at jeg nærer hos mig saa dyrebare Følelser, at det Foster mig meget at tænke, at jeg engang ikke mere skal nære dem. Jeg har selv, endog udsundet et Slags Beviis, der smigrer mit Hjerte. Jeg trøster mig med, at en god Deel af min Lyksalighed skal bestaae i en god Samvittigheds Vidnesbyrd; jeg maa altsaa kunne erindre mig, hvad jeg har gjort i Verden; jeg maa altsaa kunne erindre mig de Mennesker, der have her været mig Kjære, og de ville ogsaa da være mig det; ikke at see *) dem mere vilde være et Onde, der i de Lyksaliges Bolig ikke kan finde Sted. I øvrigt, sagde hun videre, i det hun med en glad Mine saae til Præsten, isald jeg bedrager mig, skal min Vidsfarelse inden en eller to Dage være forbi. Snart skal jeg i den Henseende vis
de

*) Det er let at begribe, at Julie ved det Ord see, forstaaer en reen Handling i Gøestanden, lig den, ved hvilken Gud seer os og vi skulde see Gud. Santskerne kunne ej foreskille sig Aandernes umiddelbare Meddelelse; men Fornuften fatter den menet godt, og bedre efter min Mening, end Bessværgelsernes Meddelelse hos Legemerne.

de mere end De. Det, der imidlertid er mig
saare vist, er, at saalænge jeg kan erindre mig
at have boet paa Jorden, skal jeg elske dem,
jeg der har elsket, og min Præst skal ej saae
den sidste Blads.

Med saadanne Samtaler henbragtes Da-
gen; Tilfredshed, Haab, Sjælsro fremstraaler
de mere end nogensinde i dem, og gav Julie,
efter Præstens Mening, en Forsmag paa de
Evfsaliges Fred, hvis Antal hun snart skulde
forøge. Aldrig var hun nogensinde sømmere,
takkelige e, elskværdigere, med et Ord, mere
sig selv lig. Stedse saae man Fornuft og Søs-
kelse; stedse den Dydiges Fasthed og en Kris-
stens Blidhed hos hende. Intet indbille, intet
pralende, intet søgt høite man af hende. Al-
tid natu ligt Udtryk af det, hun følede, altid
Hjertets rene Sprog. Naar hun undertiden
tilbageholdt de Slæger, som hendes Lidelser vil-
de afstvinge hende, var det ikke for at vise en
Køist Uforsøgtthed; det var af Frygt for at saae
te dem, de vare omkring hende; naar Dødens
Rædsler for et Øjeblik voldte Naturen Lidels-
ser, skjulte hun ej sin Banghed; hun modtog
Trost. Naar hun igjen kom til sig, trøstede
hun de andre. Man saae og mærkede hendes
Bedring; hendes Fjælns Mins sagde alle det.

Hens

Hendes Munterhed var ikke tvungen, hendes
 Spøg var endog rørende; man havde Smil
 paa Læberne og Taarer i Øjnene. Hun for-
 nøjede endog mere og var elskværdigere end i
 sine sunde Dage; den sidste Dag i hendes Liv
 var tillige den skønneste.

Henimod Aftenen havde hun igjen et Ans-
 kød af Feberen, dog svagere end om Morges-
 nen, hvilket ej tillod hende lange at see sine
 Børn. Imidlertid anmærkede hun, at Henriets
 te saae ilde ud, man fortalte hende, at hun gråd
 meget og spiste intet. Man kan ej helbrede
 hende derfor, svarede hun, og fastede Øjnene
 til Claire, Sygdommen er i Blodet.

Da hun sølede sig bedre, vilde hun, at
 man skulde spise i hendes Kammer. Lægen var
 her, som i Morges. Fauchon, som man altid
 maatte kalde paa, naar hun skulde spise ved
 vort Bord, kom om Aftenen uden at lade sig
 falde. Julie mærkede det, og smilte. Ja, mit
 Barn! sagde hun til hende, spis endnu med
 mig denne Aften; Du beholder længere din
 Mand end mig. Derpaa sagde hun til mig:
 jeg behøver ikke at anbefale Dig Klaudius
 Anet. — Nej, svarede jeg, alt, hvad Du har
 hødret med din Yndest, behøver ej at vorde
 mig anbefalet.

Aftenen

Aftensmaaltidet var behageligere end jeg havde ventet. Da Julie saae, at hun kunde taale Enset, lod hun Bordet stotte nærmere til sig, ja hun havde endog Madlyst, hvilket forekom mig ubegribeligt i den Tilstand, hun var. Lagen, der ej holdt det skadeligt at tilfredsstille hin Enst, bød hende et Stykke Høns febryst. Nej, sagde hun, men jeg vil nok spise af denne Terra *). Man gav hende et Stykke deraf, hvilket hun spiste med en Smule Brød til, og fandt det ret god. Medens hun spiste, maatte man seet Madam d'Orbe betragte hende, jeg siger, man maatte seet det; thi det kan ikke beskrives. Langtfra at det hun havde spist bekom hende ilde, hun syntes endog bedre det øvrige af Aftenen. Hun besandt sig endog i saa godt Humør, at hun fik i Ginde at anmærke i en behrejdende Tone, at jeg ikke paa lang Tid havde druckket udenlandsk Vin. Gis disse Herrer, sagde hun, en Flaske Spansk Vin. Paa Lagens Mine kunde hun see, at han ventede at drille virkelig Spanskvin; hun smilede i det hun sagde til sin Cousine. Jeg blev vaer af Claire, uden at have lagt Mærke til

*) En typerlig Fisk, som blot findes i Genfersøen, og kun paa en vis Tid.

til det Øvrige, begyndte Tid efter anden at fæste sine Dine med nogen Urolighed, snart paa Julie, snart paa Fauchon, hvem hendes Dine syntes at sige noget til, eller begjære noget af.

Vinen vilde ikke komme. Hvor meget man end søgte efter Døglen til Vinkjelderen, fandt man den dog ikke, og man ansaae det for Bished, at Baronens Kammertjener, som skulde have Opsyn derved, var gaaet bort med den af Uforsigtighed. Efter nærmere Underretning kunde man tydeligen spore, at een eneste Dags Portion havde været fem Dage, og at der manglede Wiin, uden at nogen havde mærket det, endssjøndt man adskillige Mættter havde vaaget *). Lagen blev som forstenet. Jeg, der tilskrev Tjernerens Uduelighed denne Forsømmelse, skammede mig ved at bruge den almindelige Forsigtighed med saadanne Folk. Jeg
lod

*) Læsere med smukke Takajer spørge ikke med en haansig Mine, hvor man harde saaet disse gode Folk fra! Besvarelsen derpaa er allerede given. Man havde ikke saaet dem, man havde selv dannet dem. Disse Gaaden bestaaer deri, at man kan finde en Julie, saa falder det øvrige af sig selv. Menneskene i Almindelighed ere hverken saa, eller saa, de ere hvad man danner dem til at være.

lod Rielberdøren brække op, og gav alle Mand Lov til herefter, at drikke saa meget Wiin, de lystede.

Glassen kom. Man drak og Vinen blev sunden ypperlig. Den Enge fik Lyst til den; hun had om en Skeefuld med Vand i; Lagen gav hende et Glas reen Wiin og bad hende drikke det. Nu verledes ideligen Diefast mellem Claire og Fauchon, men det var ligesom i Smug, og altid som de frygtede for at sige for meget.

Faste, Svækkelse, den almindelige Diæt, Julie holdt, gjorde at Vinen virkede stærkt. Ak! sagde hun, I har beruset mig! Da jeg nu har baret mig saalange, var det ikke Umagen værd at begynde; thi det er en Fiedsommelig Ting at see et Fruentimmer fuld. Hun gav sig ogsaa virkelig til at lade, dog meget fornuftig, som sædvanligen, men med mere Liv end forhen. Det, der forekom mig so underligt, var, at hun ikke blussede; hendes Øjne tindrede, men mere matte end ellers, hvortil Sagen dommen var Aarsag; paa Bleggheden nær, maatte man troe hun var ganske frisk. Da var det Claires Vengstelse blev synbar; hun oploftede et frygteligt Øie, snart paa Julie, snart paa mig og snart paa Fauchon, men

Nær paa Tægen. Alle hendes Blik vare fæstet
saa mange Spørgsmaal, som hun vilde, men
ej torde gjøre. Man skulde næsten sagt, at
hun vilde tase, men Frygten for et ubehageligt
Svar holdt hende tilbage; hendes Urolighed
var saa hæftig, at hun syntes gandske nede
paa Tægen.

Fauchon, der ved alle disse Tegn havde
faaet Mod, vovede at sige, skjøndt i en skjels-
vende og kvalt Tone, at Fruen ikke syntes
at være saa flet i Dag at den sidste
Besvimelse havde været mindre stærk
end om Aftenen derpaa laug hun.
Claire, som imedens hun talte, skjalt som
et Espeløv, kastede angstelige Blicke paa Tæ-
gen, saae snart paa ham og hørte saa op-
mærksomt til, at hun ei vovede at drage Ans-
den af Frygt for, at hun ej tilfulde skulde for-
staae hvad han sagde.

Man maatte have været tøffet for ej at
kunne begribe alt dette. Da Bossion rejste sig,
gik hen og sølte den Egges Puls og sagde:
jeg kan hverken finde Puls eller Feber. Puls-
sen er meget god. Strax strakte Claire sine
Arme halv ud og raabte: Godt, min Herre?
Pulsen? Feberen? og derpaa qualtes
hendes Stemme; men hendes udstrakte Hænder
der

der holdt hun bestandig ud fra sig, hendes Øjne
funklede af Utaalmodighed; der var ikke en Mus-
skel i hendes Ansigt, uden den var i Bevæ-
gelse. Lægen talte intet, tog altså den Syn-
ges Haand, saae hende i Øjnene, paa Tun-
gen, stod et Øieblik estertanktom, og sagde:
Madam! jeg forstaaer Dem nok. Det er mig
umuligt for nærværende Tid at sige Dem nos-
get bestemt, men dersom hun i Morgen tidlig
paa denne Tid er i samme Tilstand, staaer jeg
Dem inde for hendes Liv. Da Claire hørte
dette, soer hun ud som en Lynild, vältede to
Stole og havde nær vältet Bordet, faldt Læ-
gen om Halsen, kyskede ham tusinde Gange
hullende og grædende bitterlig; tog i sin Hæ-
stighed en kostbar Ring af sin Finger, satte den
imod hans Willje paa hans, og sagde næsten
livløs: af min Herre! giver De os hende til-
bage, er hun ej den eneste, De redder.

Julie saae alt dette. Dette Syn pine-
de hende. Hun saae til sin Veninde, og sagde:
O Grusomme! hvor Du gjør mig Livet kjær!
vil Du jeg skal døe fortrivlet? Skal jeg for-
berede Dig to Gange? Disse saa Ord fore-
kjennem os som en Lynildsstraale; de qualte
strax alle Gladens Øffringer, men de kunde
dog ej tilintetgjøre vort fremspirende Haab.

J Diebliffet var Bagens Svar bekjendt over hele Huset. Disse gode Folk troede deres Gue allerede helbredet. De besluttede alle eenstemmigen at gjøre Bagen, isald hun kom sig, en Foraring, der skulde bestaae i tre Maaneders Løn for hver af dem, og Pengene skulde staa nedlægges hos Fauchon, og de, der ej havde tre Maaneders Løn fuldt, laante Resten af de andre. Denne Afstale blev iværksat med saadan Lyer, at Julie i Sengen kunde høre Gjenlyden af deres Glædesraab. Dem selv om Virkningen deraf paa en Kones Hjerter, der mærker Væden nærme sig! Hun gav mig et Wink og hvilede mig i Dret: man har til Gunds ladet mig drikke Omhedens bittersoe de Kall.

Da man talte om at gaae til Sengs, lod Madam d'Orbe, der laae ved sin Cousine, ligesom hun havde gjort de to forrige Nætter, sin Kammerjomsfrue kalde, for at skaffe Fauchon Mulighed denne Nat; men Fauchon blev fortrydelig over dette Forslag. Madam d'Orbe blev ved sit, og saaledes henbragte Begge Kammerjomsfruerne Natten for at vaage hos Julie. Jeg opholdt mig i det næste Værelse; og Haaret havde gjort alle saa ivrige, at jeg hverken ved Besaling eller Truster kunde faae en eneste

ste af Tjenestefolkene til at lagge sig. Helt Huset var paa færde den Nat, besatet af en saa utaalmelig Bængsel, at der aldrig var een, der jo havde givet meget af sit Liv til, at Klokken Ni om Formiddagen havde været kommen.

Jeg hørte om Natten at nogle kom og gik, men det foruroligede mig ikke. Om Morgen da alt var stille, hørte jeg en sagte Tummel. Jeg littede efter, jeg syntes at høre Sukke. Jeg springer op, gaar ind, trækker Gardinerne fra! Saint Preux kjære Saint Preux jeg seer begge Beninderne uden Bevægelse i hinandens Arme, den ene bekvimmende, den anden døende. Jeg skreg, jeg vilde forhale, eller samle hendes sidste Sæt, jeg overlevede mig, hun var ikke mere.

Tilbeder af Guddommen! Julie var ikke mere. Jeg kan ikke sige Dem, hvad der i nogle Timer foregik. Jeg ved ikke hvad jeg selv blev til. Da jeg kom mig igjen af min første Forstokkelse, underrettede jeg mig om Madam d'Orbe. Jeg fik at høre at man havde maattet bringe hende i sit Kammer og indspærre hende; thi hun gik hvert Diebstil ind til Julie, kastede sig over hendes Legeme og
var

varmebe det med sit, gjorde sig Umage for at faae det igjen til Liv, trykkede det, sanglede sig til det med et Slags Raseri, nævnte det med stort Skrig under tusinde lidenskabelige Udvæne, og nærede sin Fortvivlelse paa alle disse uhyttige Maader.

Da jeg kom ind, sandt jeg hende gandske uden for sig selv; hun saae intet, hørte intet, kjendte ingen, foer omkring i Værelset, vred sine Hænder og beed i Stolesødderne; hun fremførte med en sagte Stemme nogle forvirrede Ord, og udstødte stundum nogle hæftige og forfærdelige Skrig. Hendes Kammerfrue sad mødløs, forstræffet, ubevægelig, torde knap aande, søgte at skjule sig for hende, og skjalt over sit hele Legeme. De Krampetræk, hvori hun laae, vare virkelig skælsomme. Jeg gav Kammerjomfruen et Vink til at gaae, da jeg frygtede for at et eneste Ord fra hendes Mund for at troste Madam d'Orbe, skulde smærere Bragt hende til Raserie.

Jeg vovede ikke at tale til hende; hun havde hverken hørt eller forstaaet mig; men da jeg efter nogen Tid saae hende kraftløs og mat, tog jeg og bar hende i en Sænkestoel. Jeg satte mig hos hende og holdt hendes Hænder. Jeg befalede at man skulde hente Børnene,

og stillebe dem rundt omkring hende. Uheldig-
vis var det første Børn, hun såg, just det, der
uflydlig havde været Årsag til hendes Benin-
des Død. Ved dette Syn rystede hun. Jeg
saa hendes Trak forandres, hendes Blis borts-
vendes med et Slags Gysen og hendes sam-
mentrunkne Arme at udstrækkes for at støde Bør-
net tilbage. Jeg tog det til mig. Ulykkelige,
sagde jeg, Du har været den eenen alt for kjær,
derfor er Du forladt af den anden, disse to
Beninder havde dog ej i eet og alt det samme
Hjerte. Disse Ord ophidsede hende meget, og
tildrog mig mange bidende Ord fra hendes Mund,
men de gjorde dog derfor ikke mindre Indtryk.
Hun tog Børnet i sine Arme og gjorde sig
Umage for at skjule for det. Det var forgjæf-
ves, hun leverte det næsten i samme Øjeblik
tilbage. Hun blev ved at see paa det med
mindre Fornøjelse end paa det andet, og jeg
er meget glad over, at det ej er det Børn,
man har bestemt hendes Datter.

Gødsomme Mennesker! hvad havde I gjort
i mit Sted? Hvad Madam d'Orbe gjorde.
Efter at have bragt alt i Orden med Børnene,
med Madam d'Orbe, med det eeneste Fruens
Aimmers Bøjskab, jeg nogensinde har elsket,
maatte jeg stige til Hest og drage bort med Dø-
den

den i Hjerter, for at bringe en Betslagelsesværdig Gader den. Jeg fandt ham i Videlser, der vare Følger af hans Fald; han var oprørt og ferrigfuld over det indtrufne Tilfælde med hans Datter. Jeg forlod ham fuld af Smerter, af Aldingens Smerter, dem man ej mærker udvortes, som hverken yttres sig ved Miner eller Strig, men som ikke desmindre dræbe. Han vil aldrig kunne holde det ud, derom er jeg forsikret, og jeg forudsier det sidste Sted, der endnu mangler i hans Vens Mælle. Den følgende Dag gjorde jeg mig al muelig Umage for at komme betids hjem, og bevise den værdigste Bøne den sidste Gange: men Enden var ikke endda. Hun skulde staae op igjen, for at forsaarsage mig den Forstærkelse, at miste hende anden Gang.

Da jeg nærmede mig mit Huus, saae jeg en af mine Føtt komme aandeløs løbende; han skreg langt borte: Min Herre! min Herre! skynd dem; Gruen er ikke død. Jeg begreb intet af alt dette sandselsløse Snak; imidlertid løb jeg; jeg saae Gaarden fuld af Føtt, der udgjød Gladestaaer og fired stort Naab lyfte Betsignelse over Fru Wolmar. Jeg spurgte: hvad der var paa Færde? Alle vare uden for sig selv, og ingen kunde svare; mine egne
Føtt

Tøft vare ligesom fornytt. Jeg stortede ind i Julies Værelse og sandt over tyve Personer paa Enge omkring hendes Seng med Vinene fastede paa hende. Jeg saae hende sidde paa Klædt og pyntet i Sengen; mit Hjerte bankede; jeg seer næjere til. Al! hun var bed! dette Djævlis falske Glæde, der spandt saa grusomt og snark, var det bitterste i mit Liv. Jeg er ikke hidsig, men jeg følede mig dog meget opbragt. Jeg vilde vide Grunden til dette falsomme Optin. Alt var omstrøbt, forvirret og forandret; jeg havde den edleste Møje med at opdage Sandheden. Endelig lykkedes det mig, og her er Fortællingen om den hele underlige Tildragelse.

Min Svigerfader, i Angest over den Omstændighed han havde hørt, sendte sin Kammer tjener, som han troede bedst at kunne undvære, Tidet før min Ankomst, afsted for at saae Eftersretninger fra sin Datter. Den gamle Tjener, udmærket af at ride, havde taget en Vaad, og ved at sætte over Søen om Natten, var han kommen til Elarens samme Morgen, som jeg kom hjem. Ved hans Ankomst saae han Forsædelsen og fik Anledningen dertil at vide; han gik sulkende til Julies Kammer, fastede sig paa Enge ved Foden af hendes Seng, fastede

stede Dine paa Hende, græd og betragtede Hende. Al! min gode Frue! al! hvorfor tog Gud ej mig istedenfor Dem! jeg er jo gammel, har intet at leve efter, duer ikke mere til noget, hvad skal jeg da gjøre paa Jorden! Og De, der var ung, der udgjorde Deres Families Hæder, Deres Huses Lykke, de Ulykkeliges Haab . . . O! var det da for at see Dem død, jeg saae Dem fødes?

Midt under disse Udbræb, som hans Iver og gode Hjerte aftraang ham, troede han med sine Blis, fæstede paa Julies Udsyn, at mærke en Bevægelse; hans Indbildningskraft hentyede ham; han syntes at see Julie vende Døren, stirre paa ham og giue ham et Tegn med Hovedet. I Henrykkelsen rejser han sig, løber over hele Huset og raaber at Fruen ej er død, at hun har gjenkjendt ham, at han er vis paa hun vil komme sig. Man behøvede ikke mere; alle kom tillobende, Naboerne, de fattige, hvis Sammenklager gjensløde i Luffen, alle raabte: hun er ikke død, Tummelen udbredes og forøges; Folket, som Ven af det Underfulde, greb begjærligen denne Nyhed; man troede den, fordi man ønskede den; enhver søgte at gjøre sig vigtig, ved at understøtte den almindelige Sættroenhed. Snart havde den Døde ikke allene givet

givet Tegn, hun havde handlet, talet, og det var fyve Hjensidner paa omstændlig bestreynelse, der aldrig vare handte.

Saa snart man troede, at der endnu var Livstegn, anvendte man tusinde Midler, for at bringe hende igjen til Live. Man klangede sig omkring hende, man talte til hende, overstrøede hende med lugtende Vand, og sølede om Pulsen begyndte at slaa. Hendes Gruentimmerer, som ej kunde lide at deres Grues Begjær, i en saa blottet Tilstand, var omringet af Wandfolk, gjennede dem alle ud og mærkede strax, hvor skammeligen man havde bedraget sig. Smidlertid vilde dog ingen opdage en saa kjær Viltsfarelse; man ventede maaskee endnu et underfuldt Udsald, man klædte Piget omhyggeligen, og ødselede paa Julie det Øjeblik hun havde efterladt Gruentimmerne. Til sidst blev hun lagt i en Seng, hvis Omfang blev trukket tilbage; rundt om Sengen sad de Kvinderne og grad midt i den almindelige Glæde.

Jeg kom just medens alt var i den stærkeste Glæde. Jeg erkjendte snart Umuligheden af at anbringe Grunde for Mængden. Havde jeg ladet Piget begrave kunde der let bleven Alarm; man kunde i det mindste holde mig for en

en

en Rønemorder, der lod sin Hustru jerde levende, og ved den Lejlighed vilde jeg bleven en Straf i hele Landet. Jeg besluttede at vie. Imidlertid, efter mere end sex og tredive Timer, begyndte Liget formedelt den hderlige Varme, det var i, at gaar i Forraadnelse; og skjøndt Ansigtet havde beholdt sine Træk og sin Glødhed, saae man dog allerede nogle Træk til Forsandring. Jeg sagde det til Madam d'Orbe, der laae halvdød paa Hovedpuken. Hun havde ikke den Lykke at være den, der blev bedragen af en saa grov Indbildning, men hun foretog at have samme Tro, for at være uophørlig i Kammeret, og for at hun kunde græmme sig saa meget hun vilde; hun lystedes ved dette Dødsfald og mattede sig med Sorg.

Hun forstod mig og uden at sige noget, gik hun ud af Kammeret. Jeg saae hende et Øjeblik efter komme igjen indhyllet i et Sler, besat med Guld og Perler, hvilke De havde bragt hjem fra Indien. *) Derpaa nærmede hun

*) Man indseer letteligen, at det er Saint-Preux's Drøm, Madam d'Orbe altid havde sin Indbildningskraft suld af, der bragte hende paa det Indsald at dække sig med dette Sler. Jeg troer, naar man seer Ringen nærmere, at man vil finde

hun sig Sengen, knædede Støret og bedøffede sin Venindes Ansigt dermed, i det hun sagde med høj Røst: «Forbandet være den Middings «Haand, der nogensinde opløfter dette Stør! «forbandet være det ugudelige Dje, der seer «dette afblomstrede Ansigt!» Denne Handling og disse Ord gjorde et saa dybt Indtryk paa Tilskuerne, at den samme Forbandelse, ligesom ved en pludselig Indblæsning, blev gjentaget af tusinde Stemmer. Den gjorde saa meget Indtryk paa alle vore Folk, at den Døde blev lagt i Ligklæden i alle sine Klæder, og med den største Forsigtighed blev hun bortbaaren og begravet i denne Tilstand uden at der var nogen saa dristig at røre ved Støret. *)

Min beklageligste Skjæbne er, at jeg endog maa trøste de andre. Jeg skal trøste min Svigersfader, Madam d'Orbe, Benner, Slægtninge, Naboer og mine egne Folk. Alt det øvrige er intet, men min gamle Ven og Mand

de den samme Betsættelse i Opførelsen af mange Prophetier. Udsatdet bliver aldrig spaaet, fordi der skal virkelig indtræffe, men det indtræffer, fordi det er forudsagt.

*) Folket i Waerlandet ophører dog ikke, uagtet det er protestantisk, at være yderlig overtroisk.

Dam d' Orbel man maatte see hendes Jammer
 for at domme om den Døgt hun lægger til sin
 Sorg. Langtfra at tælles ved mine Bestræ-
 belser, bebrejder hun mig dem; min Opmærksom-
 hed forbittrer hende, mit kolde Demod støder
 hende; hun vil have Rummer, der er ligesaa
 heedst, som hendes, og hendes vilde Grammel-
 se ønskede at see alle Menneſker i Fortvivlelse.
 Det bedrøveligſte er, at man ej i noget kan
 lide paa hende, og det, der trøſter hende et Øj-
 eblik, ærgrer hende det andet. Alt hvad hun
 gjør, alt hvad hun ſiger, nærmer ſig til Gal-
 ſkab, og det vilde forekomme Føldblodige Mens-
 neſker latterligt. Jeg har meget at lide, men
 aldrig ſkal jeg affrækkes. Ved at bevare det,
 Julie elſkede, troer jeg bedre at hadre hende
 end ved Taarer.

Af et eneste Træk kan De domme om det
 øvrige. Jeg troede at have gjort alt ved at
 overtale Claire til at ſpære ſig for at opfylde
 det Kald, hendes Veninde overdrog hende. Af
 Trængſtet af Urolighed, Taſte og Nattevaggen,
 ſyntes hun endelig at ville ſatte ſig, at ville be-
 gynde ſit ordentlige Liv og ſpiſe i Spiſeſtuen.
 Den første Gang, hun indſandt ſig, lod jeg
 Børnene ſpiſe i deres Kammer, da jeg ej var
 vede at gjøre Forſøget i deres Narvarelſe; thi
 Synes

Synet af alle hæftige Videnskaber er det farligste, man kan give Børn Lejlighed til at stue. I disse Videnskaber er der altid noget Udsvarvende, noget Barmagtigt, der morer Børnene, og opvækker Lyst hos dem til det, de burde afstøje. *)

I det jeg kom ind, kastede hun et Blik paa Bordet og saae, at der kun var dækket til to. Strax satte hun sig paa den første Stool, hun sandt bag ved sig, uden at ville flytte sig til Bordet, eller sige nogen Grund til denne Grille. Jeg gjættede den, og lod et tredje Dækketøj lægge paa det Sted, hvor hendes Cousine i Almindelighed sad. Nu lod hun sig tage ved Haanden og føre til Bordet uden Modstand, hun ordnede sin Stole omhyggelig, ligesom om hun frygtede for, at den ledige Plads var til nogen Ulejlighed. Næppe havde hun ført den første Skeesuld til Munden, førend hun lagde den, og spurgte i en haard Tone, hvad det Dækketøj gjorde der, naar der ingen sad. Jeg sagde, hun havde Ret, og lod Dækketøjet tage bort. Hun forsøgte paa at spise, men kunde intet nyde. Hendes Hjerter slog

*) Det er Grunden til at vi alle holde saa meget af Skuespil, og mange blandt os af Romancer.

Hog Højt, Vanddraget blev tungt og lignede
Dut. Omsider rejste hun sig pludselig fra Bords
det, gik i sit Kammer uden at sige et Ord, og
uden at høre noget af alt, hvad jeg vilde sige
hende, og hele Dagen nød hun blot Thevand.

Dagen derpaa maatte jeg begynde fra ny.
Jeg optænkte et Middel, for at bringe hende
tilbage til Fornuften igjen, ved hendes egne
Griller, og at formilde hendes tunge Fortviv-
lelse ved en behageligere Følelse. De veed,
at hendes Datter lignede meget Frue Wolmar.
Hun fandt Fornøjelse i at gjøre denne Lighed
Hendeligere ved Klæder af samme Løj, og
hun havde faaet saadanne Klædninger fra Genf,
med hvilke de begge paa eensgang pyntede sig.
Jeg lod da Julie klædes paa saa lig Julie,
som muligt, og efter at jeg havde tilfulde un-
derrettet hende, lod jeg hende tage den tredje
Plads ved Bordet.

Claire satte min Hensigt ved første Djes
Fest; hun blev rørt, hun saae paa mig med et
ømt og forbindtligt Blik. Dette var den førs-
te Omsorg af mig, hun syntes at se, og jeg
lovede mig meget af et Middel, der stemte hende
de saa ømt.

Henriette, stolt af at forestille sin lille
Mama, spillede sin Rolle godt, ja saa godt,
at

at jeg saae Tjenestefolkene græde. Smidlertid gav hun altid sin Moder Navnet Mama, og talede til hende med vedbørlig Agtelse. Op- muntret ved sin Lykke og mit Bisald, som hun ret godt lagde Mærke til, kaldt hun paa at føre Haanden til Potagestegen, og sagde meget naturligen: Claire! vil Du have noget af dette? Minen og Tonen vare Julies saa lige, at Moderen forbausedes. I et Øjeblik derefter brast hun i en stærk Latter, rakte sin Tals- lerken og sagde: Ja, mit Barn! giv mig kun, du er rar, og nu gav hun sig til at spise med en Graadighed, der forfærdede mig. Jeg saas- stivt paa hende og mærkede Vilddhed i hendes Mine, og i hendes Bæsen en grovere og mere bestemt Bevægelse, end sædvanligen. Jeg hins- drede hende fra at spise mere, og jeg gjorde vel deri; thi en Time derefter fik hun saadan Forstoppelse, at hun usejlbartigen var bleven kvalt, hvis hun havde bleven ved at spise. Fra dette Øjeblik af, besluttede jeg at lade den Leeg fare, der kunde ophidsse hendes Inds- bildningskraft i saa høj Grad, at man ej kunde styre hende. Saa som man helbreder En lættene for Kummer, end for Vanvittig- hed, er det bedre, at en saadan lider mere, end at man sætter Fornøsten i Fare.

Nu seer De da, kjære Ven! hvor vidt vi ere. Efterat Baronen er kommen, gaaer Claire til ham hver Morgen, enten jeg saa er der, eller ikke; de henbringe een, eller to Timer sammen, og den Omhu, hun viser for ham, lætter den en Smule, man drager for hende. I øvrigt begynder hun at være ideligere hos Børnene. Et af dem har været syg, og just det, hun holder mindst af. Denne Omstændighed har lært hende, at hun endnu har noget at miste, og derved gjort hende ivrigere i hendes Pligter. Med alt dette har hun endnu ikke Ende paa sin Kummer; Taarer rinde ikke endnu; man venter Dem, for at give dem Lust, og det er Dem, der skal astørre dem: De forstaaer mig. Tænk paa Julies sidste Raad; det er først kommen fra mig, og jeg holder det nu især nyttigt og klogt. Kom og foreen Dem med alt, hvad der er tilbage af hende. Hendes Fader, hendes Veninde, hendes Mand, hendes Børn, alle vente Dem, alle længes efter Dem, De er alle nødvendig. Kort, for at sige alt, med eet Ord: Kom, deel og afhjælp min Kjedsomhed; jeg skal maaskee skyldes Dem mere, end nogen.

XII. Brev.

Fra Julie til Saint-Preux.

(Dette Brev var indsluttet i det Forrige.)

Vi maae give slip paa vore Planer. Alst, min gode Ven! er forandret; lader os uden Knurren finde os i denne Forandring; den kommer fra et Væsens Haand, der er visere end vi. Vi tænkte at forenes igjen; denne Forening var ikke god. Det er en Velgjærning af Himlen, at den har forudsæet det; uden Tvivl forekommer Gud Ulykker.

I lang Tid har jeg drømt; og denne Drøm var mig velgjørende; den forsvinder i det Øjeblik, jeg ej længere behøver den. De har troet mig helbredet, og jeg har selv troet at være det. Lader os takke ham, der har ladet denne Bilsfarelse vedvare, saa lange den var nyttig. Hvo veed, om jeg ikke var bleven soindet, naar jeg havde seet mig Afgrunden saa nær? Ja, jeg maa nok ville gaae den første Gørelse, der har skænket mig Livet, den er dog indpræget i mit Hjerte. Den vækkes i det Øjeblik, jeg ikke har mere at frygte; den understøtter mig, naar mine Kræfter forlade mig, den opliver mig, naar jeg døer. Jeg gjør min Ven denne Til-
 skaelse

staaelse uden Bludsel; denne tilbageblevne For-
 tælle var ufrivillig, den har intet kostet min
 Uskyldighed; alt, hvad der beroede paa min
 Villje, var helliget min Pligt. Var det Hjær-
 te, der ej beroede paa min Villje, fangstet til
 Dem, blev det min Qual, men ikke min Brø-
 de. Jeg har gjort, hvad jeg burde gjøre; min
 Dyd har været uden Pletter, og min Kjærlig-
 hed tænker jeg endnu paa uden Nag.

Jeg tør med Vre tænke paa det Forbi-
 gangne, men hvu tør indestaae mig for Frem-
 tiden? en Dag mere maaskee, og jeg vilde bli-
 ve skuldig! hvad var det hele Liv, jeg har hens-
 bragt med Dem? I hvilken Fare har jeg ikke
 staaet uden at vide det? Hvilke større Fare-
 r kunde jeg endnu werde udsat for? Uden Tvivl
 sølede jeg for mig selv den Frygt, jeg troede
 at søle for Dem. Hele Proven er forbi, men
 den kan allfor meget komme igjen. Har jeg
 ikke levet nok for Enskalighed og Dyd? Hvad
 mere Nytte kan jeg endnu drage af Livet? ved
 at berøve mig det, berøver Himlen mig intet,
 hvis Gavn jeg beklager, men den sætter min
 Vre i Sikkerhed. Min Ven! min Hensart
 fleer i et gunstigt Njeblik; fornøjet med Dem
 og med mig selv, deer jeg med Glæde, og dens
 ne

ne Hensart har intet stræffeligt ved sig. Efter
 saa mange Offere, agter jeg kun det lidet, jeg
 nu har tilbage at gjøre, det er blot at dø
 engang mere.

Jeg forudsæer Deres Sorg, søler den;
 De er at bese, jeg ved det altfor vel, og
 Deeltagelsen i Deres Bedrøvelse, er den stør-
 ste Kummer, der følger mig. Men betragt
 ogsaa, hvor megen Trøst, jeg kan give Dem!
 Hørmange Pligter har De ej at opfylde mod
 hende, der var Dem kjær; disse byde Dem, at
 skaane Dem for hende; De kan endnu tjene
 hende i den fornemste Deel af hende. De mister
 ikke mere i Julie, end De har mistet for læn-
 ge siden; alt det bedste af hende leveres Dem
 endnu. Kom og foren Dem med hendes Fa-
 milie, lad hendes Hjerte boe i Dem; lad alt,
 hun elskede, samle sig for at give hende Tilvæ-
 relse. Deres Glæde, Deres Fornøjelse, Deres
 Vensteb, alt skal være hendes Bæst. Deres
 Foreningsbaand, knyttet af hende, skal igjen
 skænke hende Liv, hun skal være den sidste af
 eder alle, der skal dø.

Betænk, at der er en anden Julie tilba-
 ge, og glem ikke, hvad De skylder hende. En-
 hver

Hver af eder har mistet Halvdeelen af sit Liv; foren eder for at frelse den anden Halvdeel; det er det eeneste Middel I begge have tilbage til at overleve mig, naar I leve i min Familie og mine Børn. Hvorfor kan jeg ej finde et fastere Bånd, for at sammenknytte det, der er mig kjær! Hvor meget skyldes I ikke hverandre! Hvormeget maa ikke denne Forrestilling forstærke eders gjensidige Bølselse! Deres Indvendinger mod denne Forbindelse bør være ligesaa mange nye Grunde til at indgaae den. Hvorledes kunne I nogensinde tale om mig, uden at røres? Nej, Claire og Julie ere saa stærkt fængslede til hinanden, at det ej vil blive Deres Hjerter muligt at adskille dem. Hens des Hjerter vil gjengive Dem alt, hvad De har følt for hendes Veninde; hun vil werde Deres Bølselses fortrolige Gjenstand. De vil werde lykkelig med den, der lever, uden at ophøre at være tro mod den, De taber; og efter saa megen Kummer og Nøje, vil Deres Hjerter brænde med en ædel Flamme og nyde en uskyl dig Enkelsalighed, foren Tiden til at elske og leve svinder.

I denne Endste Forening kunne I uhindrede og uden Frygt foretage eder de Syner,

jeg har overdraget eder; og naar I have fuldt
ført dem, kan det ej være eder vanskeligt at
sige, hvad Godt I herveden have gjort. De
veed det; der er en Mand, værdig til den Evige
salighed, han ej kan see imøde. Denne Mand
er Deres Befrier, er den Menindes Mand, han
selv har gjengivet Dem. Somsom og uden Lust
til dette, og uden Udsigt til et tilkommende Liv,
uden Glæde, uden Trøst, uden Haab, vil han
snart vorde den Ulykkeligste blandt Dødelige.
De skylder ham meget for den Omhu, han
har draget for Dem, og De veed, hvad der
kan gjøre denne hans Omsorg nyttig. Tænk
paa mit forrige Brev. Hverbring Deres Dage
med ham, paa det at intet af det, der elskede
mig, skal forlade ham. Han har paa ny ind-
givet Dem Smag paa Dyden, vilis ham igjen
dens Gjenstand og Værd. Vær Kristen for
at give ham Lust til at vorde det. Det lykkes
snarere, end De tænker. Han har gjort sin
Pligt, jeg skal gjøre min, gjør De Deres!
Gud er retfærdig; min Tillid skal ikke bedrage
mig.

Kun eet Ord har jeg at sige Dem, i Hen-
syn til mine Børn. Jeg veed, hvad Væie
deres Opdragelse vil koste Dem, men jeg
veed

veed ogsaa, at den ej vil blive Dem tung. I de kjædsomme Øjeblikke, der ere uadskillelige fra saadant Arbejde, maa De tænke: det er Julius' Børn; og da vil det ikke koste Dem noget. Wolmar vil meddele Dem de Jagttagerfer, jeg har gjort til Deres Grindring og i Hensyn til mine to Sønners Karakter. Stykket er blot begyndt paa, og jeg foreskriver Dem det ikke, som Regel, men jeg underkaster det Deres Dom. Dan ikke mine Sønner til Lars de, men dan Dem til velgjørende og retfærdig Mand. Læst undertiden med dem om Deres Moder De veed, hvor kjære de vare hende. Siig Marcellin, at det var mig ej tungt at døe for ham. Siig hans Broder, at det var for hans Skyld jeg elskede Livet. Siig Dem. Jeg føler mig mat. Jeg maa slutte Brevet. I det jeg overlader Dem mine Børn, er Skildningen fra dem mindre bitter; jeg troer at vare hos dem.

Farvel, Farvel min elskte Ven!
Jeg ender mit Liv, som jeg har begyndt det. Jeg siger maaskee for meget i dette Øjeblik, da Hjertet intet skjuler. O! hvi skulde jeg frygte for at udtrykke alt, hvad jeg føler? Det er ikke længere mig, der taler med Dig; jeg
er

er allerede i Dødens Arme. Naar Du læser dette Brev fortære Ormene allerede din Elskes des Ansigt, og det Hjerter, hvori Du ej længere er. Men skulde min Sjæl kunne være til uden Dig? Hvad Lyksalighed kunde jeg smage uden Dig? Nej, jeg forlader Dig ikke, jeg farer hen, for at vente paa Dig. Guden, der adskilte os paa Jorden, skal forene os i de evige Boliger. Jeg døer i dette søde Haab. Jeg er overvækket lykkelig, at jeg paa mit Livs Beskæftning kan tilkjøbe mig den Ret, at elske Dig bestandigen uden at synde, og at kunne sige Dig det endnu een Gang! —

XIII. B r e v.

Fra Madam d'Orbe til Saint-Proux.

Jeg seer, at De begynder temmelig at komme Dem igjen, saa at man nu kan haabe snart at see Dem her. De maa, min Ven! gjøre Bold paa Deres Svaghed. De maa stræbe paa at komme over Bjergene, inden Vinteren gandske spærrer Vejen for Dem. De vil her finde den Luft, der er Dem tjenlig. De vil intet faae at see udenummer og Sorg, og
der

den almindelige Bedrøvelse vil maaskee være en Lindring for Deres. For at udtømme mit Bemoed behøver jeg Dem. Sene kan jeg hversken græde, eller tale, eller meddele mig. Wolmar forstaaer mig, men svarer mig ikke. En utilfældig Fader indslutter sin Græmmelse hos sig selv, og holder den for den Grusomste, der kan pine ham. Oldinge have ingen, de kunne udtømme sig for. Mine Børn saare mig, og kunne selv ikke saares. Jeg er een midt iblandt alle. En stummel Tausshed hersker rundt omkring mig. I min stumme Følelseshed har jeg ingen Omgang med nogen. Kraft og Liv har jeg kun til at føle Dødens Næbster. O kom! De, der deeler mit Tab, kom og deel min Smerte, kom og nær mit Hjerte med Deres Klager, kom og bedug det med Deres Taarer. Det er den eeneste Trøst, jeg kan vente; det er den eeneste Glæde, jeg kan smage.

Men førend De kommer, og jeg faaer Deres Tanker at vide om det, jeg veed, man har foreslaaet Dem, er det godt, at De i Forsvejen faaer min Mening at vide. Jeg er ærlig og oprigtigt, jeg vil intet skjule for Dem. Jeg har havt Kjerlighed for Dem, jeg tilstaaer det; maaskee jeg har den endnu, maaskee jeg
altid

altid vil have den; jeg hverken veed det, eller vil vide det. Man tvivler derom, det veed jeg meget godt; men hverken gjør det mig ondt, ikke heller bryder jeg mig derom. Men hør nu, hvad jeg har at sige Dem, og hvad De bør lægge paa Hjerte. Et Menneſte, der var elſket af Julie d'Etange, og kunde beſlutte at giſte ſig med en anden, vilde i mine Dine være en nedrig Midling, ſom jeg vilde holde det for en Skam, at have til Ben; og fra min Side erklærer jeg Dem, at enhver Mand, det være hvo det vil, der vover at tale til mig om Kjærlighed, ſkal aldrig i ſit Liv tale mere med mig derom.

Tænk paa de Forretninger, der vente Dem, paa de Pligter, der ere Dem paalagte; paa hende, De har giſet Deres Løfte! hendes Børn uddannes og vore; hendes Fader hentes roſt langſomt; hendes Mand er urolig og ængſtes; han har Ret i, ikke at troe hende tilintetgjort; hans Hjerte hæver ſig mod hans ſtolte Fornuft. Han taler om hende, han taler til hende og ſukker. Jeg synes allerede at ſee de Ønſker opfyldte, han ſaa mange Gange har gjort, og det ſtaaer i Deres Magt, at fuldføre dette vigtige Arbejde. Hviſte Benægh-
grunde

grunde 'for eder begge til at komme hid! Wolmar er sin Ven Edouard værdig; maatte ikke vore Ulykker have drevet ham til at forandre sin Beslutning.

Kommer da kjære og agtsværdige Venner! Kommer og forener eder med alt, hvad der er tilbage af Julie. Lader os her samle alt, hvad der var hende kjært! hendes Aand besjæle os; hendes Hjerte sammenkjæde vores! Lader os stedsse leve, som for hendes Pine! Jeg vil troe, at hun fra det Sted, hun er paa, fra Fredens evige Boliger, som den samme elskte værdige og sømme Sjæl, frides ved at komme tilbage blandt os, at gjenfinde sine Venner besjælede af hendes Minde, at see Dem efterligne sine Dæder, at høre sig hævdet af dem, at føle dem omfavne hendes Gravhøj, og sufsende navne hendes Navn. Nej, hun har ikke forladt de Steder, hun gjorde saa tryllende for os. De ere endnu opfyldte af hende. Jeg seer hende i enhver Ting, jeg mærker hende ved hvert Skridt, hvert Øjeblik hører jeg Lyden af hendes Stemme. Her er det hun har levet; her er det hendes Stov gjemmes det Halve af hende. To Gange om Ugen, naar hun gik til Kirke.

Jeg seer jeg seer det mørke og majes-
statistiske Sted. Skønhed, det er altså
saa dit sidste Tristed! Fortrolighed,
Vensteb, Dyder, Glæder, muntert Spøg,
Jorden har opslugt alt. Jeg føler
mig dragen derhen. jeg nærmer mig
hæbende jeg frygter for at ned-
træde den hellige Jord jeg troer den
ryfter under mine Fødder jeg hører
en sagte Klagestemme: Claire! o min
Claire! hvor er Du? Hvad gjør Du saa
langt fra din Veninde? Hendes
Ligkiste gemmer hende ikke gandske den
venter det øvrige af sit Bytte den
skal ikke vente lange. *)

*) Ved at gienneamlæse denne Samling, troer jeg
at see hvorfor dens Interesse, hvor svag den
end er, dog er mig saa behagelig, og vil være
det for enhver Læser med et godt Hjerter. Det er
fordi denne svage Interesse er reen og uden
Blanding af Ondt; at den ej er oplust af Skænd-
sel og Forbrydelser, eller blandet med qvalsfulde
Had. Jeg kan ikke bearbejde, hvad Fornøjelse
man kan finde i at forestille sig og male en Slou-
gel, at sætte sig i hans Sted, saa længe man
forestiller ham, og laane ham de stærkeste Farver.
Jeg beklager meget Forfatterne af saa mange
Sarges

Sorgespil, som ere fulde af Gyseligheder; de bære
bringe deres Liv med at lade Folk tale og handle,
dem man hverken kan høre eller see uden at lide.
Jeg synes man maatte sukke over at være fordomt
til et saa grueligt Arbejde; de, der gjøre sig en
Gornøjelse af saadant, maae være rasende af Iver
for den offentlige Nytte. Jeg for min Deel beund-
rer af gandske Hjerte deres Talerter og store
Hoveder, men jeg takker Gud for at han ej har
givet mig dem.

Ende paa den sidste Deel.

Edouard

Edouard Bomstons

Kjærligheds Tildragelser.

CONRADUS DE MONTMARTIN

CONRADUS DE MONTMARTIN

Mylord Edouards selsomme Skjæbne i Rom
er for romantisk, til at den skulde være bleven
fortalt i Julies Historie, naar man ej vilde for-
bærge hendes Levnets naturlige Simpelt ved
Edouards underfulde Handlinger. Her vil jeg
blot give et forkortet Udtog af de Træk i hans
Liv, der tjene til at opløse de Breve i Sam-
lingen; som staae i Forbindelse med Bomstons
Skjæbne i Rom.

Naar sine Rejser i Italien havde Mys-
lord Edouard gjort Bekjendtskab med en Nea-
polititanerinde af Stand. Hans Bekjendtskab
gik snart over til Kjærlighed; han blev forelsket
i hende. Hun brændte ogsaa af den hastigste
Kjærlighed for ham; den pinebe hende hendes
hele øvrige Liv, og lagde hende omkøder i Gra-
ven. Det var desforuden umueligt at den ær-
lige, ikke galante, men frygt og selsomme
Bomston, enten selv kunde nære en lunken Kjæ-
rlighed, eller meddele andre den.

Den dydige Englandsers stolte Grundsæt-
ninger opvakte Betyrninger hos Grevinde.

Hun greb til det Middel, at give sig ud for Enke, da hendes Mand var fraværende i Tjenes-
 neste ved den keiserlige Krigshær. Dette kun-
 de saa meget lettere skee, saasom de begge vare
 fremmede i Rom. Den forelskede Edouard
 begyndte strax at tale om Giftermaal. Gre-
 vinden indvændte derimod, at deres Religion var
 forskjellig, og betjente sig desuden af andre Uds-
 fugter. Endelig bleve de enige om, at have
 en fri og ubetinget Omgang med hinanden,
 indtil Edouard gjorde den Opdagelse, at hena-
 des Mand endnu levede. Dette bevægede ham
 til at bryde med hende: opbragt og misfornøjet
 over uvidende at have begaaet en Synd, han
 afstøede, overvældede han hende med de bitter-
 ste Bebrejdelser.

Grevinden, en Kone uden Grundfølnin-
 ger, men ligesaa listig, som yndig, forsømte
 intet for at beholde ham, og det lykkedes hende.
 Deres lastværdige Omgang blev afbrudt, men
 Forstaaelsen mellem dem vedblev. Saa lidet
 hun end syntes værdig til Kjærlighed, saa meget
 elskede hun dog virkelig. Hun maatte tage til
 Takke med andelsløse Besøg af den unge
 Mand, da han ej paa nogen Maade vilde see
 hende. De Grændser, de frivilligen havde sat
 for hinandens Eidskab, gjorde at den end
 mere

mere opluedes. Hun afled ej at arbejde paa, at faae sin Elsker til at opgive sit Forsæt: hun var forferist og skjøn, men alt var forgjæves. Engländeren var bestemt, hans store Sjæl uds holdt Prøven. Den første af hans Eidskaber var for Dyden; han vilde have opofret Livet for sin Elskede, men sin Pligt foretrak han for hende. Engang blev Fristelsen stærk, men det Middel, han valgte for at holde Stand i den, funderes hendes Snarer.

Eidskaberne overvinde os, ikke fordi vi ere svage, men fordi Villjen fattes os. Den der frygter Døden mindre end Forbrydelse, kan aldrig tvinges til at begaae nogen.

Der ere kun faa af de stærke Sjæle, som give andre til sig, og have disse til samme Gulds Fommenhedstrin; men der gives dog nogle. Edouards Sjæl kan regnes blandt disse. Greven inden haabede at vinde ham, men usformælt vandt han hende. Daar Dydens Lærdomme i hans Mund bleve indslæbte i Kjærlighedens Sprog, gjorde de Indtryk paa hende, hun begyndte at græde. Dydens hellige Ild, besjælede hendes fornedrede Hjerter. En Gæst af Hæder afløede mange hidtil for hende ubes kjendte Indigheder; det sande Skønne begyndte
af

at behage hende, og kunde den Tastesuldes Hjer-
te nogensinde forandres, vilde Grevindens vis-
selse være bleven forandret.

Den kun hendes Kjerlighed blev stærkere,
den vandt ved disse blide Indtryk, den blev vel
sommere, men tabte det Candselige. Grevin-
den begyndte at elske med Udelmod, og kjendte
hun opholdt sig i et Land, hvor Klimatet ind-
rømmer Candserne saa meget Herredomme;
kjendte hun selv var af et fyrigt Temperament,
forglemte hun dog sine Fornøjelser, før at tæn-
ke paa sin Elskedes. Hun kunde et dele Glas-
berne med ham, derfor vilde hun, at han i det
mindste skulde have hende at takke for dem;
dette er den mildeste Fortolkning af det Skridt,
hun gjorde.

Hun sparede hverken Umage eller Bes-
tøffninger for at opsøge et ungt og sikkert
Fruentimmer i Rom. Omfjerder søgtes det
at finde en saadan Pige; og en Aften, efter en
saare Højen samtale, foreskillede hun Pigen
for ham. Hun er til Deres Tjeneste, sagde
Grevinden smilende, De nyde hos hende, hvad
der skulde være Vennen for min Kjerlighed,
men hun vorder den eneste! det er mig nok,
naar De stunder i hendes Arme tænker paa
den, af hvis Haand De har faaet hender. Wie,
sagde

sagde Edouard til hende, i det hun vilde gaae,
 naar De finder mig nederdragtig nok, til at
 besjæne mig af Deres Tilbud i Deres Huus,
 saa er Offeret ej af megen Værdi, og De syn-
 des da godt at kunne undvære mig. — Saa-
 som De ej kan være min, svarede Grebinderen, om-
 skede jeg, at De ej skulde være Nogens, men
 skal Kjærlighed alligevel miste sin Ret, saa til-
 lade De dog i det mindste, at den maa være
 raadig over, hvortil den skal faa den. — Hvorfor
 er mit Tilbud Dem ubehageligt? Frygter De
 for at være utaknemmelig? — Du nødte hun
 ham til at modtage Lauras Adresse (Laura,
 var det unge Gruentimmes Navn), og fordre-
 de Sed af ham paa, at han vilde afholde sig
 fra alle andre. Denne Adfærd rørte ham og
 gjorde Virkning. Erkjendtlighed var mere end
 Kjærlighed Skyld i, at han havde Møje for
 at holde sig, og dette var den farligste Snare,
 Grebinderen nogenstinde havde lagt for ham.

Da hun i alle Ting gik til Yderligheder,
 og i den Henseende lignede sin Elsker, lod hun
 Laura spise hos sig om Aftenen; hun ødslede
 ret sine Kjærtegn paa hende, for paa en vis
 Maade at nyde det største Offer, Elskerens nogen-
 stinde kunde bringe. Gjennemtrængt af dette
 Syn, overlod Edouard sig til sine hæftige Fø-
 lelser.

Isler. Hans smme Sjæl malede sig i hvert
hans Blik; hans Miner talede den mest oplust
ke Lidenstabs Sprog. Laura var usigelig for-
trulende, og dog saae han neppe paa hende.
Hun derimod var ikke ligegyldig; dette Skils-
keri paa sand Kjærlighed var for hende en
gandste ny Gjenstand.

Efter Aftenmaaltidet lod Greunden Laura
gaar og blev allene hos sin Elsker. Hun gjorde
Regning paa dette Samværs hele fristende Fars-
lighed, men det Haab, at see ham overvunden,
stussede hende dog. Hendes hele Vist hente kun
til at gjøre Dydens Triumf mere glimrende;
Fjendt smertelig for dem begge. Til denne
Aften har Saint-Preux's Beundring over sin
Vens Styrke Henson.

Edouard var dydig, men han var et Men-
neske; han havde den sande Vresfølelse i dens
hele Simpelted; han vidste intet om de fals-
ke Velanstændighedsregler, som man sætter i
Vrens Sted, og af hvilket de store Verdens-
mand gjøre saa meget Væsen. Han henbrag-
te flere Dage hos Greunden, han sølede, at
det blev alt mere og mere farligt for ham, og
da han var nær ved at overgive sig, holdt han
det bedre at fornærme den fine Levemaade,
end Dyden. Han gik og besøgte Laura.

Hun

Hun gik trede ved Synet af ham: Han fandt hende nedslagen, og sagde at muntre hende, hvilket han ogsaa troede at være en let Sag; men deri bedrog han sig. Hans Kæsser bleve ikke modtagne, og hans Forslag forkastede med en Mine, som den aldrig har, der blot paa Skramt vagrer sig.

Imidlertid affrækkede denne Modstand ham dog ikke, uagtet han spillede en latterlig Rolle. Et Fruentimmer af den Klasse var det barnagtigt at vise nogen ærbødig Ofsætsel imod, saaledes tænkte han, og udsøede sin formeente Ret. Laura, der uagtet sit Skrig, sine Taarer, sin Modstand, intet kunde formaae, fattede Mod, slogtede til den anden Side i Bærelset, og raabte i en hæstlig Tone: drab mig om De vil, men aldrig skal De berøre mig levende. Hendes Miner, hendes Blik, hendes Stemme var alvorlig og bestemt. Edouard kaldt i første Forundring og blev roligere, han tog hende ved Haanden og bad hende sætte sig. Han sad ved hendes Side, saa stivt paa hende og venskede Udviklingen af denne Comœdie.

Hun sagde intet, men slog Øjnene ned. Hendes afbrudte Aandedrag, hendes stærke hængende Hjerter røbede en overordentlig Bevægelse hos hende. Edouard afbrød endelig Tausheden,

for

for at høre Udtøndningen af dette saa besynderlige Optrin. — Har jeg taget Fejl, sagde han, er De ikke Lauretta Pisana? — Gud give jeg ikke var det! sagde hun med havende Røst. Hvorledes da? spurgte han med en haanlig Læstet, har De maaskee forandret Deres Levevej? — Nej, svarede Laura, jeg er endnu den samme; der gives ingen Forløsning fra den Tilstand, jeg lever i. I disse Ord og den Tone, hvormed de bleve fremsagte, fandt han noget saa overordentligt, at han ej vidste, hvad han skulde tænke, men næsten ansaae Pigen for forrædt. Hvorfor alletid,arestte Laura, spurgte han, faaer du eene jeg Afslag? Sliig mig engang, hvad har De imod mig? Imod Dem? svarede hun forigen. Jeg har aldrig elsket dem, der have faaet Afgang til mig. — Jeg kan taale enhver anden, kun Dem ikke.

Men hvorfor det Laura? forklar Dem nøjere, jeg forstaaer Dem ikke. — Al! jeg forstaaer mig ikke selv, sagde hun: kun det veed jeg, De skal aldrig komme mig nær! nej, raabte hun end haastigere, De skal aldrig komme mig nær. Naar jeg soledede mig i Deres Arme, vilde jeg tænke paa, at jeg er en affindig Pige, og jeg vilde døe i Næseri.

Hendes

Hendes Ansigt blussede, medens hun sagde dette. Edouard sporede i hendes Røst Tegn til Rummer og Fortvivlelse. Nu forandrede hans Dyrkelse, den blev anstændigere og sømmeligere; men hun skjulte sit Ansigt og bortvendte sine Blik. Kjærlig tog han hendes Haand, men neppe følede hun den, førend hun kyssede den og trykte den til sine Læber. Hun sukede og udgjød Strømme af Tårer.

Saa tydeligt dette Sprog end var, var det dog ej bestemt. Med Næse lykkedes det Edouard at bringe hende til en aabenhjertigere Erklæring. Den tabte Undseelse kom tilbage igjen med Kjærlighed, og Laura havde aldrig med saa megen Blusardighed givet sin Person til Priis, som nu, da hun tilstod, at hun elskede.

Den kalde Elsker oplyedes snart. Laura var munter og sølsom, skjøn nok til at indblæse Lidenskab, og Hælen nok til at bese den; men hun var i sin tidlige Ungdom bleven solgt af sine uverdige Forældre, derfor bære hendes Yndigheder Udsvælsens Præg, og havde tabt deres Tryllekraft. I Skjændselsens Glæder havde hun aldrig øjnet Kjærlighed, og hendes elendige Forsørere kunde hverken føle eller indaaende hende den. Endog de brændbare Legemer antændes ej af dem selv, kun naar en Gnist falder

kalder paa dem, lue de op. Saaledes havde ogsaa Elskov henrevet Lauras Hjerter, da hun saae Grevindens og Edouards søde Følelser. Hun hørte et for hende nyt Sprog og rustede af Glæde. Hendes Øren dvælede ved deres Tale og hendes Øjne ved deres smagtende Minder. De Lærere, der straglede frem i de Forefælttes Øjne, gjenminstrækte dødt hendes Hjerter. Edouards Stemmene satte hende ligesom uden for hende selv. Hver Træk malede sig levende i hendes Sjæl og virkede stærkt paa hende. Kjærligheds første Billede saae hun nu i Edouard, og havde han ej sølet noget for en anden, havde hun maastee heller ikke sølet noget for ham.

I den Stemning, hun var sat, gik hun hjem. Det hun havde seet svævede uafslædig for hendes Indbildningskraft. Den første Kjærligheds Muns har altid noget Sødt ved sig. Hun overlod sig derfor ganske til sine behagelige Forestillinger og disse for hende hidindtil ukjendte Følelser. Dernæst opløstes hendes Øjne i Henseende til hendes egen Tilstand; for første Gang betragtede hun ret det Levnet, hun førte, og det opvakte Altsid hos hende. Alt hvad der ellers nærer Elskendes Haab, forvandlede i hendes Sjæl til Fortvivlelse. Selv naar hun

tænkte

tænkte sig i Besiddelse af det hun elskede, klædte hun ikke i sig selv andet end en elendig, foragtelig Klædning, paa hvilken man observer sin Foragt tilligemed sine Kjærtegn. I Konnen for en Inffelig Kjærlighed saae hun blot forhaanende Banere. Saaledes skabte hendes egne Lyster hende uudstaelige Qvaler; jo lettere det var hende at tilfredsstille dem, jo strækkeligere forekom hendes Skjæbne hende; uden Vre, uden Haab, uden anstændig Næringsvej, lærte hun blot at kjende Elskov, for at pine sig med forgjæves Pængsel efter den. Nu begyndte hendes tunge Lidelser, de gjorde Ende paa hendes hele Lykke.

Den opflammede Lidenskab, der ndringede hende i hendes egne Dine, havde hende derved imod i Edouards. Ved at see hende i Stand til at elske, foragtede han hende ikke mere. Men hvad Trost kunde hun vente af ham? hvilken anden Hjælpelse kunde han være for hende, end den svage Dreftagelse, et allerede fængslet, men ædelt Hjerter, viser mod et Fruentimmer, der er en Gjenstand for Medlidenshed og har saa megen Vre tilbage, at hun kan føle sin Skam.

Han trostede hende, saa godt han kunde, og lovede han vilde oftere besøge hende. Han taalede ej et Ord til hende om hendes Levnet
og

og formanede hende ikke engang til at forlade det. Hvad vilde det desuden have hjulpet? Han havde kun derved forøget hendes Fortvivlelse; blot en Ytring kunde have Følger og bragt hende nærmere til ham, hvilket ej maatte stee. Den største Illucke ved saadanne Fruens Timmeres, Skjandselsaaandtering er, at de ej vinde noget ved at opgive den.

Da Edouard anden Gang havde besøgt Laura, sendte han hende, som en ædelmodig Britte, adskillige kostbare Foræringer; men de kom tilbage med følgende Seddel:

«Vel har jeg tabt Ret til at aflaae Foræringer, imidlertid vover jeg dog at sende Deres tilbage, da det dog maastee ej var Deres Hensigt dermed, at give mig et Tegn paa Foragt. Skifter De mig dem paa ny tilbage, maa jeg modtage dem, men da er Deres Ædelmod saare grusomt.»

Denne Seddel forekom Edouard underlig; den syntes ham paa engang baade ndmng og stolt. Uden at drage sig ud fra sit elendige Liv, viste dog Laura et Slags Værdighed. Ved dybt at føle det Fornedrende i hendes Tilstand, udslettede hun næsten sin Skjandsel. Edouards forrige Foragt for hende gik over til Afgjælse, han fortsatte sine Besøg hos hende, men talende
ikke

ikke mere om Forærlinger. Sandt han end ingen Vre i at være elsket af hende, kunde det dog ikke andet end være ham behageligt.

For Grevinden skjulte han ikke sit Besøg hos Laura. Dertil havde han heller ingen Åarsag, og det vilde ogsaa have været Uafnemmeslighed om han havde gjort det. Dog dermed var hun ikke fornøjet. Hun forlangte at vide mere om hans Omgang med Laura. Han svær, at han ej havde rørt Pigen. Dette Beviis paa hans Afholdenhed, gjorde en ganske anden Virkning paa hende, end han havde ventet. Hvad, sagde hun, De besøger hende og rører hende ikke? Hvad gjør De da hos hende? Nu brændte Elkskjærgens Hjelvedsflamme i hendes Bryst, og drev hende saa ofte til at stræbe dem begge efter Livet; den fortærede hende til hendes sidste Dødstime.

Andre Omstændigheder bidroge end mere til at oplue hendes raskende Lidenstabs, og vise hendes hele Karakter i dens hele Afstjælnelighed. Jeg har allerede anmærket, at Edouards redelige Godhjertighed ej var forbunden med Delikatene. Han gav Grevinden den Forærling, Laura havde sendt ham tilbage, og hun tog imod den, ikke af Bindelyst, men fordi de stode i den Forbindelse med hinanden, at de gjorde
hinanden

Blinanden Foræringer, og derved var Grevinden
 ælferlig ej den, der tabte. Uheldigvis fik hun
 Foræringens første Bestemmelse at vide, og det
 Maade hvorpaa den faldt i hendes Lod. Jeg
 behøver vel ej at sige, at alt blev slagen ind
 og kastet ud af Vinduet. Man kan let fores
 stille sig, hvorledes en skinsyg Elskerinde, der
 tillige var en Kone af Stand, maatte ved den
 Lejlighed være tilmode.

Jo mere Laura sølte sin Skam, jo mindre
 søgte hun at undgaae den. Hun vedblev
 sin Haandtering af Fortvivlelse, men den Fors
 agt, hun sølede for sig selv, opfyldte hendes
 Varm med en end dybere for hendes Medsyk
 lige. Hun var ikke skolt og hvilken Døt have
 de hun vel til at være det? Den mest pinende
 Tølelse af hendes Ureløshed, den hun sorgjæ
 ves søgte at quale; det stræffeligste Villedet af
 hendes Fordærvelse, som hun ej kunde undsøge;
 de Bebrejdelser, et Hjerte, der endnu ej var
 daggjort mod Sadelighedens Stemme, gjorde
 hende, alt dette blandede de Glæder, hun nød,
 med bittert Samvittigheds Nag og drabende
 Rjedsomhed. Hendes Besøgere fattede et Slags
 Uerbødighed for hende, der gjorde at de for
 glemte deres sædvanlige Besøgstone, en uvil
 kaarlig Angest forgiftede deres Lyster; rorte
 over

over deres Slagtofferes sørgelige Skjæbne, fortsætte de hende tit med Taarer, og rødmede over sig selv.

Den mørkeste Tungsindighed hvilede imidlertid over Laura. Edouard, der lidet efter lidet nærede Venstreb for hende, saae, at hun snarere behøvede at trøstes, end at nedslaaes. I hans Besøg fandt hun den bedste Lædning. Hans Samtaler indaandede hende Mod, hans ophøjede Grundsætninger gav hendes slappe/de Sjæl dens Kraft igjen. De kom fra en Persons Læber, der var hende kjær, og de travagte lettelligen ind i et af Naturen ædelt Hjerte, som Skjæbnen engang bestemte til Skjændsel, men som var fæstet til Ustyrlighed. Willig modtog det nu Dydelarens velgjørende Formasninger, og de prægede sig dybt ind.

Ved disse veldædige Bestræbelser lykkedes det Edouard omsider, at indprænte hende bedre Tanker om hende selv. «Gives der, tænkte hun ved sig selv, ingen anden enigvarende Banare, end et fordærvet Hjerte, saa søler jeg noget i min Barm, der kan udslutte min Skam. Foragtet vil jeg stedse blive, men jeg vil ikke længere forsjene det; jeg vil ikke længere foragte mig selv. Naar jeg affryer Læsten, vil andres Ringagte være mig mindre bitter.

« bitter. Og hvad siger hele Jordens Forhaas-
 « nelser, naar Edouard agter mig? Han skal
 « see Frugterne af sit Arbejde og finde Welbes-
 « hag deri. Hans Godhed vil holde mig skades-
 « løs. Vinder end Vren intet derved, vinder
 « dog Elskov noget. Ja, jeg vil gjøre det Sjers-
 « te, der brænder for ham, til en ham værdig
 « Bolig. Hellige Følelse! jeg vil ej mere vane
 « hellige dine Henrykkelser; jeg kan ej være lyk-
 « kelig, jeg vil aldrig blive det, jeg veed det. —
 « Al! jeg er den sande Elskovs Hjærtegn uvær-
 « dig, men aldrig skal jeg mere være et Offer
 « for andre.»

Hendes Tilstand var alt for voldsom til,
 at hun længe skulde kunnet udholde den. Men
 da hun vilde forlade det Levet, hun hidtil ha-
 de ført, mødte der hende Bønheligheder, hun
 ej havde forudset. Hun erfarede, at naar et
 Fruentimmer først har frasagt sig Herredømmet
 over sig selv, saar hun det ej igjen, naar hun
 selv vil; den, der har tabt Vren, er saare af-
 magtig. Den eneste Udvej, hun vidste, for at
 afhjælpe disse Bønheligheder var, at gaae i et
 Kloster, og give sit Huus næsten til Priis for
 Plundring; thi hun levede i en Velstand, der
 især i Italien, blandt Personer af den Klasse,
 som gjør sin Skjønhed og Ungdom gjældende,

er meget almindelig. Hun havde ikke meddeelt Edouard denne sin Beslutning, da hun holdt det for Pral at tale derom, inden hun udsorte den. Men saasnart hun var kommen til sit Fristed, skrev hun ham en Seddel til, og bad ham tage sig i Beskyttelse mod de meget forræaende Personer, der, just fordi de drog Fordeel af hendes Uordentlighed, vilde finde sig fornærmede ved at hun forlod dem. Edouard ilede med at redde hendes Ejendomme, og skjøndt fremmed i Rom fandt han dog, som en agtet, rig og fornem Beskytter af Ærbøiighed og Sædelighed, Underskøttelse nok for hende, saa at hun kunde blive i Ro i Klosteret. Han udvirkede, at hun beholdt en vis aarlig Sum, som Kardinalen, til hvem hun af sine Forældre var bleven solgt, bestemte hende.

Ogsaa i Klosteret besøgte han hende: skjøndt hun elskede og var skøn, viste hun sig meget bødserdig, og dog var hun fra nu af for ham, alt hvad hun kunde være. Hvilken Forbring fra hendes Side paa et Hjerte, som hans! Vel var han, naar han kom, besjælet af alle de Gølelser, som gode Sjæle kunne modtage. Kun den manglede han, der kunde gjort Laura lykkelig, men den beroede heller ikke paa ham. Aldrig havde hun ventet saa meget af ham;

ham; hun var uden for sig selv af Glæde; hun
 sætte sig allerede forbedret i den Grad, hvortil
 saadanne Bastesulde, som hun, kun sjælden have
 sig; hun sagde ved sig selv: jeg har gjenvundet
 min Ære; thi en dydig Mand tager sig af mig.
 Elskov! jeg angret ej de Taarer og Sukke,
 Du har kostet mig; Du har allerede tønnet
 mig for det Hele. Du stjælte mig Styrke,
 da Du lærte mig at elske mine Pligter. Hvilk
 Ten saare sjælden Sukke var mig ikke forbeholdt.
 Kjærlighed ophøjer mig og gjør mig igjen agtet;
 den udøver mig fra Forbrydelse og Skjandsel;
 den udslettes ej af mit Hjerte, uden med Dø
 den. O Edouard! skulde jeg endnu kunne blive
 foragtelig, maatte jeg ophøre at elske Dig!

At hun traf sig tilbage gjorde Opsigt. De
 nedrige Sjæle, der domme andre efter sig selv,
 kunde ej forestille sig, at Edouard ingen anden
 Deel tog i denne Sag uden den, Velvilje og
 Retfærdighed paalagde ham. Laura var alt
 for elskværdig til, at en Mandspersons Venner
 htringer mod hende, ej skulde forekomme andre
 mistænkelige. Grevinde, der alle vegne havde
 sine Spioner, blev strax underrettet om alt.
 Hendes forfærdelige Raseri derover bragte endes
 lig hendes Kjærlighedsforstaaelse ud iblandt Folk.
 Rygtet kom endog Greven for Øren i Wien,

og den følgende Winter kom han til Rom, for at hense et Sabelhug i en Duel, der skulde reddes hans Ære, som dog sikkert intet vandt.

Paa denne Maade blev Edouard indvillet i en dobbelt Forbindelse, saare farlig for ham i et Land, som Italien. Snart maatte han frygte for en fornærmet Soldats Hævn, snart for en flinsyg Kones Maseri, snart for deres Efterfølgelse, der havde havt Udgang til Laura og som Tabet af hende forbittede. Hans Stilling var snyderlig. Han var deelt mellem to med Lidenstkaab elskende Fruentimmer, uden at kunne komme i Besiddelse af nogen.

Det var ikke saa let at indsee, hvorledes to Hvianden saa modsatte Karakterer, som Edouards og Grevindens, kunde stemme sammen. Men uagtet deres Grundsatningers Forskjellighed, var det dem dog ej muligt, at blive bestandige Uvenner. Man forestille sig denne opbragte Kones Fortvivlelse, da hun soled, hvilken Medbejlerinde hun ved sit usorgsømtige Udelmod havde paadraget sig. Vebredelser, Forhaanelse, Trusler, omme Kjerategn, Fort, alle Midler bleve anvendte, for at forbyde Edouard en Omgang med Laura, hvori hun troede, at hans Hjerter havde Deel. Han holdt sit Lov og kom til hende. Hun betragtede det som en Fort,

te, at modtage hans Besøg. Hendes vaagende Dnd havde i ham en Støtte, og han, der havde vælt den, kunde ogsaa bedst vedligeholde den. Dette sagde han Grevinden, dette sagde han sig selv, og dog kaldt det ham ej ind, at han havde gjort Laura alt for agtværdig til, at lade det beroe blot med at agte hende.

Da Grevinden ej kunde bringe ham fra at besøge Laura, afskædede hun ham i sit Hjerte, uagtet hun ej havde Mod nok til bryde med ham. Hendes Puls slog stærkt og hun bævede, naar hun hørte hans Bøgn og naar han kom op af Trapperne; og saasnart hun saae ham, var hun nær ved at besvime. Medens han var hos hende, var hun beklemmt, og naar han gik bort, overøste hun ham med Forbandelser; saae hun ham ikke, græd hun, taledede blot om Havn og udkastede blodtørstige Planer, der vare hende fuldkommen værdige. Hun lod ham ofte anfælde, naar han kom fra Klosteret, og Laura søgte man at lokke ud, for at bortføre hende. Intet affrækkede Edouard, han gik alligevel til Klosteret, og Morgenens derpaa til hende, som om Afstenen stod ham efter Livet, da han formodede, at han omfæder skulde vække Fornusten hos hende igjen.

Efter

Efter en kort Tid døde Greven i Tydskland, enten af sit Saar, eller maaskee af Grammelse over sin udsvævende Kone. Denne Omstændighed, der burde have ført Edouard og Grevinden nærmere til hinanden, adskilte dem end mere. Han frøgtede for at blive fangen, og tænkte ved sig selv: for enhver anden døde Egtemagens Rettigheder med ham, men i Hensyn til hans Morder overleve de ham, og blive ufrankelige.

Adskillige Aar henrandt saaledes for Edouard, deelt imellem to Elskede. Ofte havde han i Sinde at frasige sig dem begge, men ingen af dem kunde han forlade. Snart gav han efter for Tilbøjelighed, snart igjen for Migt; han rejste fra dem til London og fra London til dem, uden nogensinde at kunne sætte fast Fod. Han gik dagligen i Rette med sig selv, og desuagtet var han nær bleven forelsket i Julie, dersom hans Hjerte havde været frit.

Grevinden tabte hver Dag noget i hans Øjne, men Laura derimod vandt. Den Første nedværdigede sig stedse ved sine Forbrydelser, og havde derved den Sidstes haabløse Kjærlighed til større Værd. Laura havde lært engelsk, hun vidste Edouards Grundsaetninger udenad. Hun var i den Alder, da Skønhed tillægger;

Grevinden derimod var paa Hælbningen. Edoوارد hendte hende for godt til at haabe nogen Forbedring i hendes Karakter, og han bortskjæmmede sig alt mere og mere fra hende. Hendes sunneste Bedragerier gjorde, at han sorgtede hende, men at sønderrive de Bånd, der fængslede ham til Rom, formaaede han ikke. Han søgte stedse at undskylde sin Tilbojelsighed for hende, ja den sidste Mæsse gjorde han endog under det Paaskud, at han vilde bringe sin Ven i Tristelse, men han tænkte ikke paa, at han da udsatte sig for en Fare, han aldrig vel havde sluppet fra, hvis hans Ven ej havde været.

Følgerne af denne Omstændighed og Udviklingen af de Optrin, som stode i Forbindelse dermed, findes tydelig nok i femte Deels tolvte og siette Deels tredie Brev i Heloisen, og behøve altsaa ingen videre Oplysning, efter det her leverede korte Oversyn over Romfons Kjærligheds Tilbragelser. At han var elsket af to Fruentimmere, uden at kunne seaa nogen af dem, synes rigtig nok latterligt; men hans Ond skjenkte ham adlere og uudsømmeligere Nydelse end Skønhedens. Lykkeligere ved at nægte sig Fornøjelser, end den Belluifige ved at søle sig i dem, elskede han længere, var friere og nød Livet bedre end de fleste, nyde det.

Vi ere blinde. Vi henbringe vore Dage med at jage efter Slyggeværk. Vilde vi da aldrig lære, at blandt alle de Daarligheder, Mennesker begaae, kun de, der anses for Daarligheder hos den Retfærdige, kunne gjøre Lykkelige?

— — — — —
E n d e ;

